

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

KUNTALIITOKSEN VAIKUTUKSET ALUEEN KILPAILU-
KYKYYN JA ELINKEINOIHIN
– CASE JYVÄSKYLÄ

Julkinen talousjohtaminen
Pro gradu -tutkielma
Anna Taivela
Toukokuu 2018
Ohjaaja: Harri Laihon

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto:	Johtamiskorkeakoulu, julkinen talousjohtaminen
Tekijä:	TAIVELA, ANNA
Tutkielman nimi:	Kuntaliitoksen vaikutukset elinkeinoihin ja kilpailukykyyn – Case Jyväskylä
Pro gradu-tutkielma:	82 sivua, liitteet 5 sivua
Aika:	Toukokuu, 2018
Avainsanat:	Kuntaliitos, elinkeinopolitiikka, elinkeinot, kilpailukyky, alueiden kilpailukyky, yritykset, yritysten kilpailukyky

Tutkielma käsittelee kuntaliitosten vaikutuksia elinkeinoihin ja kilpailukykyyn. Kuntaliitokset ovat aina suuria muutosprosesseja, joilla tavoitellaan parempaa taloudellista tilannetta, palvelujärjestelmää ja elinvoimaisuutta. Elinkeinot liittyvät vahvasti kunnan talouteen, joten elinkeinon tutkiminen kuntaliitos tilanteessa on aiheellista. Kunnan elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että yritykset menestyvät ja maksavat veroja kuntaan ja houkuttelevat veroja maksavia kuntalaisia ja yrityksiä. Kilpailukykyinen elinkeinoelämä on hyvinvoinnin edellytys ja kuntien tehtävänä on hyvinvoinnin tuottaminen kuntalaisille.

Tutkimuksia kuntaliitosten vaikutuksista elinkeinoelämään ei ole juurikaan tehty, joten tutkimus tästä aiheesta on hyvin ajankohtainen. Tutkimus on tapaustutkimus, joka toteutettiin kvalitatiivisena lomakekyselynä. Toisena tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä käytettiin haastatteluita. Haastatteluiden avulla syvennetään tutkimuksen teemoja ja aihepiiriä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Jyväskylän kuntaliitosta ja sen vaikutuksia kunnan elinkeinoelämään ja sitä kautta kilpailukykyyn. Tutkimuksessa selvitetään Jyväskylän alueen yrittäjien mielipiteitä kuntaliitoksesta ja sen vaikutuksesta kilpailukykyyn ja yrittäjien toimintaan.

Tutkimuksen teoreettisen pohjan muodostaa kuntaliitokset, elinkeinot ja alueiden kilpailukyky ja sen eri elementit. Tutkimuksessa tutkitaan Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutuksia elinkeinoihin kilpailukyvyn eri elementtien kautta, jotka ovat vaikutuksissa toisiinsa.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset elinkeinoihin ja kilpailukykyyn olivat varsin vähäisiä, eikä kuntaliitos ole suuresti vaikuttanut yrittäjien toimintaan. Suurimmat vaikutukset ovat olleet toimialakohtaisia ja sidoksissa sen toimialan tarpeisiin. Jyväskylän alueen yrittäjät olivat melko tyytyväisiä Jyväskylän kuntaliitoksen jälkeiseen aikaan. Yleisesti Jyväskylää pidetään suurena ja elinvoimaisena kaupunkina, jolla on hyvät resurssit tarjota yrityksille hyvät puitteet toimia ja menestyä. Kuntaliitos on ehkä tässä tilanteessa ollut se elinvoimaa ja kilpailukykyä ylläpitävä tekijä, joka selittää osin sitä, miksi Jyväskylä on elinvoimainen ja kilpailukykyinen kaupunki. Tutkimuksen haasteena on todeta, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn. Kuntaliitos tutkimuksen yksi haasteista on, että ei voida tietää millainen tilanne olisi, jos kuntaliitosta ei olisi tehty.

ABSTRACT

University of Tampere:	Faculty of management, Public Financial Management
Author:	TAIVELA, ANNA
Title:	The effects of municipal merger on industries and competitiveness – Case Jyväskylä
Pro Gradu thesis:	82 pages, attachments 5 pages
Date:	May, 2018
Keywords:	Municipal mergers, industrial policy, industries, competitiveness, regional competitiveness, business, business competitiveness

This thesis will analyse the effects of municipal mergers on economics and competitiveness. Municipal mergers are always profound change managements with an aim to improve the financial state, the service systems, and vitality. The various industries are intimately linked to the financial aspects of a municipality, thus the research and analysis of said industries vis-à-vis the mergers of municipalities is appropriate. It is crucial for the vitality of municipalities that the industries are successful and that they pay their taxes to the municipality, thus inducing additional companies and citizens to move into the municipality. Competitive commerce is the prerequisite for wellbeing, and the mission of municipalities is the production of wellbeing for their residents.

There exists a negligible amount of research on the effects of municipal mergers for the industries and businesses, making this research topical. The research in the thesis is a case-study that was conducted as a qualitative study in the form of a questionnaire. The second data-gathering method were interviews. These allow the thesis to further expand on the themes and subjects of the research.

This research analyses the municipal merger in Jyväskylä, its effects on the industries situated within the municipality, and thus to the competitiveness of said entities. The research ascertains the opinions of entrepreneurs within the municipality towards the municipal merger, its effects on competitiveness and the operations carried out by the entrepreneurs.

The theoretical basis of this research includes the theories on municipal mergers, industries and regional competitiveness, and the various elements involved in them. The analysis focuses on the effects of the merger in Jyväskylä on the industry and companies through the different interconnected elements of competitiveness. The perspective is that of the companies and entrepreneurs operating in Jyväskylä.

The findings reveal that the effects of the municipal merger in Jyväskylä on the industry, companies, and competitiveness were comparatively minor, and that the merger lacked any considerable effect on the entrepreneurs' operations. The greatest effects were sector-specific and connected to the necessities of the sectors. Through empirical research, one can conclude that the entrepreneurs within the Jyväskylä region were mostly satisfied with the post-merger period. Jyväskylä is reckoned to be a sizeable and vigorous city, with resources on offer for businesses, facilitating them in their operations, and be efficacious. The challenges facing this research are in ascertaining the factors and elements which have influenced the industry, businesses, and competitiveness. Herein lies one of the challenges facing the research of municipal mergers, as one cannot know the situation if the merger had not been implemented.

Sisällys

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimuksen taustat ja lähtökohdat	6
1.2	Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus	7
1.3	Tutkimusmenetelmät ja aineisto	8
1.4	Tutkimuksen rakenne.....	12
2	KUNTALIITOKSET JA ELINKEINOPOLITIikka	14
2.1	Kuntaliitosten tausta ja tutkimus.....	14
2.2	Kuntien elinkeinopolitiikka ja elinkeinoelämä	19
3	ALUEIDEN KILPAILUKYKY JA ELINVOIMA.....	24
3.1	Alueellinen kilpailukyky.....	24
3.2	Alueiden välinen kilpailu.....	27
3.3	Alueen elinvoima ja menestyminen.....	28
3.4	Yrityksen kilpailukyky ja alueen menestyminen	31
3.5	Kilpailukyvyn elementit	34
4	CASE JYVÄSKYLÄ JA EMPIIRINEN TUTKIMUS	41
4.1	Jyväskylän kuntaliitos.....	41
4.2	Jyväskylän elinkeinoelämä	42
4.3	Jyväskylän elinkeinopalvelut ja elinkeinopolitiikka	49
4.4	Jyväskylän kuntaliitos ja sen vaikutukset yritysten kokemana.....	50
4.5	Tutkimuksen luotettavuus.....	63
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	65
5.1	Alueen resurssit ja kilpailukyvyn tekijät.....	65
5.2	Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutus alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään	67
5.3	Pohdintaa	72
5.4	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimus	76
	LÄHTEET	77
	LIITTEET	I

Kuviot ja taulukot

Kuvio 1. Resurssien vaikutus alueen kilpailukykyyn, sivu 26

Kuvio 2. Alueiden kilpailukyvyn elementit Sotarauta & Mustikkamäki 20008, Linna-
maata 1999 soveltaen, 14), sivu 35

Kuvio 3. Osuus työllistäjänä Keski-Suomessa vuonna 2016. (Lähde: Tilastokeskus 2018,
Keskisuomi.info 2018.), sivu 43

Kuvio 4. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Jyväskylässä 2013-2017 (Lähde: Tilastokes-
kus 2008-2016.), sivu 44

Kuvio 5. Jyväskylän yrityskanta (Lähde: Tilastokeskus, 2017), sivu 45

Kuvio 6. Työpaikat Jyväskylässä vuosina 2000-2015. (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös,
2017), sivu 46

Kuvio 7. Vuosittainen muutos työpaikoissa. (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös, 2017), sivu 46

Taulukko 1. Jyväskylän talouden tunnuslukuja (Lähde: Kuntaliitto, tilastokeskus), sivu
47

Kuvio 8. Jyväskylän elinkeinorakenne (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös, 2016), sivu 48

Kuvio 9. Työssäkäyvät alueella kaikki toimialat (Lähde: Tilastokeskus 2016.), sivu 49

Kuvio 10. Kaupungin imago, sivu 60

Taulukko 2. Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset kilpailukyvyn elementteihin, sivu 71

Taulukko 3. Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset alueen kilpailukyvyn tekijöihin, sivu
74-75

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustat ja lähtökohdat

Nykyinen taloudellinen tilanne on pakottanut kuntia miettimään uusia tapoja vastata tulevaisuuden haasteisiin. Kuntaliitoksen avulla tavoitellaan tilannetta, jossa useat kunnat yhdessä muodostaisivat paremman lähtökohdan järjestää kuntalaisilleen palveluita entistä tiukemmassa taloudellisessa tilanteessa. Kuntaliitos on strateginen valinta, jolla tavoitellaan mahdollisuuksia vaikuttaa tulevaisuuden kehitykseen, alueen elinvoimaisuuteen, kilpailukykyyn sekä palvelujärjestelmän kokonaiskehittämiseen. (Kuntaliitto, 2015.)

Kuntarakennelaissa sanotaan, että kuntarakenteen kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne. Kuntarakennelain tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta. (KRL 1:2.) Kuntaliitosten ja sen tekemisen edellytyksistä säädetään laissa. Kuntaliitosten tarkoituksena on toimia paremmin yhtenä kuntana kuin monena kuntana erikseen. Kuntajakolain 3 §:ssä todetaan kuntajaon muutoksen yleisistä edellytyksistä, että kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos: 1) edistää palvelujen järjestämistä asukkaille; 2) parantaa alueen asukkaiden elinolosuhteita; 3) parantaa alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia; tai 4) edistää kuntien toimintakykyä ja toiminnan taloudellisuutta.

Kuntaliitoksia on tehty viime vuosina useita, joten aihe on ajankohtainen. Kuntaliitos vaikuttaa moneen ympärillä olevaan tekijään. Kuntaliitosten vaikutuksia elinkeinoelämään on tutkittu varsin vähän viime vuosina, vaikka tarvetta olisi tämänkaltaiselle tutkimukselle suuresti. Viime vuosien aikana elinkeinoelämän rakenne on muuttunut ja talouskasvu hidastunut. Elinkeinoelämän rakenne vaatii kehittämistä tulevien vuosien aikana. (Koski, 2015, 4.) Kilpailukykyinen elinkeinoelämä on tärkeä kuntien elinvoimaisuuden kannalta, joten aihetta on tarpeen tutkia lisää. Tutkimalla kuntaliitosten vaikutuksia elinkeinoelämään, voidaan saada parempi kuva aiheesta ja miten kuntaliitoksissa voitaisiin ottaa huomioon elinkeinoelämän vaatimukset.

Kuntien tehtävä on tukea ja mahdollistaa yritysten elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä. Kuntaliitoksessa kunnilla on paremmat mahdollisuudet tukea elinkeinoelämää, mm. houkuttelemalla osaavaa työvoimaa, joka luo pohjan yrityksen kilpailukyvyille. Ilman osaa-vaa työvoimaa yritys ei voi menestyä eikä saavuttaa kestävästä kilpailuetua. Kunnan elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että yritykset menestyvät ja maksavat veroja kuntaan ja houkuttelevat veroja maksavia kuntalaisia kuntaan. Kuntien tehtävänä on hyvinvoinnin tuottaminen kuntalaisille, hyvinvointi on myös edellytys kilpailukykyiselle elinkeinoelämälle. Siksi onkin perusteltua tutkia kuntaliitosten vaikutuksia yritysten kilpailukykyyn. Elinkeinot liittyvät kuitenkin vahvasti kunnan talouteen, joten elinkeinojen tutkiminen kuntaliitos tilanteessa on aiheellista. Elinkeinot liittyvät vahvasti alueeseen ja sen resursseihin. Kuntaliitosten vaikutuksia elinkeinoelämään tarkastellaan tässä tutkimuksessa alueen kilpailukykyyn ja alueen resurssien kautta.

1.2 Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Jyväskylän kuntaliitosta ja sen vaikutuksia alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään. Tutkimuksen kohteeksi valittiin Jyväskylän kuntaliitos, koska Jyväskylään on liitetty useampia kuntia vuosien aikana. Jyväskylän kuntaliitos on monikuntaliitos, joka on mielenkiintoinen tapaus tutkia monesta syystä. Jyväskylää on kutsuttu ”Suomen Ateenaksi”.

Tutkimuksessa tutkitaan, miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen kilpailukykyyn. Tässä tutkimuksessa alueen kilpailukykyyn tekijät tunnistetaan myös alueen resursseiksi. Alueen kilpailukykyä tarkastellaan paikallisten yritysten näkökulmasta.

Tutkimuksessa tutkitaan Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutuksia alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoihin seuraavien kysymysten avulla:

1. Mitkä ovat alueen kilpailukykyyn tekijät?
2. Miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen kilpailukykyyn ja yritysten toimintaan?

Tutkimuksessa tarkastellaan kuntaliitoksen vaikutuksia, aihetta on rajattu koskemaan kuntaliitoksen vaikutuksia alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään.

Kunnan elinkeinoelämä on vahvasti sidoksissa alueelliseen kilpailukykyyn, joka luo puitteet yritysten menestymiselle. Alueen houkuttelevuuteen ja olemassa olevien yritysten kilpailukykyyn voidaan vaikuttaa monin eri keinoin.

Kilpailukyvyyn määritelmä on hyvin laaja-alainen ja monitulkintainen, eikä sille ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Kilpailukykyä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta useilla eri muuttujilla. Tässä tutkimuksessa kilpailukykyä tarkastellaan kilpailukyvyn eri elementtien näkökulmasta.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tämä tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen. Tutkimusmenetelmien tarkoitus on tukea toisiaan. Tutkielma on toteutettu case eli tapaustutkimuksena. Kuntaliitokset ovat olleet ajankohtainen ja mielenkiintoinen ilmiö viime vuosina. Tapaukseksi on valittu Jyväskylän kuntaliitos, koska se on mielenkiintoinen monella tapaa. Jyväskylän kaupungin väkiluku kasvoi huomattavasti kuntaliitoksen johdosta. Jyväskylän väkiluku oli 86 527 vuonna 2008 ja 129 623 vuonna 2009. Jyväskylän kuntaliitosta voidaan sanoa monikuntaliitokseksi, koska Jyväskylään yhdistettiin useita kuntia. Myöskin vuoden 2009 kuntaliitoksen jälkeen käsiteltiin useiden kuntien liittämistä Jyväskylään, jotka eivät kuitenkaan toteutuneet.

Tämä tutkimus voidaan jaotella aineiston suhteen kahteen osaan. Tärkeimmän aineiston muodostaa kyselylomakkeen ja haastatteluiden avulla saatu aineisto. Toinen aineisto muodostuu kvantitatiivisesta tilastoainestosta, joka käydään läpi tutkimuksen empiirissä osassa. Tutkimuksen empiirisen toisen osan tavoitteena on tuoda esiin kuntaliitoksen vaikutuksia alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään, joita tarkastellaan alueen yritysten näkökulmasta. Empiirisen tutkimuksen kohderyhmä on Jyväskylän alueella toimivat yritykset ja yrittäjät.

Tapaustutkimus valitaan silloin tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan tarkastella paremmin jotain tiettyä ilmiötä. Tapaustutkimuksen mielenkiinnon kohteena on jokin prosessi ja tutkimuksen tavoitteena on ilmiöiden kuvailu. Yksittäistä tapausta tutkitaan yhteydessä ympäristöönsä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134–135.) Tässä tutkimuksessa tarkasteltava ilmiö on kuntaliitos, joka on mielenkiinnon kohteena oleva prosessi. Tapaukseksi on valittu Jyväskylän kuntaliitos, jota tarkastellaan alueellisen kilpailukyvyn ja elinkeinojen näkökulmasta. Alueellista kilpailukykyä tarkastellaan yritysten näkökulman

kautta. Kuntaliitos on ilmiö, joka vaikuttaa moniin tekijöihin, kuten organisaatioon ja elinkeinoihin. Tutkimuksessa tutkitaan sitä, miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn.

Tässä tutkimuksessa käytettiin kahta tutkimusmenetelmää, kvantitatiivista lomaketutkimusta ja puolistrukturoitua haastattelututkimusta. Kvantitatiivisella ja kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä voidaan täydentää toisiaan. Kvantitatiivinen survey-tutkimus luo perusteita kvalitatiivisia haastatteluita varten. Kvantitatiivinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen tutkimus merkityksiä, mutta numerot ja merkitykset ovat vastavuoroisesti riippuvaisia toisistaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134– 137.)

Empiirinen aineisto kerättiin Jyväskylässä toimivilta yrityksiltä ja yrittäjiltä. Kyselylomakkeen kysymykset on laadittu perustuen tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. (Kuvio 2. kilpailukyvyyn elementit). Kysely laadittiin Tampereen Yliopiston e-lomaketta käyttäen.

Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan määrällistä tutkimusta, jota voidaan myös kutsua tilastolliseksi tutkimukseksi. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan kysymyksiin, mikä, missä, paljonko, kuinka usein? Kvantitatiivinen tutkimus kuvaa ilmiötä numeerisen tiedon pohjalta. Kvantitatiivisella tutkimuksella tutkitaan lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä kertoo myös eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavassa ilmiössä tapahtuneita muutoksia, mutta se vaatii riittävän suurta ja edustavaa otosta. (Heikkilä, 1998, 16–17.)

Kvantitatiivinen tutkimus korostaa yleispäteviä syyn ja seurauksen lakeja (Hirsjärvi ym. 2009, 139 – 140.). Kvantitatiivinen lomaketutkimus on perusteltua valita siksi, koska se on nopea ja edullinen toteuttaa. Lomaketutkimuksen huonona puolena on vastausten epätarkkuus ja lisähavaintojen tekemisen puute. (Heikkilä, 1998.) Kyselytutkimuksen onnistumiseksi, on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota kysymysten ja lomakkeen laadintaan. Kyselytutkimuksen kysymykset tulee suunnitella etukäteen huolellisesti, sillä kysymysten muoto on yksi suurimmista virheiden aiheuttajista. Kyselylomaketta laatiessa on otettava huomioon erilaisia seikkoja, kuten tutkimusongelma, eri käsitteiden määrittely ja tutkimusasetelma. Kysymyksiä laatiessa tulee tarkkaan miettiä sitä, mihin kysymyksiin halutaan vastauksia. (Heikkilä, 1998, 47.)

Tämän tutkimuksen aineiston keruun perusteella voidaan todeta, että kyselytutkimuksen huonoina puolina on vastausten saamisen vaikeus. Vastauksia voi olla vaikea saada monestakin syystä. Aihe ei ehkä ole ollut tarpeeksi kiinnostava tai yleinen kiire ja ajankohta vaikuttivat vastausten saamiseen. Kyselylomake ei tuottanut haluttua tulosta, joten aineistoa laajennettiin haastatteluiden avulla.

Kvantitatiivisen kyselyn lisäksi tehtiin puhelinhaastatteluja, joilla syvennettiin kyselyn teemoja. Tutkimusaineisto koostuu keväällä 2018 kerätystä aineistosta. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköistä lomakekyselyä. Sähköistä lomakekyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa, mm. Jyväskylän yrittäjien Facebook-sivuilla ja monissa muissa sosiaalisen median ryhmissä, joissa tutkimuksen kohderyhmä oli helposti saavutettavissa.

Kyselyn voidaan olettaa tavoittaneen paljon kohderyhmään kuuluvia yrityksiä, koska kyselyä jaettiin useaan kertaan. Vastausprosentti, eli vastausprosentti, oli neutraalia ja positiivista, mutta suurta kiinnostusta kyselyä kohtaan ei juurikaan ollut. Kyselyä jaettiin lisäksi sähköpostilla suoraan kohderyhmään kuuluville yrityksille, joita oli yhteensä noin 100kpl. Yhteystiedot saatiin itse keräämällä internetistä.

Kyselylomakkeeseen saatiin vastauksia yhteensä kuusi kappaletta, eli vastausprosentti on todella alhainen. Kuten aiemmin todettiin, kyselyn voidaan olettaa tavoittaneen paljon kohderyhmään kuuluvia yrityksiä, karkea arvio tavoittavuudesta on noin 400-500 yritystä. Alhaiseen vastausprosenttiin voi olla monia syitä, joita analysoidaan myöhemmin tarkemmin. Alhainen vastausprosentti huomioidaan tutkimuksen tuloksia tulkitessa.

Kyselylomakkeen vastausten alhaisen määrän johdosta aineistoa laajennettiin kvalitatiivisten haastatteluiden avulla. Haastattelua käytetään yleisesti kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Haastattelussa on monia hyviä puolia, kuten suora vuorovaikutus haastateltavan kanssa. Suora tiedonhankinta antaa haastattelijalle mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa ja saada esiin vastausten taustalla vaikuttavia motiiveja. Haastattelussa on mahdollista haastattelijan kysyä lisäkysymyksiä asiasta ja selventää vastauksia sekä pyytää perusteluja haastateltavan mielipiteille. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 34–35.)

Haastattelijan yksi tärkeimmistä ominaisuuksista on neutraalisuus. Haastattelijan tulee olla mahdollisimman puolueeton ja esittää mahdolliset lisäkysymykset mahdollisimman neutraalisti. Oman vaikutuksen neutralisointi on tärkeää puolueettomuuden kannalta. (Ruusuvuori & Tiittula, 2005, 44–45.)

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltaville esitetään samat kysymykset samassa järjestyksessä, pientä eroa kysymysten asettelussa voi olla. Osittain strukturoidulle haastattelulle ei ole olemassa täysin yhtenäistä määritystä. Osittain avoin ja osittain strukturoitu haastattelu sijoittuu täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun välille. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 47.)

Haastattelut toteutettiin keväällä 2018 puhelinhaastatteluina helppouden ja aikataulun vuoksi. Haastattelun kysymykset laadittiin kyselylomakkeen perusteella. Haastattelut nauhoitettiin ja haastatteluiden aikana tehtiin muistiinpanoja. Haastatteluiden auki kirjoittaminen toteutettiin niin, että ensiksi tukeuduttiin muistiinpanoihin ja kirjoitettiin ne puhtaaksi. Sen jälkeen palattiin äänitettyihin puheluihin useamman kerran takaisin, jotta saatiin tärkeimmät ajatukset ja kommentit kirjattua ylös.

Tässä tutkimuksessa toteutetut haastattelut sijoittuvat juuri täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun välille. Haastattelun kysymykset pohjautuvat lomakkeen kysymyksiin, mutta haastatteluissa tehtiin vielä kysymyksiä haastattelun edetessä. Haastateltavia valittiin yhteensä neljä kappaletta, jotka ovat rakennus- ja kaupan alalta, sekä palvelualoilta. Valinnat perustuivat yrityksiin kiinnostukseen tätä tutkimusta kohtaan ja haastateltavien käytettävyyteen tässä tutkimuksessa.

Rakennusalan toiminnassa erilaiset vaikutukset näkyvät herkästi, siksi rakennusalan yritys on hyvä valinta tätä tutkimusta ajatellen. Rakennusalaan vaikuttavat monet seikat, kuten tonttien tarjonta, kaavoitus, asuinalueen viihtyvyys, kaupungin toiminta ja byrokraatia, jotka tulevat ilmi tämän tutkimuksen lomakekyselyssä. Rakennusalan asiakkaat koostuvat esimerkiksi julkisesta sektorista ja asukkaista eli kuntalaisista. Rakentaminen kertoo myös alueen vetovoimaisuudesta. Toiseksi haastateltavaksi valittiin kaupanalan yritys, koska kaupanala on herkkä muuttuvassa toimintaympäristössä. Kaupanalan asiakkaat koostuvat muista yrityksistä, kuntalaisista ja julkisesta sektorista. Kaupanala on laaja-alaista ja sen takia se valittiin toiseksi haastateltavaksi.

Lisäksi haastateltiin vielä kahta palvelualan yritystä, jotta saatiin lisää näkemystä eri aloilta. Yksityisten palvelujen merkitys on suurempi Suomessa kuin aiemmin. Suurin osa palvelualan yrityksistä on alle 10 hengen yrityksiä. Palvelualan yritykset olivat kumpikin alle 10 hengen yrityksiä. Toisella yrityksellä asiakkaat koostuivat lähes kaikki muista yrityksistä ja yrittäjistä ja toisella taas kuluttajista.

Toisen osan empiirisistä aineistoista muodostaa kvantitatiivinen tilastoaineisto. Kvantitatiivinen tilastoaineisto kerättiin eri lähteistä kuten tilastokeskuksesta ja Jyväskylän tilinpäätöksistä. Tilastoaineisto koostuu Jyväskylän elinkeinoja selittävistä luvuista. Tilastoaineiston tarkoituksena on kuvata muutoksia, miten elinkeinoja kuvaavat luvut ovat muuttuneet kuntaliitoksen jälkeen. Tilastoaineisto on tämän tutkimuksen sekundaarinen aineisto, joka on muun empiirisen aineiston tukena.

Tutkimuksen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmällä. Sisällönanalyysin voidaan sanoa sijoittuvan niin laadullisen kuin määrällisen tutkimuksen alueille. Eli sisällönanalyysi voi olla joko laadullista tai määrällistä. Tämä tutkimus on luonteeltaan sekä laadullista, että määrällistä. Määrällinen ja laadullinen tutkimusmenetelmä tukee toisiaan. Laadullinen sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöistä, jolloin tulokset esitetään käsitteinä. Eli voidaan siis kuvata tekstin sisältöä määrällisesti tai sanallisesti. (Franzosi, 2007.)

Sisällönanalyysi ei ole yksittäinen metodi, vaan sen voidaan sanoa olevan teoreettinen. Sisällönanalyysi ei ole ainoastaan laadullisen tutkimuksen piiriin kuuluva metodi. Sen avulla voidaan tehdä myös määrällistä tutkimusta, jonka avulla aineistoa analysoidaan siihen sisältyvien ilmaisujen tai sanojen suhteen ja noudatetaan tilastollisen tutkimuksen logiikkaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 91.)

Tulokset käsitellään, analysoidaan ja selvitetään vastauksia tutkimuskysymyksiin. ”Tutkimusongelma ja siihen liittyvän teorian pohjalta rakennettu viitekehys ohjaavat tutkimuksen empiiristä työtä.” (Heikkilä, 1998, 142.)

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen rakenne muotoutuu tieteellisen tutkimuksen tapaan. Johdantoluvussa käydään läpi taustatekijät, tutkimuksen rajaus, tavoitteet ja tutkimusmenetelmät. Johdantoluvussa käsitellään tutkimuksen perusteita, sekä miksi aihetta tutkitaan. Toisesta luvusta lähtien käydään läpi tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Ensimmäiseksi käydään läpi kuntaliitoksia ja niiden taustoja. Kuntaliitoksiin liittyy monia tekijöitä, joita käydään tarkemmin läpi, kuten esimerkiksi sitä miksi kuntaliitoksia on tehty. Teoriaosuudessa käsitellään myös kuntien elinkeinopolitiikkaa, alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa, alueellisen kilpailukykyyn elementtejä ja yrityksen kilpailukykyä.

Neljännestä luvusta lähtien alkaa tutkimuksen empiirinen osuus, jossa käydään läpi Jyväskylän kuntaliitostapausta ja Jyväskylän elinkeinolukuja. Toinen empiirinen osuus koostuu kyselylomakkeen ja haastatteluiden sisällöstä. Viimeisenä esitetään johtopäätökset kuntaliitoksen vaikutuksista alueen kilpailukyvyn eri tekijöihin ja elinkeinoelämään. Lopuksi arvioidaan lyhyesti tutkimuksen onnistumista ja jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 KUNTALIITOKSET JA ELINKEINOPOLITIikka

Tässä luvussa tarkastellaan kuntaliitoksia ja kuntien elinkeinopolitiikkaa, koska ne liittyvät oleellisesti tämän tutkimuksen aihepiiriin. Tarkoitus on luoda kuva kuntaliitoksista ja miksi niitä on tehty. Kuntaliitoksia tarkastellaan tässä tutkimuksessa ilmiönä, joka luo perustan tutkimukselle. Luvussa käydään läpi myös tarkemmin kunnan elinkeinopolitiikkaa, elinkeinoelämää ja elinvoimaisuutta. Kunnan elinkeinopolitiikka ja elinkeinoelämä liittyvät oleellisesti alueen kilpailukykyyn, joka on tärkeä osa tämän tutkimuksen teoriaa.

2.1 Kuntaliitosten tausta ja tutkimus

Kuntien määrä on vähentynyt kuntaliitosten myötä. Kuntia on vuonna 2018 yhteensä 311 kappaletta, joista 107 kaupunkia ja 204 kuntaa. Suomessa on vuosien 2007-2018 aikana toteutettu yhteensä 75 kuntaliitosta. Kuntien määrä on vähentynyt yhteensä 119:llä kunnalla, eli noin neljänneksellä. Vuonna 2018 on käynnissä yksi kuntajakoselvitys Vaasan ja Mustasaaren välillä. Vuonna 2019 ei toteudu yhtään kuntaliitosta. Viime vuosien aikana on toteutettu useita kuntajakoselvityksiä. (Kuntaliitto, 2018.) Kuntajakoselvityksissä 2000-luvulla on elinkeinoilla, työpaikoilla ja työllisyydellä ollut vahva asema. Kuntajakolaissa on määritelty yhdeksi edellytykseksi elinkeinomahdollisuuden koheneminen, jotta kuntaliitos voisi toteutua. (Koski, 2015, 5.)

Kuntaliitoksia voidaan luonnehtia suureksi muutosprosessiksi, joka kestää yleensä pidempään kuin luullaan. Koski ym. 2013 toteaa tutkimuksessaan, että yleisesti luullaan kuntaliitoprosessin päättyvän, kun valtuustot tekevät yhdistymispäätöksen. Tällöin kuntaliitosprosessi vasta itse asiassa alkaa. Kuntaliitoksen ajalla, paikalla ja muutoksen suuruudella on vaikutusta siihen, miten kuntaliitosprosessi toteutuu. Haveri ja Majoinen (2000, 27.) luonnehtivat kuntaliitoksien olevan teoreettisesti katsoen ainutlaatuisia ja ainutkertaisia muutosprosesseja, jossa kaksi tai useampi organisaatio liittyy yhteen. Kuntaliitos on keskeisin tapa käytännön näkökulmasta katsottuna, jolla sopeudutaan uusiin olosuhteisiin kuntarakenteessa. Organisaatiotutkimuksen näkökulmasta kuntaliitos nähdään muutosprosessina, jossa kaksi organisaatiota yhdistyy toisiinsa tarkoituksena muodostaa uusi organisaatio, joka on entistä kilpailukykyisempi, asiakaslähtöisempi ja tehokkaampi. (Haveri & Majoinen, 2000, 27.)

Kuntaliitosten tekemiseen löytyy monia syitä. Väestö ikääntyy, mikä vaikuttaa huomattavasti kuntiin verotuloja vähentävästi ja toisaalta palveluntarve lisääntyy. Kuntarakenne on muutoksen tilassa ja sitä uudistamalla tavoitellaan säästöjä, menojen kasvujen hillintää ja parempaa kykyä tarjota palveluita. Suuremmilla kunnilla ajatellaan olevan mittakaava-etuja, kuten kiinteiden kustannusten jakautuminen suuremman joukon kesken, jolloin yksikkökustannukset pienevät. Suuremmissa yksiköissä on mahdollisuus parempiin palveluiden valikoimiin kuin pienissä yksiköissä. Erikoistuminen on myös työntekijöiden kesken mahdollista, mikä taas syventää asiantuntemusta. (Dollery ym. 2007; Slack & Bird 2012; Vakkuri ym. 2010.) Väitetään myös, että suurempi paikallishallinto takaisi paremmat palvelut ja suurempi väestö hyötyisi pienemmistä hallinnollisista kustannuksista. Kustannusten laskiessa ostovoima lisääntyisi ja pääoman käyttö olisi hyödyllisempää. (E.g. Andrews and Boyne, 2009; Dollery, Byrnes, and Allan, 2007; Dollery, Byrnes, and Crase, 2008.)

Seuraavaksi käydään läpi sitä, miten kuntaliitoksia on tutkittu Suomessa ja kansainvälisesti. Kansainväliset tutkimukset kuntaliitoksista antavat erilaista näkökulmaa. Uuden-Seelannin Hawke Bayn alueella on tutkittu kuntien yhdistymistä ja aluevaltuustojen parantamista. Hawke Bayn alueella Uudessa-Seelannissa on pohdittu mahdollisuutta yhdistää viisi paikallista aluehallintoa yhdeksi. Kokemusta on ollut muista vastaavanlaisista liitoksista Uudessa-Seelannissa. Vuonna 1989 tehtiin radikaaleja uudelleen organisointeja, joissa noin 700 ”paikallishallintoa” ja erikoisyksikköä yhdistettiin yhteensä 86 paikalliseksi hallinnoksi. Keskeisimpänä tavoitteena on ollut tehokkuuden parantaminen palvelujen järjestämisessä muuttuvassa toimintaympäristössä. (Kortt et al. 2015.)

Hawke Bayn aluetta koskevassa tutkimuksessa tutkitaan väitettä, jonka mukaan yhdistämällä Hawke Bayn viisi hallintoaluetta, saataisiin merkittäviä kustannussäästöjä ja paikallisen alueen kehitystä ja kasvua. Hawke Bayn aluehallintoa oli pyydetty tutkimaan kustannusten vaikutuksia kolmeen erityyppiseen rakenteelliseen muutokseen Hawke Bayn alueella. Tutkimuksessa luotiin kolme erilaista skenaariota, jossa määriteltiin erilaisia mahdollisia lopputuloksia. Skenaarioiden avulla pyrittiin mallintamaan kolmen rakenteellisen mallin seurauksia. Malleissa oli ongelmana se, että ne eivät huomioineet pääomasijoituksia. Toinen ongelma oli, että potentiaalisten kustannusten ja säästöjen arviointi perustuu kahden epävarman ennusteen skenaarioiden vertailuun. Ei myöskään osattu tarkasti todeta, että olivatko mahdolliset kustannukset ja säästöt johtuneet hallintoalueiden liittämisisestä toisiinsa. Mahdollisia kustannussäästöjä epäiltiin ja todettiin, että

transaktiokustannukset häviäisivät yleensä joko ensimmäisen tai toisen vuoden aikana. Toisaalta mahdolliset säästöt olisi vaikeampaa turvata ja todelliset kustannukset saataisiin selville myöhemmin. (Kortt et al. 2015.)

Hawke Bayn alueen hallintoalueiden yhdistämisen tutkimuksessa käytettiin aineistona kunnan talousraportteja vuosilta 2002-2012, joista luotiin ”paneeliaineisto”. Aineisto sisälsi tietoa kunnan menoista, tuloista, verotuloista, työntekijöiden kustannuksista, populaation koosta ja tiheydestä. Aineistoa tutkittiin tilastotieteellisin menetelmin. Tilastotieteellisesti todettiin, että populaation koolla ja kustannukset per asukas ei ole mitään yhteyttä. Artikkelissa todettiin, että tärkeämpää olisi tutkia muita mahdollisia taloudellisia hyötyjä kuntaliitos tilanteessa. Tutkimuksessa todetaan, että tämän tutkimuksen tulokset ja kansainväliset tutkimukset paikallishallinnosta osoittavat, että tieto tämän kaltaisista taloudellisista skaaloista on hyvin vähäistä. Tutkimuksen lopputuloksena todettiin, että merkittäviä kustannussäästöjä ei syntyisi. (Kortt et al. 2015.)

Kuntaliitoksia vastaan on myös esitetty kritiikkiä. Tutkimukset osoittavat, että suuremmissa yksiköissä on korkeammat kustannukset per asukas kuin pienissä yksiköissä vaikka kunnan väestörakenne olisi samankaltainen. (ks. Jones, 1993.) Allan esittelee eri koulukuntien näkemyksiä siitä, mikä olisi paras mahdollinen vaihtoehto kunnan kokoa ajatellen. Allan esittelee tutkimuksessaan mahdollisen käyttökelpoisen mallin paikalliselle hallinnolle, jossa kunnat voisivat olla tarpeeksi tehokkaita vastaamaan haasteisiin. Mallia vastaan esitettiin paljon kritiikkiä. (Allan, 2003, 79.)

Allan esittelee myös näkemyksiä kunnan koosta ja onko kuntien yhdistyminen järkevää. Paikallisen hallinnon tulisi tunnistaa kaksi eri näkökulmaa, hallinnollinen ja poliittinen näkökulma. Hallinnollisella tasolla paikallisen hallinnon tehokkuus ei riipu sen koosta. Kaikki empiiriset tulokset osoittavat, että suurempi ei ole parempi paikallisessa hallinnossa. Paras ratkaisu ei ole kuntien yhdistymiset, vaan ”maksu vastaan palvelua yksiköt”. Poliittinen totuus kuitenkin on, että ihmiset uskovat pienemmän olevan parempaa ja haluavat paikallisen päätöksenteon naapuriinsa. Ihmiset odottavat, että alueellisiin kysymyksiin otetaan kantaa korkeammalla tasolla. (Allan, 2003)

Allanin mukaan kaikkien, jotka suunnittelevat paikallisen hallinnon uudistamista, tulisi ymmärtää kaksi realiteettia. Ensimmäiseksi, suurin osa ihmisistä uskoo, että pienempi on kauniimpaa ja parempaa. Ihmiset haluavat myös paikallista, eivät alueellista. Toinen realiteetti mikä tulisi tunnistaa on, että suurempi on pakollista joihinkin asioihin. Allanin

mielestä pienemmän paikallishallinnon hyviä puolia on; pienemmät kunnat antavat kuntalaisilleen paremmat vaikuttamismahdollisuudet, niillä on enemmän tietoa paikallisista haasteista, joten pienemmät kunnat osaavat vastata paremmin kuntalaisten tarpeisiin. Usein pienet kunnat ovat suositumpia asukkaiden keskuudessa kuin suuret kunnat ja kaupungit. (Allan, 2003.)

Kuntaliitoksista on Suomessa tehty yllättävän vähän tutkimuksia verrattuna siihen, kuinka paljon kuntaliitoksista on puhuttu 2000-luvulla. Kiinnostus kuntaliitostutkimuksia kohtaan on herännyt 2007 vuodesta alkaen PARAS-hankkeen myötä. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 35.) Kuntaliitoksia on tehty suuri määrä vuosina 2009–2103, tuona aikana on myös elinkeinoelämän rakenne muuttunut kovasti, talous on kehittynyt hitaasti ja kuntien talous on kiristynyt. Nämä seikat ovat synnyttäneet tarpeen kehittää elinkeinoelämää. (Koski, 2015.)

Kuntaliitoksien mahdollisuuksia on myös selvitetty paikallisesti, kuten esimerkiksi Riihimäki-Hyvinkään kauppakamarin suorittama kysely, jossa selvitettiin yritysten ja julkisen sektorin näkemyksiä mahdollisista kuntaliitoksista. Valtaosa vastaajista piti kuntaliitoksia tarpeellisina ja uskoi kuntaliitosten tapahtuvan lähitulevaisuudessa. Positiivisia vaikutuksia mahdollisten kuntaliitosten syntymisestä nähtiin alueen painoarvon ja vaikuttavuuden lisääntymisenä. Aluetunnettuuden ja imagon paraneminen nähtiin myös positiivisina vaikutuksina. Muita positiivisia vaikutuksia mahdollisista kuntaliitoksista vastaajien mukaan olisi yritysysteistyön lisääntymisen mahdollisuudet. Julkisen sektorin mielestä yhtenä tärkeänä vaikutuksena oli yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelujen kehittämismahdollisuudet ja julkiset hankinnat. Negatiivisia vaikutuksia vastaajien kesken oli vähän, mutta yhtenä huolenaiheena oli huoli palvelujen ja päätöksenteon mahdollisesta siirtymisestä etäämmälle ja byrokratian lisääntyminen. Riihimäen-Hyvinkään kauppakamarin suorittamasta kyselystä voidaan päätellä, että yrittäjät näkevät kuntaliitoksen olevan positiivinen asia elinkeinoelämän kannalta. Kyselyn tulokset olivat hyvin mielenkiintoiset. (Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari, 2016.)

Kuntaliitoksia voidaan perustella myös mittakaavaedulla. Nykyajan keskusteluissa on puhuttu kuntien rakenneuudistuksista, joissa mittakaavaeduilla on hyvin keskeinen rooli. Uskotaan, että suurempi on parempaa ja halvempaa, koska paikallishallinnon palvelujen tuottavuudessa voidaan hyödyntää skaalaetuja. (Callan and Thomas, 2001.) Suuremmalla kunnalla on etuja kokonsa puolesta. Kaupungit ja kunnat ovat erikokoisia ja niiden taust-

talla ovat alueiden sijaintiedut sekä alueellisesta kasautumisesta ja keskittymisestä aiheutuvat edut tuotantotoiminnalle. Yritysten sijainti- ja tuotantopäätökset vaikuttavat kaupunkien kasvuun ja sijaintiin. (Laakso & Loikkanen, 2004, 69.) Suurempi kunta voi tehdä asioita eri lailla kuin pieni kunta, kuten harjoittaa laaja-alaisempaa elinkeinopolitiikkaa ja ottaa suurempia riskejä. Suuremmassa kunnassa voidaan tehdä erilaisia maankäytön ratkaisuja ja liikennejärjestelyjä. (Vakkuri, Kallio, Tammi, Meklin et. Helin, 2010, 10.) Mahdolliset paikallistalouden mittakaavahyödyt syntyvät kuntaliitoksissa, mutta eivät helposti yhteistoiminta-alueilla. Suuruuden ekonomia luo mahdollisuuden ylläpitää helpommin talouden tasapainoa ja hallita kustannuskehityksen riskejä. (Vakkuri, Kallio, Tammi, Meklin et. Helin, 2010, 10.)

Suurtuotanto eli mittakaavaedut liittyvät keskittymiseen ja siihen, miten kaupungit kasvavat. Mittakaavaetua voi hyödyntää monella tapaa, esimerkiksi yritykset voivat hyödyntää mittakaavaetua kasvattamalla yrityksen kokoa ja tuotantoa. Näin voidaan alentaa yksikkökustannuksia aina tiettyyn rajaan saakka. Tuotantoa kannattaa keskittää ja kasvattaa siihen saakka, kunnes saavutetaan optimikoko. Jos yksikkökoko kasvatetaan liian suureksi, niin rajakustannukset kasvavat liian suuriksi ja ylittävät keskimääräiset kustannukset, jolloin syntyy mittakaavahaittoja. (Laakso & Loikkanen, 2004, 71.)

Kuntaliitokset voidaan nähdä rakenteisiin vaikuttavina uudistuksina. Kuntaliitos tutkimukset ovat haasteellisia monella tapaa. Haasteita tuottaa kuntaliitosten vaikutusten osoittaminen ja niiden eriyttäminen alueiden muusta kehityskulusta. Huomioon kuntaliitos tutkimuksissa tulee myös ottaa kansallisen ja kansainvälisen kehityksen vaikutusten arviointi. Monet tutkimukset ovat keskittyneet kuntaliitosten vaikutusten arviointiin ja kuntarakenteeseen. Monet kunnatkin ovat itse kiinnostuneita kuntaliitosten tuomista hyödyistä ja vaikutuksista taloudelliseen kehitykseen. (Asikainen, Korhonen, Majava, Pauni & Pekkola, 2007, 4, 13.) Kuntaliitosten tutkimiseen liittyy monia haasteita, jotka tulee ottaa huomioon kuntaliitosten tutkimisessa. Haastavaa kuntaliitosten vaikutusten tutkimisessa on erottaa vaikutukset ja muiden tekijöiden vaikutukset toistaan. Kuntaliitoksissa on myös vaikea arvioida sitä, mitä olisi tapahtunut siinä tapauksessa, jos kuntaliitosta ei olisi toteutettu. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 16.)

Kuntaliitoksia voidaan perustella monin eri syin, mutta kuntaliitoksia tehdessä tulee miettiä myös niiden vaikutuksia. Kuntaliitoksilla on paljon vaikutuksia mm. kunnan talouteen ja elinkeinoelämään. Positiivisista vaikutuksista kunnan elinkeinotoimintaan kuntaliitok-

sisä on tutkittu tieteellisesti varsin vähän, suurin osa tuloksista on saatu käytännön kokemuksen kautta. Kuitenkin on käytännön kokemuksen kautta todettu, että kuntaliitoksissa on positiivista vaikutusta kunnan elinkeinoelämälle. (Koski, 2008, 20.)

Miten kuntaliitoksen tuloksia sitten voidaan mitata tai arvioida? Kuntaliitosten tuloksiin liittyy paljon haasteita, jotka vaikeuttavat myös luotettavien johtopäätösten tekemistä. Monet seikat kuntaliitoksissa ovat sidoksissa aikaan, paikkaan ja muutoksen suuruuteen, joka vaikeuttaa kuntaliitosten tulosten arviointia. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 16.) Kuntaliitosten tulosten arviointi kuulostaa hyvin haastavalta, mutta kuitenkin voidaan saada tietoa siitä, mihin suuntaan liitettyjen alueiden kehitys on mennyt.

Oleellista on huomioida tuloksia mitattaessa kuntaliitoksen ajankohta. Kuntaliitosten tavoitteet ja toteutukset ovat olleet hyvin erilaisia eri vuosikymmenillä. Viime vuosikymmenten aikana kuntien toimintaympäristössä on tapahtunut paljon muutoksia ja kuntien toiminta on strategisempaa kuin ennen. Taloudelliset suhdanteet vaikuttavat myös kuntaliitosten toteutukseen. Kuntaliitoksissa tapahtuu monenlaisia muutoksia, jotka ovat hyvin erikokoisia. Muutoksen suuruutta voidaan arvioida mm. kuntien pinta-alojen ja asukasluvun muutoksella. Myös johtamisjärjestelmä ja palveluprosessi voivat muuttua. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 16.)

Kuntaliitoksen tuloksiin vaikuttaa se, miten kuntaliitos on toteutettu. Kuntaliitos tuottaa tietyn määrän haittoja ja hyötyjä, mutta tähän vaikuttaa merkittävästi se, millä tavalla liitos on toteutettu. Milloinka sitten voidaan tarkastella kuntaliitoksen vaikutuksia? Vaikutuksia voidaan tarkastella jo ensimmäisen ja toisen vuoden jälkeen. Kuntaliitoksen haitat näkyvät erityisesti heti kuntaliitoksen alussa ja hyödyt vasta myöhemmin, vuosien kuluessa kuntaliitoksen toteutumisesta. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 16.)

2.2 Kuntien elinkeinopolitiikka ja elinkeinoelämä

Elinkeinopolitiikkaa on määritelty eri painotuksilla eri tutkimuksissa. Elinkeinopolitiikka voidaan nähdä; esimerkiksi pyrkimyksenä vaikuttaa elinkeinoelämään ja yritystoiminnan kehittämiseen erilaisilla strategioilla ja linjauksissa. (Nupponen, 2001, 75.) Elinkeinopolitiikan oikeudellisen perusteen voidaan nähdä tulevan kuntalain 7§:stä, jossa sanotaan, että kunta voi ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä. Elinkeinopolitiikan voidaan katsoa kuuluvan näihin muihin tehtäviin.

Elinkeinopolitiikalla tarkoitetaan julkisen vallan toimia, joiden avulla vahvistetaan ja uudistetaan yhteiskunnan taloudellista perustaa. Elinkeinopolitiikkaan kuuluu myös toimintaympäristön luominen ja kehittäminen, joka edistää yritysten syntymistä, toimintaa, kasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä. Elinkeinopolitikan toimijoita ovat kunnat ja valtio. Valtio toteuttaa elinkeinopolitiikkaa esimerkiksi vahvistamalla pitkällä aikavälillä osaamiseen perustuvaa talouskasvua, yrittäjäystävällistä verotusta, palveluverkostoa, yritysrahoitusta, yrittäjyyttä ja yrittämistä. (Lamminmäki, 2007, 31.)

Elinkeinopolitiikkaan kuuluu monen tasoista toimintaa ja toimijoita. Julkisen vallan lisäksi elinkeinopolitiikan toimijoita ovat yritykset ja yrittäjät, organisaatiot jotka tuottavat koulutus- ja innovaatiopalveluja, rahoituslaitokset sekä yrityspalveluja tuottavat organisaatiot. Elinkeinopolitiikassa tuloksellisuus on tärkeää, joten on olennaista, että eri tason ja eri toimijoiden toimet tukevat ja täydentävät toisiaan, sekä valittua kehittämisstrategiaa. (Lamminmäki, 2007, 31.)

Kunnat ovat elinkeinopolitiikan alueella tärkeitä kansallista politiikkaa täydentäviä toimijoita. Kunnat kantavat päävastuun hyvinvointipalvelujen järjestämisestä, osaavan työvoiman saatavuudesta ja kehittämisestä. Yritystoiminnan perusedellytyksiä ovat toimiva infrastruktuuri, tonttien ja toimitilojen saatavuus ja teknisen huollon palvelut. Elinkeinopolitiikka kunnan näkökulmasta tarkoittaa paikallisen tason toimenpiteitä, joissa lähtökohtana on parantaa yritysten toiminnan mahdollisuuksia paikallisesti. Elinkeinopolitiikan ja kunnan kilpailukykyyn vahvistaminen on tärkeää kunnassa. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm. yritysten fyysisen ympäristön parantaminen, tuotantopanosten saatavuuden parantaminen ja palveluiden ja osaamisen parantaminen. Yritysten kilpailukyky vaatii perustakseen suotuisan olosuhteen, jotta pystytään turvaamaan työllisyys, laadukkaat palvelut ja kunnan elinvoimaisuus. (Lamminmäki, 2007, 32.)

Kunnassa perinteisesti tarjotaan elinkeinopoliittisia toimenpiteitä, joita yleensä ovat mm. yritysneuvonta, yritysten kehittämishankkeet, yrityshautomo- ja toimitilapalvelut ja markkinointi. Kunnilla on tärkeä rooli omistajina sekä rahoittajina seudullisissa kehitysyhtiöissä, ammattikorkeakouluissa, teknologiakeskuksissa ja yrityshautomoissa. Kunnat rahoittavat myös paljon erilaisia kehittämishankkeita. Kuntien lakisääteisiin palveluihin ei kuulu mm. yrityspalvelujen tuottaminen, työllisyyden tukeminen ja elinkeinopolitiikan harjoittaminen. Kunnat voivat itsenäisesti päättää, että haluavat tuottaa elinkeinopoliittisia palveluita. Kunnan taloudellinen tilanne, koko ja poliittiset tavoitteet vaikuttavat huomattavasti elinkeinopoliittisten palveluiden tuottamiseen. (Lamminmäki, 2007, 32.)

Toimintaympäristön muuttuessa tulee kunnan ottaa huomioon oman kuntansa elinkeinopoliittisen roolin merkitys ja uudet vaatimukset. Kunnalta vaaditaan entistä enemmän tehokkaampaa toimintaa, joka pakottaa mukauttamaan toimintaa uudestaan. Tärkein elinkeinopoliittinen tehtävä kunnassa on paikallishallinnon rooli, jossa kunta toimii demokraattisena hallinnon tasona lähellä kansalaisia ja yrityksiä. Kunnan tärkeä avainrooli on koota alueen asukkaidensa ja yritysten tarpeet ja välittää tietoa ylöspäin alue -ja kansalliseksi tasolle. Tärkeää on myös jalkauttaa kansallisen tason tavoitteita paikalliselle tasolle. Kunnan kaikelle elinkeinopoliittiselle toiminnalle tulee löytyä perustelut, jolla on välillisiä ja välittömiä vaikutuksia kunnan talouteen ja kuntalaisten palvelujen kehittämiseen. (Lamminmäki, 2007, 36.)

Kunnat panostavat usein elinkeinopolitiikassaan toimet uusien yritysten houkuttelemiseen alueelle. Kunnassa jo olevat yritykset eivät välttämättä saa samanlaista palvelua kuin uudet yritykset. Usein myös toimet kohdistuvat suuriin ja keskisuuriin yrityksiin, jolloin valitettavasti pienemmät yritykset jäävät vähemmälle huomiolle. Alle viiden hengen mikroyritykset ovat kuitenkin erittäin merkittävä osa maamme yrityksistä. (Nurmi, 2005, 25.)

Elinkeinopolitiikalla on tärkeä rooli kunnan elinvoimaisuuden lisäämisessä. Elinkeinopolitiikalla pyritään myös aktivoimaan elinkeinotoimintaan, synnyttämään kerrannaisvaikutuksia, kasvattamaan verotuloja ja parantamaan palveluja. Kunnan tehtäviin kuuluu edistää alueen elinkeinotoimintaa. Kunnissa arvostetaan yrittäjyyttä ja ymmärretään, että monipuolinen elinkeinopohja on tärkeä kunnan taloudelle ja vauraudelle. (Nurmi, 2005, 25.)

Kunnan elinkeinopolitiikkaa voidaan toteuttaa erilaisilla toimenpiteillä. Sorauta ja Linnanmaan mukaan kunnallisessa elinkeinopolitiikassa toimenpiteet ovat joko yritystoiminnan suoraa tai epäsuoraa tukemista. Keinoja ovat; 1) suorat taloudelliset tuet, osakkuudet, lainat, avustukset; 2.) uusien yritysten neuvonta, 3) toimivien yritysten kehittämistyö; 3) alueen kehittämistyöhön osallistuminen; 4) alueen markkinointi ja yritysten kansainvälistymisen edistäminen; 5) elinkeinopoliittisten tavoitteiden koordinointi muiden kunnan toimialojen ja toimialapolitiikkojen kanssa; 6) yritysilmaston parantaminen; 7) verkostojen koordinointi ja yhteistyö sidosryhmiin. (Sotarauta & Linnamaa, 1997, 50.)

Ikolan, Rothoviuksen ja Sahlströmin tutkimuksessa jäsennellään kuntien harjoittamaa elinkeinopolitiikkaa ja sitä, mitkä tekijät vaikuttavat yritysten sijoittumiseen tietylle alueelle. Kuntien tavoitteena elinkeinopolitiikassa on saada lisää työpaikkoja, lisää verotuloja ja uusia asukkaita. Elinkeinopolitiikassa tavoitellaan myös monipuolista teollisuutta

ja kunnan elävöitymistä. Yritysten toiminnan tukeminen on tärkeää elinkeinoelämän kannalta. Yritysten motiivit taas ovat; sopivan työvoiman saatavuus, liikenneyhteydet, toiminen kasvukeskus alueella, tuotantokustannusten aleneminen, yhteistyömahdollisuudet ja viihtyisä asuinympäristö. (Ikola, Rothovius & Sahlström, 2004, 52.)

Elinkeinopolitiikkaa toteutetaan elinkeinostrategian avulla ja seurataan sen vaikutuksia (Ikola, Rothovius & Sahlström, 2004, 63.). Organisaation toiminnan kannalta strategia on tärkeä työkalu, jolla voidaan eri toimenpiteillä viedä organisaatiota kohti haluttua päämäärää (Laamanen, 2008, 6.). Strategia on suunnitelma, joka on käytännössä

- johdonmukainen toimintamalli
- hanke, jolla tavoitellaan kilpailuetua
- organisaation asema toimintaympäristössä
- organisaation ideologia, näköala ja tavoitteet

(Santalainen 2009, 27; Mintzberg, Ahlstrand & Lampel, 1998.)

Kunnan elinkeinopolitiikkaan kuuluu tärkeänä osana strateginen suunnittelu siitä, millä keinoin kunnassa toteutetaan elinkeinopoliittisia ratkaisuja. Kunnan tulee laatia strategia siitä, miten se aikoo toteuttaa elinkeinopolitiikkaansa. Kunnan omat olosuhteet ja resurssit vaikuttavat siihen millaista elinkeinopolitiikkaa kunta toteuttaa. Kunnalle strategian laadinnassa hyvä työkalu on SWOT -analyysi, jossa määritellään vahvuudet ja heikkoudet sekä mahdollisuudet ja uhkat. Osa kunnista keskittyy kehittämiseen ja mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja osa taas heikkouksien ja uhkien eliminoimiseen. Tärkeää toiminnassa on kuitenkin johdonmukaisuus ja pitkäaikainen ajattelu. Lyhyen aikavälin voittojen tavoittelu ja päämäärätön toiminta pitkällä tähtäimellä ei ole hyvä asia. Strategioita voidaan toteuttaa monella tapaa kunnissa, kuten hakemalla yhteistyökumppaneita naapurikunnista ja muilta alueilta. Usein kumppanit ovat myös yksityisiä yrityksiä, rahoittajia, konsultteja tai tutkimuslaitoksia. (Lamminmäki, 2007, 36 -37.)

Kunnat harjoittavat elinkeinopolitiikkaa, joka on yksi osa elinvoimapolitiikkaa. Elinkeinopolitiikassa keskitytään elinkeinoelämään, johon kuuluvat yritykset, yrittäjät ja toimintaedellytysten parantaminen. Parhaimmillaan elinkeinopolitiikalla voidaan vaikuttaa elinkeinoelämän olosuhteisiin, painopiste on tosin kuntayhteisössä kuten kuntalaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän ja toiminnan tukemisessa. (Paananen, Haveri ja Airaksinen, 2014, 98–99.)

Elinvoimakäsite on hyvin monitulkintainen ja abstrakti käsite. Elinvoima muuttuu aina sen hetkisten tarpeiden ja intressien mukaan. Elinvoimakäsitteen tulkinnasta on olemassa monia eri tulkintoja. Kuntien elinvoimaisuus perustuu yritysten toimintaan, koska yritykset luovat työpaikkoja ja tuottavat näin osan kunnallisveroista. (Paananen, Haveri ja Airaksinen, 2014, 98–99.). Kunnan elinvoima on riippuvainen siis työtä tarjoavista ja kilpailukykyisistä yrityksistä. Paikallisen elinkeinoelämän kehittymisen ja ylläpitämisen kannalta kunnalla on erittäin tärkeä merkitys. Vahvemmallalla elinkeinopolitiikalla ja kuntien välistä kilpailukykyä parantamalla voidaan saavuttaa epäsuoria taloudellisia hyötyjä. (Koski, 2008, 20.)

Kunnan elinvoimaisuus ei tarkoita samaa asiaa, kun kilpailukyky, mutta kunnan kilpailukyky pohjautuu elinvoimaisuuteen. Kunnan kilpailukyky määrittyy sen mukaan, kuinka kunta menestyy suhteessa muihin vertailukuntiin. Käsite kunnan vetovoimaisuudesta syntyy kunnan ulkopuolisten toimijoiden käsityksissä. Vetovoimaisuus kertoo siitä kuinka hyvin kunta osaa houkutella uusia toimintoja ja toimijoita alueelleen. (Paananen, Haveri ja Airaksinen, 2014, 98.)

Julkinen sektori on jakanut yrityspolitiikkaansa siten, että valtio keskittyy suuryrityksiin ja kunnat taas vastaavasti pk-yrityksiin. (Kahila, 1997, 98.) Kunnallisen elinkeinopolitiikan toimenpiteillä on suora yhteys kunnallistalouteen. Elinkeinopolitiikan toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan myönteisesti työllisyyteen ja palvelujen ja yritystoiminnan kehittymiseen. (Kahila, 1997, 99.) Kunnan tavallisimpia elinkeinopolitiikan välittömiä tukitoimia ovat ainakin takaukset, lainat ja yhtiöosakkuus. Kunnan välillisiä toimenpiteitä ovat muun muassa kaavoittaminen, tekniikkaan liittyvät toimenpiteet, imagon rakentaminen, työvoimapolitiikka, elinkeinoilmaston kehittämisen toimet, asunto- ja ympäristöpolitiikka ja ulkopuolisten resurssien organisointi yrityselämän tarpeita varten. Kunta toimii myös eräänlaisena välittäjänä esimerkiksi hankinnoissa, koulutuksessa, tiedonhankinnassa ja vuokrauksessa. (Kahila, 1997, 105.)

3 ALUEIDEN KILPAILUKYKY JA ELINVOIMA

Tässä luvussa käydään läpi alueellisen kilpailukyvyn kannalta keskeisiä asioita, kuten kilpailukyvyn käsitettä ja mitkä tekijät siihen vaikuttaa. Alueelliseen kilpailukykyyn kuuluu monia eri tekijöitä, kuten sen eri elementit. Alueellinen kilpailukyky muodostuu kahdeksasta toisiinsa kietoutuneista elementeistä joita ovat; yritykset, inhimillinen pääoma, asuin- ja elinympäristön laatu, instituutiot, toimiva kehittäjäverkosto, verkostot, infrastruktuuri, imago sekä näiden välillä oleva luova jännite.

3.1 Alueellinen kilpailukyky

Alueellista kilpailukykyä voidaan määritellä monella tapaa. Sotarauta & Linnainmaa (1997) määrittelevät alueellista kilpailukykyä seuraavanlaisesti; alueen kilpailukyky kuvaa yritysten ja työvoiman toimintaympäristöä ja niitä alueen ominaisuuksia, jotka tukevat menestyvää yritystoimintaa. Kilpailukykyinen alue vahvistaa alueella jo sijaitsevien yritysten toimintaedellytyksiä ja houkuttelee alueelle uusia yrityksiä ja uutta työvoimaa. (Sotarauta & Linnainmaa, 1997) Alueellista kilpailukykyä voidaan määritellä myös sen kautta, kuinka hyvin alue onnistuu houkuttelemaan yrityksiä, pääomia ja työvoimaa (Kietäväinen, 2010, 3.).

Huovari, Kangasharju & Alanen (2001) määrittelevät tutkimuksessaan ”alueiden kilpailukyky” kilpailukyvyn käsitettä seuraavanlaisesti; kilpailukyvyllä tarkoitetaan laveasti alueiden kykyä synnyttää, houkutella ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueiden taloudellista hyvinvointia. Määritelmä ei kuitenkaan kerro mihin alueiden menestys perustuu. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 1.)

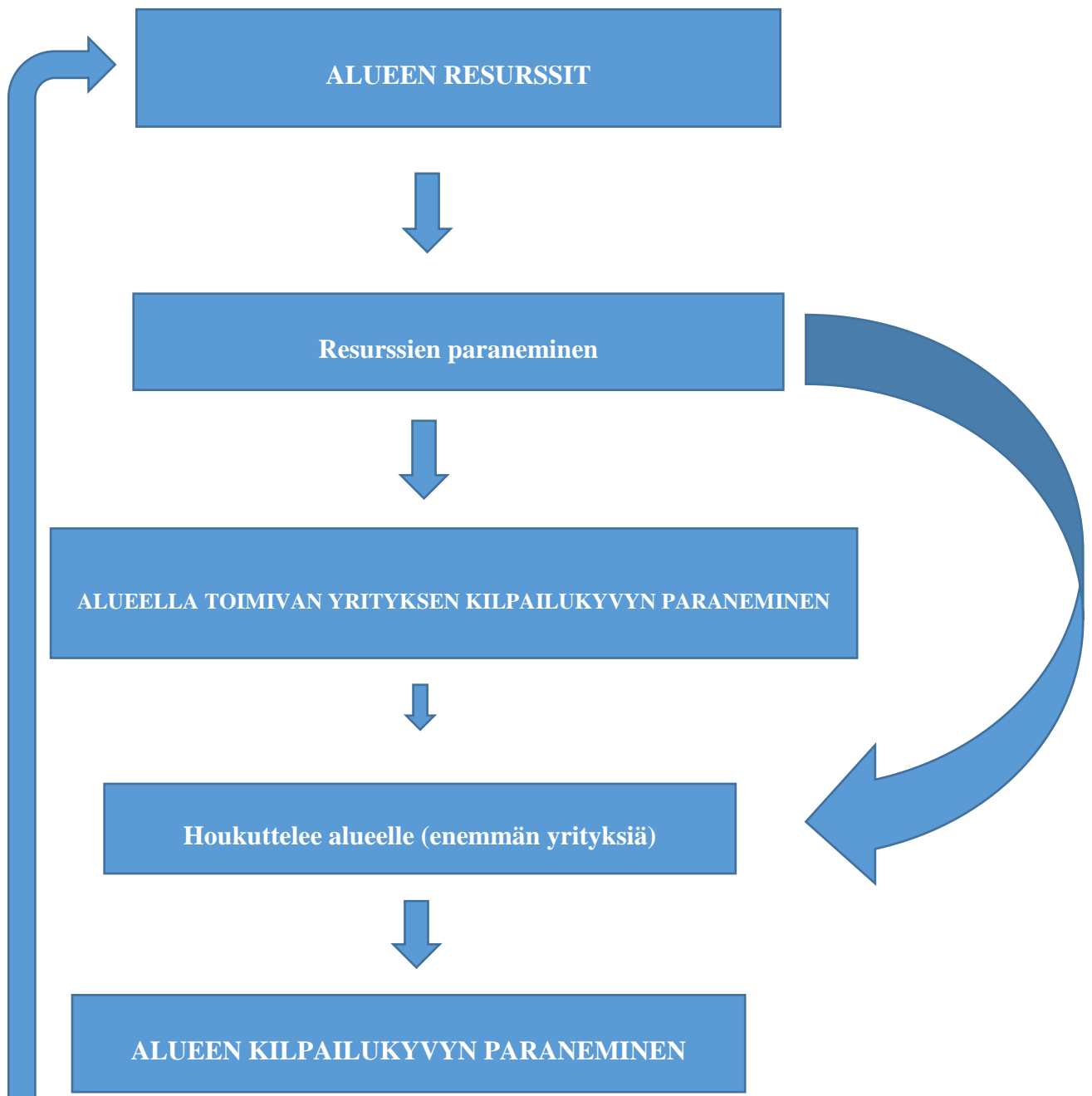
Alueellisella kilpailukyvyllä tarkoitetaan alueen ominaisuuksia, joiden avulla se voi osallistua kilpailuun muiden alueiden kanssa ja joilla se pystyy erottautumaan edukseen kilpakumppaneistaan. Saavuttaakseen kilpailuetua toimijalla tulisi olla sellaisia ominaisuuksia, joiden avulla on mahdollista menestyä kilpailussa paremmin kuin muut. (Sotarauta ym. 2001, 14.) Alueellista kilpailukykyä voidaan tarkastella mm. alueen resurssien ja ominaisuuksien kautta sekä alueen toimijoiden mahdollisuuksien kautta toimia alueella. Monet tekijät ovat muuttuvia ja riippuvia alueen resursseista yms. Alueellisen kilpailukyvyn tarkempia tekijöitä pohditaan seuraavaksi.

Alueelliseen kilpailukykyyn kuuluu viisi ratkaisevaa seikkaa:

- Paikallisten yritysten kyky myydä tuotteitaan ja palvelujaan kilpailuilla markkinoilla (kaupankäynti)
- Näiden tuotteiden ja palvelujen arvo ja niiden tuotannon tehokkuus (tuottavuus)
- Paikallisten resurssien tehokas hyödyntäminen (resurssit ja kyvykkyydet)
- Paikallisten toimijoiden kyky yhdessä ja erikseen luoda uusia alueen kilpailukykyyn vaikuttavia resursseja (kyvykkyydet ja johtaminen)
- Paikallisten toimijoiden kyky kääntää taloudellinen kilpailukyky asukkaiden elinolosuhteita ja hyvinvointia tukeviksi rakenteiksi ja palveluiksi (hyvinvointi) (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, 13; mukaillen Turok, 2004.)

Kaikki yllä mainitut tekijät ovat dynaamisia, eikä koskaan voida tietää, mitkä palvelut ja tuotteet ovat alueen tulevan menestyksen kannalta tärkeitä tai mitkä tekijät juurruttavat yritykset ja muut tärkeät toiminnot alueelle. (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, 13.) Alueen ja yrityksen kilpailukyky määritellään eri tavalla, mutta yrityksen kilpailukyky on paljon selkeämpi. Yritykset ovat silloin kilpailukykyisiä, kun ne menestyvät kilpailussa ja kasvattavat markkinaosuuttaan. Alueiden kilpailukykyyn määrittelemisen on huomattavasti vaikeampaa, koska selkeää määritelmää ei ole olemassa. Alueiden kilpailuasemaa ei voi verrata yritysten kilpailukykyyn, koska ne eivät ole samassa asemassa, eikä alueen menestystä voida mitata sen markkinaosuudella. Alueen menestymisen ei ole pois muilta, vaan niiden hyvinvoinnin kasvut ovat sidoksissa keskenään. (Huovari, 2001, 4.)

Alueen kilpailukykyä selvittäessä lähdetään liikkeelle alueen resurssien ja ominaisuuksien kartoituksella ja vertaamalla niitä muihin alueisiin (kuvio 1.) Mitä suotuisampi alueen resurssien yhdistelmä on verrattuna muihin alueisiin, sitä parempi on alueen kilpailukyky. (Huovari, 2001, 4.)

Kuvio 1. Resurssien vaikutus alueen kilpailukykyyn (Huovari, 2001, 3.)

Alueellinen kilpailukyky synnyttää, houkuttelee ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueen taloudellista hyvinvointia. Alueet kilpailevat keskenään houkutellakseen alueelle uusia yrityksiä, asukkaita, investointeja tai julkisia organisaatioita. Alueen yritysten menestyminen tuloutuu siis alueen asukkaille. (Huovari, 2001, 3-4.) Alueen kehittymisen kannalta kilpailukyvyllä on suuri merkitys. Aluekehityksen vahvistumisen kannalta on tärkeää,

että alueen kilpailukyvyyn eri osa-alueet ovat riittävän hyvällä tasolla. Alueiden tulisi haakea myös samalla yhden tai useamman osa-alueen osalta kilpailuetua, eli erottautua muista samoista asioista kilpailevista alueista. (Sotara & Viljamaa, 2003, 27.)

3.2 Alueiden välinen kilpailu

Alueiden välinen kilpailu liittyy alueen kilpailukykyyn, koska alueet myös kilpailevat toistensa kanssa. Kuntaliitoksissa voidaan ajatella, että liittyneiden kuntien alueet saattavat jollain tapaa vielä kilpailla keskenään kuntaliitoksen jälkeen. Mitä alueen vetovoimaisuudelle tapahtuu kuntaliitoksen jälkeen? Kilpailukyvyyn vahvistamiselle on tarvetta toimintaympäristöjen jatkuvan muutoksen vuoksi.

Alueiden välinen kilpailu ja sen kilpakumppaneiden määrittäminen ovat haastavia. Alueen kehittämisestä huolehtiminen on tärkeää kilpailuun osallistuneiden kannalta. Osa alueen toimijoista osallistuu kilpailuun välillisesti ja omien intressiensä mukaan. Alueiden välisessä kilpailussa on ominaista se, ettei kilpailussa välttämättä ole selkeitä voittajia tai häviäjiä. Alueiden välisessä kilpailussa voidaan päätyä win-win lopputulokseen. Pitää kuitenkin huomioda se, että kaikki kilpailuun osallistujat eivät saavuta tavoitteitaan. (Linnanmaa, 2004, 115.)

Alueiden väliseen kilpailuun liittyy monia seikkoja, kuten väestön kasvu, tuotannon määrä ja vetovoimatekijät, jotka vetävät kuntalaisia puoleensa. Tuotannon määrä, aineellinen pääoma, työllisyys ja väestön kasvu ovat kiinteässä suhteessa toisiinsa. Kaupunkialueelle kasautuu aineellinen ja inhimillinen pääoma, joka oikein hyödynnettynä luo alueelle kasvua. Taloudellisesta kasvusta kaupunkialueella puhuttaessa tarkoitetaan yleensä bruttokansantuotteen kasvua (BKT) ja alueen työllisyyden tai väestön kasvua. Bruttokansantuote kuvaa tuotettua arvonlisäystä alueella kokonaisuudessaan. (Laakso & Loikkanen, 2004, 107.)

Kaupunkiseudut kilpailevat kilpailukyvyllä tärkeistä asioista; yrityksistä, asukkaista, investoinneista ja julkisten organisaatioiden sijoittumisesta. Edellä mainitut asiat ovat korostuneet kaupunkiseutujen välisissä kilpailuissa taloudellisten tekijöiden lisäksi. Kaupunkiseudun kilpailukykyä ylläpidettäessä ja kehittäessä ei tulisi suunnata resursseja ainoastaan esimerkiksi yrityksiin, se ei välttämättä riitä yksinään, vaan tulee kiinnittää huomiota myös ympäristön kehittämiseen ja kaupunkiseudun asukkaiden viihtyvyyteen. (Linnanmaa, 1999, 36.)

Kilpailu on kiristynyt ja kansainvälistynyt viimeisten vuosikymmenten aikana yritysten, alueiden ja kaupunkiseutujen välillä. Riippuvuus maailman tapahtumista on myös lisääntynyt. Kilpailukykyisyyden ja tuottavuuden uskotaan yhä useammin riippuvan kyvystä tuottaa, prosessoida ja soveltaa tehokkaasti informaatiota ja tietoa. (Linnanmaa, 2004, 113.) Kilpailukykyyn vahvistamiselle on tullut tarvetta, kun paikallisen toimintaympäristön merkitys on kasvanut ja kaupunkiseutujen välinen kilpailu mm. asukkaista, yrityksistä ja pääomista on kasvanut. Kaupunkiseudut joutuvat miettimään entistä tarkemmin kilpailukykyään yritysten sijaintipaikkana ja asukkaiden elinympäristönä, kun kilpailu kiristyy kaupunkiseutujen välillä. Jotta kilpailukyky voidaan säilyttää, tulee niukat resurssit kohdentaa entistä tehokkaammin ja toimintatapoja tulee uudistaa jatkuvasti. (Linnanmaa, 2004, 114.)

3.3 Alueen elinvoima ja menestyminen

Mikä tekee alueesta elinvoimaisen ja menestyvän? Alueen tulee olla kilpailukykyinen, jotta se voi myös olla elinvoimainen. Alueen elinvoimaisuuteen vaikuttavat monet tekijät, joita käydään tarkemmin läpi seuraavaksi. Alueiden elinvoimaan ja kehitykseen vaikuttavat monet tekijät, kuten sijainti etäisyys keskuksista ja läheisen keskuksen koko. Sosiaalinen pääoma nostaa alueella työntekijöiden tuottavuutta yleisesti ja houkuttelee myös alueelle uusia työntekijöitä. (Jauhiainen & Huovari, 2013)

Alue voi menestyä monella eri tapaa, esimerkiksi alue voi olla vetovoimainen, kilpailukykyinen tai taloudellisesti menestynyt. Menestymistä ja kilpailukykyä voidaan mitata eri tavoilla. Alueen menestymistä voidaan tarkastella monella eri tavalla, mm. taloustieteen teorioiden avulla. Alueen menestymisen ja vetovoiman kannalta on tärkeää, että alue kasvaa ja menestyy. Alueen kasvua tulee esimerkiksi väestönkasvusta, yrityksistä, investoinneista, työpaikkakehityksestä ja muista positiivisista asioista. Yksi tärkeä tekijä on alueen kilpailukyky.

Alueen kilpailukyky on tärkeä osatekijä alueen menestymiselle, joten sen mittaaminen on nähty tarpeelliseksi. Yleensä kilpailukykytutkimukset lähtevät siitä, että alueen resurssit ja ominaisuudet määrittävät alueen menestymistä ja sen kilpailukykyä suhteessa muihin alueisiin. Alueen kilpailukyky on sitä parempi, mitä suotuisampi on alueen resurssien yhdistelmä suhteessa muihin alueisiin. Kuitenkaan ei ole mahdollista löytää kaikkia tekijöitä, jotka selittävät alueen menestymistä. Alueen lopulliseen menestymiseen vaikuttaa

monet seikat, kuten alueen toimijat, asukkaat, yritykset, yhteisöt ja julkinen valta. Alueen sijainnilla ja luonnonvaroilla on oma merkityksensä ja myös se, miten alueet toimivat muiden alueiden kanssa. Menestymisen edellytykset muuttuvat ajan kuluessa, jolloin tarvitaan nopeaa havainnointia ja reagointia, jotta alue pysyy kilpailukykyisenä. (Huovari ym. 2001, 4.)

Alueen taloudellisen menestymisen edellytyksenä on alueen kilpailukyky, siihen vaikuttavat monet seikat. Toimintaympäristö vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn ja alueiden kilpailukyky riippuu siitä, millaisen toimintaympäristön ne yritystoiminnalle muodostavat. Alueen kilpailukykyyn tunnusluvut viittaavat vahvasti yritysten kilpailukykyyn ja asukkaiden hyvinvointiin. Kilpailukykyisen alueen tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi korkea asukaskohtainen BKT, työllisyys ja ansiotaso. Kilpailukykyinen yritystoiminta vaikuttaa keskeisesti tähän. Tarkastellessa alueelliseen kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä, on hyvä huomata, että alueiden kehitys ja niiden kilpailukykyyn muodostuminen ovat monimuotoisia prosesseja, jossa syyn ja seurauksen erottaminen ei ole mahdollista. (Huovari ym. 2001, 8.)

Kilpailukykyä voidaan mitata myös taloustieteen teorioiden avulla. Kilpailukykyyn mitaamisessa on otettava huomioon yritysten markkinaosuuteen ja myyntimenestykseen vaikuttaneet tekijät. Taloustieteen yrityksen perusteoriasta voidaan havaita, että yritysten kilpailukykyyn määräytyminen liittyy yritysten kilpailukäyttäytymiseen. Markkinoiden kilpailullisuus vaikuttaa yritysten tuotannon hinnanmuodostukseen. Yksittäisen yrityksen markkinaosuuteen taas vaikuttaa yrityksen kilpailukyky markkinoilla. Taloustieteen yrityksen teorian mukaan yritykset tekevät tuotanto- ja hinnoittelupäätöksensä rajakustannusten perusteella. Käytännössä rajakustannuksia voidaan mitata tuotannon yksikkökustannuksilla. Kustannuskilpailukykyyn mittarina voidaan siis käyttää tuotannon yksikkökustannuksia, jonka perusteella voidaan vertailla yksittäisten yritysten kilpailukykyä toimialan markkinoilla. Taloustieteen yrityksen teorian mukaan tuotannon yksikkökustannukset määrittävät yritysten kilpailukykyä ja markkinaosuuksia. Kilpailukyky on sitä heikompi ja markkinaosuus sitä pienempi, mitä suuremmat yrityksen yksikkökustannukset ovat suhteessa markkinoilla mukana olevien yritysten keskimääräisiin yksikkökustannuksiin. (Rantala, 2013, 2-3.)

Menestyneet alueet joille on keskittynyt toimintoja, menestyvät todennäköisesti myös tulevaisuudessa. Talousmaatihteessä osoitetaan useita keskittymisestä alueelle koituvia hyötyjä ja haittoja. Porterin näkökulman mukaan keskittyminen on tärkeä tekijä lähi- ja

tukitoimialojen ja laadukkaiden paikallisten markkinoiden muodossa. Keskittyminen on alueellisen kilpailukyvyn kannalta keskeinen tekijä, mutta sen mittaaminen ei ole yksinkertaista. Keskittyminen voi ilmetä kahdella tapaa, joko alueen monipuolisuutena tai alueen erikoistumisena. Monipuolisella alueen keskittymisellä tarkoitetaan alueelle kerääntyneitä hyvin laajoja joukkoja toimintoja ja yrityksiä monilta eri toimialoilta. Yritykset ja ihmiset voivat siis löytää omalta alueeltaan hyvin monenlaisia palveluja, tuotteita. Työmarkkinat tarjoavat valinnanvaraa sekä työnantajille että työntekijöille. Keskittymisen etujen kannalta on tärkeää, että yritykset voivat käyttää muiden yritysten tuottamia palveluita hyväkseen. Yritysten ei tarvitse silloin tehdä kaikkea itse, vaan ne voivat panostaa enemmän omalle osaamisalalleen. Porter painottaa tukitoimialojen merkitystä. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 25- 26.)

Alue voi myös erikoistua, jolla tarkoitetaan sitä, että alueelle on keskittynyt yrityksiä ja toimintoja, joiden toiminta on keskittynyt hyvin suppealle toimialalle. Toisaalta yritykset ja toiminnot voivat hyötyä suoraan toisistaan. Yritysten tuotteiden ja palveluiden kysyntä ja tarjonta keskittyvät suhteellisen pienelle alueelle, joten ne eivät välttämättä suoranaisesti hyödytä alueella toimivia muita yrityksiä. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 25.)

Alueen kilpailukykyä voidaan koittaa parantaa monin eri keinoin. Alueen kehittämisen tarkoituksena on parantaa alueen edellytyksiä eri toimenpiteillä. Alueellisen kehittämisen eri toimien tarkoituksena on alueen yhteiskunnallisen talouden parantaminen, mm. vahvistamalla yritys -ja tuotantotoiminnan edellytyksiä sekä kompensoida sijainnista aiheutuvia haittoja. Alueellisen kehittämisen tavoitteina on tukea yrittäjyyden ja tuotantotoiminnan edellytyksiä kunkin alueen omiin vahvuuksiin perustuen ja myös luoda viihtyisiä, toimivia ja turvallisia asuinympäristöjä asukkaille. (Kietäväinen, 2010, 2-3.) Alueet ja yritykset ovat samassa kilpailutilanteessa. Kilpailukyvyistä tulee huolehtia erilaisin kehittämistoimin, eli alueiden ja yritysten tulee kehittää uusiutumiskykyään, vetovoimaisuuttaan ja taloudellisia menestystekijöitä. Pitääkseen kilpailukykyä yllä, niiden tulee luoda innovaatiojärjestelmä, jossa vallitsee muuttuva vuorovaikutteinen ja itseohjautuva toimintakulttuuri. (Lyytinen, 2005, 10.)

Alueellisessa kehittämisessä on nykyään tärkeää alueellisten toimijoiden oma-aloitteisuus ja omaehtoisuus. Kehittämisajattelu on syrjäyttämässä ylhäältä päin tapahtuvan resurssien tasaisen jakamisen. Kehittämisellä pyritään resurssien luomiseen. Alueiden kan-

nalta avainasemassa on se, miten alueen voimavarat saadaan esiin ja miten ne valjastetaan. Tarkoituksena on luoda sellaiset edellytykset, joiden avulla aluetaloudet sopeutuvat muutoksiin omassa toimintaympäristössään. Avainsanoja ovat verkostoituminen, oppiminen ja sopeutumiskyky. (Bengs ym. 2000, 14.)

3.4 Yrityksen kilpailukyky ja alueen menestyminen

Kilpailukykyä voidaan tarkastella alueen tai yrityksen näkökulmasta. Tässä luvussa keskitytään siihen, mitä yrityksen kilpailukyky merkitsee yritykselle ja myöskin alueelle. Yrityksen kilpailukyky on selkeämpi määritellä kuin alueen kilpailukyky. Yrityksen kilpailukykyyn liitetään tuottavuuden ja tehokkuuden käsite. Yrityksen kilpailukykyä ja kilpailuetua voidaan tarkastella erilaisten tekijöiden kautta.

Yrityksen kilpailukyky

Kilpailukykyä pidetään tärkeänä ja monia tehtyjä toimenpiteitä perustellaankin kilpailukyvyyn parantamisella. Puhuttaessa kilpailukyvyistä viitataan yleensä yritysten kilpailukykyyn tai kokonaisten toimialojen kilpailukykyyn ja myös maiden ja alueiden kilpailukykyyn. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 3.) Mitä yrityksen kilpailukyky sitten on? Yrityksen kilpailukykyä voidaan määritellä monella tapaa. Kajamaa määrittelee yrityksen kilpailukyvyyn yrityksen kyvyksi toimia kannattavasti muuttuvissa oloissa. Määritelmä ei kuitenkaan sisällä kilpailukyvyyn mittaria. Yrityksen tehtävä on tuottaa palveluita ja tuotteita taloudellisesti kannattavasti. Määritelmän mukaan yrityksen kilpailukyky jaetaan kahteen osaan, tuotteeseen ja yritykseen. Tuotteen kilpailukykyyn vaikuttavat monet seikat kuten tuotteen tarjoamien ominaisuuksien yhdistelmä, tuotteen hinta, sekä sen saatavuus markkinoilla. Yrityksen kilpailukykyyn vaikuttaa sen valmistaman tuotteen tai palvelun edellyttämä taso, toiminnan kustannukset sekä toimitusten aikataulu. Näiden kahden tekijän avulla analysoidaan yrityksen dynaamista ominaisuutta, eli kilpailukykyä. (Kajamaa, 1985, 9.)

Yritysten kilpailukyvyllä on selkeä merkitys. Yritykset kilpailevat markkinoilla keskenään asiakkaista. Yritykset jotka ovat kilpailukykyisiä, pärjäävät tässä kilpailussa ja kasvattavat markkinaosuuttaan. Alueiden kilpailukyvyllä ei ole selkeää määritelmää. Yritysten kilpailukykyyn ja menestykseen vaikuttaa vahvasti niiden toimintaympäristö. Alueiden kilpailukyky on kiinni siitä, minkälaisen toimintaympäristön kunta taloudelliselle toi-

minnalle pystyy tarjoamaan. Kilpailukyky kuvaa alueen tuotannontekijäresursseja ja alueiden menestys muodostuu tuotannontekijäresursseista. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 3-4.)

Yrityksen kilpailukyky ja kestävä toimintatapa vahvistavat ja edellyttävät toinen toisiaan. Kestävästä yritysten kilpailukyvyistä voidaan puhua silloin, kun se perustuu yrityksen toimintatavan laaja-alaiseen kestävyys, eli taloudelliseen, sosiaaliseen, ympäristölliseen ja innovaatiokestävyys. Yritysten kilpailukyvyn pohjautuminen kestävään toimintaan on paljon merkittävämpää, kuin yksittäisen yrityksen menestyminen. (Piirainen, 2012, 2.)

Kilpailukyky ja kilpailuetu

Puhuttaessa kilpailukyvyistä tulee myös esiin käsite kilpailuetu. Yrityksen kilpailuetu voi perustua moneen seikkaan, kuten esimerkiksi tuotannon tehokkuuteen, toimivaan patenttiin, tuotteiden ainutlaatuisuuteen ja laatuun, hyvään markkinointiin, tehokkaaseen hallintoon tai hyviin asiakassuhteisiin. Pitkällä aikavälillä kilpailuedun saavuttamiseen ja säilyttämiseen vaaditaan kykyä jatkuvaan ja monitahoiseen kehittämiseen, oppimiseen ja innovointiin. (Karlöf, 1995, 124.)

Yritysten on tärkeää ylläpitää kilpailukykyään pitkällä aikavälillä. Yritysten tulee pohtia miten ne pystyvät säilyttämään yrityksen kyvyn kilpailla tulevaisuuden nopeasti muuttuvilla ja ennalta-arvaamattomilla markkinoilla. (Hoecht & Trott, 2006) Yrityksen kilpailukyvyn säilyttäminen on tärkeämpää pitkällä tähtäimellä, kuin lyhytaikainen voitontavoittelu. Jos kilpailukyky häviää, niin häviää yrityskin. Pitää kuitenkin huomioda, että yrityksen on oltava myös taloudellisesti kannattava. (Rissanen, 2007, 193.)

Yrityksellä tulee olla yksi tai useampi kilpailuetu, jotta se voi pysyä kilpailukykyisenä. Kestävä kilpailuetu on ollut jo kauan yritysten strategisten tavoitteiden keskeinen tema. Yrityksen menestymisen kannalta kilpailuetu on erittäin tärkeä. Kilpailuetu tarkoittaa erityistä voimaa, jonka organisaatio omaa suhteessa kilpailijoihin, eli voimaa jonka avulla organisaatio kykenee vastaamaan markkinoiden ja ympäristön muutoksiin paremmin kuin kilpailijansa. (Lysons & Farrington, 2006, 9.)

Yrityksen sisältä löytyy potentiaalisia kilpailuetuja. Kilpailuedun perustana ovat kaikki erilliset toiminnot, joita yritys suorittaa lopputuotteensa hyväksi, aina suunnittelusta sen markkinointiin ja menekien tukemiseen. Kilpailuedun lähtökohtana on asiakkaalleen tuotama arvo. Arvo on summa, jonka asiakkaat ovat valmiita maksamaan siitä, mitä yritys

heille tarjoaa. Arvo syntyy arvoketjussa, joka jakaa yrityksen sen strategisesti tärkeisiin toimintoihin. (Porter, 1985, 10, 51.)

Yrityksen kilpailukyky on tärkeää alueen menestymisen kannalta, mutta siihen kuuluu myös paljon muutakin, kuten julkinen valta ja toimintaympäristö. Kumminkin tarvitsevat toisiaan menestyäkseen. Alueen menestyminen tarvitsee yrityksiä ja yritys tarvitsee alueen menestymistä.

Alueen menestymistä ja kilpailukykyä voidaan analysoida kilpailukykyindeksin avulla. Kilpailukykyindeksi ei pyri mittaamaan alueen menestymisen edellytyksiä, vaan kilpailukyvyyn taustalla olevia mitattavia resursseja. Mitattavien resurssien pohjalta rakentuu alueen menestyminen, mutta se ei määrydy siitä suoraan. Alueen yleisiin resursseihin perustuvaan kilpailukykyyn ja sen menestymiseen vaikuttavat myös monet muut tekijät. Nämä muut tekijät voivat olla hyvin aluekohtaisia. Eli alue voisi menestyä paremmin tai huonommin kuin sen mitattu kilpailukyky antaa olettaa. (Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 5.)

Kilpailukykyindeksin osa-alueita voidaan mitata helposti. Kilpailukykyindeksin osa-alueet ovat:

- 1) inhimillisen pääoman määrä ja rakenne alueella
- 2) alueen innovatiivisuus ja innovatiiviset toimipaikat
- 3) väestön, liike-elämän palveluiden sekä toimialojen keskittyminen
- 4) alueen liikenteellinen ym. saavutettavuus.

(Huovari, Kangasharju & Alanen, 2001, 5.)

”Kilpailu on markkinatalouden voimasana, sen luovuuden, kasvun ja kehityksen uupumaton lähde.” (Rissanen, 2007, 15.) Kilpailu on tärkeää yrityksen menestyksen kannalta ja sen puute rappeuttaa yrityksen muutamassa vuodessa. Rissanen (2007) toteaa teoksessaan, että kilpailun puute on aiheuttanut rappeutumista julkisen vallan yhteisöille, kuten valtiolle ja kunnille. Rissanen mukaan niiden toiminta on tehotonta, kehitys olematonta ja niiden tuottamat palvelut ovat kehnot kansalaisten kannalta. Yhteiskunnan kehityksen takaa markkinataloudessa menestyvä yritys. Yritykset ovat tärkeitä kansantalouden kannalta ja tuottavat lisäarvoa, joilla yhteiskunnan palvelut kustannetaan. (Rissanen, 2007, 15.)

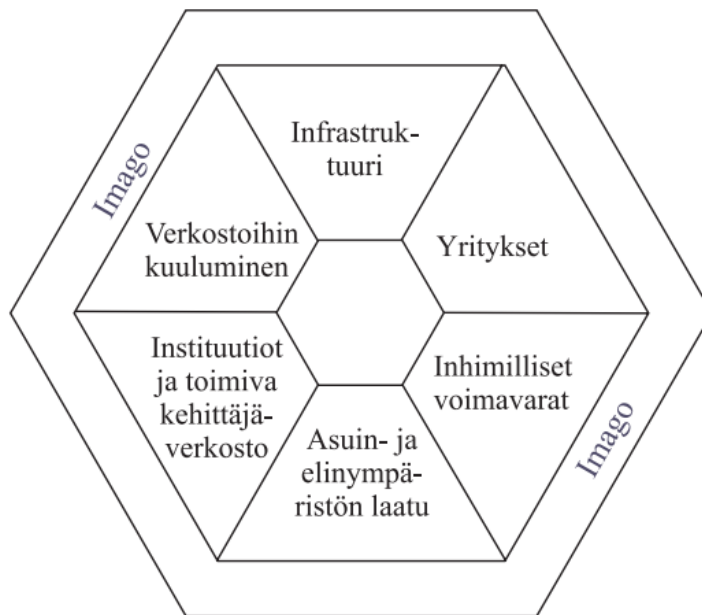
Kilpailu on pyrkimys suoriutua tehtävistään paremmin kuin muut. (Sotarauta & Linnanmaa, 1997, 62.) Kilpailulla voi olla negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia. Pitkällä aikavälillä kilpailu voi mm. tasapainottaa yhteiskunnan valtasuhteita, parantaa organisaation elinkykyisyyttä sekä parantaa toimintojen tehokkuutta. Hintakilpailu tai organisaation sisäinen liiallinen kilpailu voivat toisaalta heikentää organisaation tulosta. (Khandwalla, 1981; Moss Kanter, 1990.) (Linnanmaa, 2004, 114-115.)

3.5 Kilpailukyvyyn elementit

Kilpailukykyä voidaan kuvata eri elementtien kautta, jotka kaikki ovat sidoksissa toisiinsa. Tämän tutkimuksen tärkeä teoreettinen osa koostuu alueellisen kilpailukyvyyn elementeistä, joita on yhteensä kahdeksan. Alueellisen kilpailukyvyyn elementit ovat; yritykset, inhimillinen pääoma, asuin- ja elinympäristön laatu, instituutiot, toimiva kehittäjäverkosto, verkostot, infrastruktuuri, imago sekä näiden välillä oleva luova jännite. Seuraavaksi käydään tarkemmin läpi kilpailukyvyyn elementit sekä tarkastellaan niiden välisiä suhteita.

Sotaraudan, Mustikkamäen ja Linnamaan (2001) mukaan alueellinen kilpailukyky koostuu kahdeksasta toisiinsa limittyneestä elementistä. Kuusi näistä elementistä on ns. peruselementtiä. Kilpailukykyyn vaikuttaa myös imago, joka muotoutuu kullekin alueelle ominaisella tavalla, joko yhden tai useamman peruselementin varaan. Kahdeksas elementti on alueen kokonaisvaltaisen kilpailukyvyyn ytimessä oleva luova jännite. Luova jännite on voima, joka vaikuttaa koko alueen uudistumiseen, että yksittäisten elementtien kehitykseen. Se tuo myös alueiden kilpailukykyyn tulevaisuuden näkökulmaa.

Kaupunkiseutujen välinen kiristynyt kilpailu asukkaista, yrityksistä, pääomista, informaatiosta ja teknologiasta on lisännyt tarvetta kilpailukyvyyn vahvistamiselle. Kiristynyt kilpailu sekä paikallisen toimintaympäristön kasvu on myös lisännyt tarvetta etsiä parempia toimintatapoja ja paikallisia vahvuuksia, sekä kehittää ja tukea niitä. Kaupunkiseutujen kilpailun kiristyessä, tulee niiden miettiä entistä enemmän kilpailukykyisyyksiensä edellytyksiä yritysten sijaintipaikkana ja asukkaiden elinympäristönä. Resurssit ovat niukat ja ne tulisi kohdentaa entistä tehokkaammin. Toimintatapoja tulee uudistaa jatkuvasti, jotta kilpailukyky säilyy ja kehittyy. (Linnanmaa, 1999, 18.)

Kuvio 2. Alueiden kilpailukyvyyn elementit (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, Linnamaa, 1999 soveltaen, 14).

Kilpailukyvyyn eri elementit muodostavat kokonaisuuden ja ovat riippuvaisia toisistaan. (kuvio 2.) Elementtien välillä on vuorovaikutusta ja ne vaikuttavat myös toisiinsa. Seuraavaksi käydään kilpailukyvyyn eri elementit läpi yksi kerrallaan.

Yritykset alueen kilpailukyvyyn elementtinä

Ensimmäinen kilpailukyvyyn elementti on yritykset. Yrityksillä alueen kilpailukyvyyn tekijänä tarkoitetaan alueen yrityksiä; yritysten kokoa ja toimialarakennetta, vientisuuntautuneisuutta, osaamisintensiteettiä ja alihankkijoiden ja muiden yritysryhmiä. Mukaan voidaan myös lukea myös toimialojen kilpailutilanne ja markkinoiden rakenne. Alueen kilpailukyvyyn kehittämisessä yrityksiin kohdistuva toiminta on yleensä kehitystoimintaa. (Linnamaa, 1999, 25.)

Inhimillinen pääoma

Inhimillisellä pääomalla alueen kilpailukykytekijänä tarkoitetaan; alueella asuvia, opiskelevia ja työssäkäyviä ihmisiä. Yritykselle on tärkeää inhimillinen pääoma, jolla tarkoitetaan osaavaa, innovatiivista ja korkeasti koulutettua työvoimaa. Inhimillisten voimavarojen kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon kaupunkiseudun koulutusjärjestelmä ja sen toimivuus sekä kyky reagoida yritysten muuttuviin tarpeisiin. Laadukkailla koulutusjärjestelmillä voidaan houkutella opiskelijoita kaupunkiseudulle. (Linnamaa, 1999, 27.)

Inhimillinen pääoma luo alueelle kasvua ja alue kasvaa silloin, kun siellä on koulutettua työvoimaa eli inhimillistä pääomaa. Inhimillinen pääoma lisää tuottavuutta, kun ihmiset oppivat toisiltaan. Inhimillinen pääoma houkuttelee alueelle entistä enemmän asukkaita. Näin työpaikkojen määrä kasvaa ja palkat ja asuntojen hinnat nousevat muita alueita nopeammin. (Glaeser, 2008)

Inhimillisten voimavarojen merkityksen kasvaessa, alueellisen kilpailukyvyn elementtinä nousee esille asuin- ja elinympäristön laadun kehittäminen, johon ei kuulu ainoastaan peruspalveluiden kohtuullinen hoitaminen. (Linnamaa, 1999, 27.) Asuin- ja elinympäristöön kuuluu monia tekijöitä, joita käydään läpi seuraavaksi.

Asuin- ja elinympäristön laatu

Asuin- ja elinympäristön laadulla on merkitystä kilpailukyvyn tekijänä, koska ainakin esimerkiksi korkeaa osaamista vaativat yritykset hakeutuvat sinne, missä osaava työvoima viihtyy. Asuin- ja elinympäristön laadussa tulee kiinnittää huomiota niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat kaupunkiseudun kilpailukykyyn, jotta ”huippuosaajat” viihtyisivät alueella.

Elinkeinopoliittisissa toimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota esimerkiksi ”huippuosaajien” puolisojen työnsaantimahdollisuuksiin, kielimahdollisuuksiin kouluissa ja päiväkodeissa sekä korkeatasoisiin ja viihtyisiin asumisvaihtoehtoihin. Tärkeää on huomata, että kun lisätään huippuosaajien kaupunkiseutuun sitoutumista laadukkaalla asuin- ja elinympäristöllä, voidaan lisätä myös yritysten sitoutuneisuutta kaupunkiseutuun, joka lisää alueen kilpailukykyä.

Asuin- ja elinympäristö koostuu neljästä eri osasta; fyysisestä, taloudellisesta, toiminnallisesta ja sosiaalisesta ympäristöstä. Fyysiseen elinympäristöön kuuluu rakennettu ja luonnonympäristö. Rakennetulla ympäristöllä tarkoitetaan asumismahdollisuuksia ja asumiseen liittyvää kunnallistekniikkaa, julkisten tilojen laatua ja arkkitehtuuria. Luonnonympäristöön kuuluu puolestaan kasvit, eläimet, maaperä ja vesi. Toiminnalliseen ympäristöön kuuluu kaupunkiseudun tarjoamat palvelut, kuten esimerkiksi terveydenhuolto, päivähoido, yleissivistävä koulutus, viihde- ja kulttuuripalvelut sekä urheilumahdollisuudet. Taloudelliseen ympäristöön kuuluu mm. elinkustannukset, palveluiden hinnat, asumiskustannukset ja veroprosentti. Sosiaaliseen ympäristöön kuuluu ihmisten välinen vuorovaikutus ja sosiaaliset verkostot, joissa ihminen päivittäin toimii. (Linnamaa, 1999, 28.)

Instituutiot ja toimiva kehittäjäverkosto

Instituutioiden merkitys kilpailukyvyn luomisessa on korostunut merkittävästi. Instituutiot voidaan jakaa kahteen osaan, muodollisiin instituutioihin joita ovat kaupungit, TE-keskukset ja yliopistot, sekä epämuodollisiin toimintansa kautta muodostuneisiin instituutioihin. Kehittäjäverkostolla kilpailukyvyn elementtinä viitataan alueen toimijoiden verkostoon, jotka omalla toiminnallaan ja keskinäisellä yhteistyöllä vaikuttavat olennaisesti alueen kehitykseen. (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, 14.)

Alueen kehittäjäverkostolla alueen kilpailukyvyn elementtinä tarkoitetaan toimijoiden verkostoa, joka omalla toiminnallaan ja keskinäisellä yhteistyöllä vaikuttaa olennaisella tavalla alueen kehitykseen. Kilpailukyvyn rakentumisessa on myös oleellista se, millaisiin verkostoihin alueen toimijat ovat kiinnittyneet. (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, 15.)

Verkostoihin kuuluminen

Alueellisen kilpailukyvyn yksi elementeistä on verkostot ja niihin kuuluminen. Kilpailukyvyn rakentumiseen vaikuttaa olennaisesti se, millaisiin verkostoihin alueen toimijat ovat kiinnittyneet. Esille nousee mm. se, missä verkostoissa alueelle sijoittuneet toimijat ovat mukana, mikä on heidän asemansa verkostoissa, millaisia verkostoja alueelta pystytään luomaan ja minkälainen lisäarvo verkostojen kautta välittyy alueelle. (Sotarauta, 1997.)

Infrastrukturi

Infrastruktuurilla alueen kilpailukyvyn elementtinä tarkoitetaan yritystoiminnalle olennaista fyysistä alueen toimintaympäristöä. Infrastrukturi kilpailukyky elementtiin kuuluvat; liikenneyhteydet, (vesi, ilma, tie ja tietoliikenne- ja junayhteydet), kaavaratkaisut, toimitilat ja energian saanti. Myös luonnonvarat, raaka-aineiden saatavuus ja erilaiset kustannustekijät kuten sähkö- ja vesimaksut kuuluvat infrastruktuuriin. (Sotarauta & Mustikkamäki, 2008, 16.)

Imago

Imago on kaupunkiseudun kilpailukyvyn elementti, joka koostuu siitä alueen kokonaisuudesta, joka muodostuu alueen fyysisestä ympäristöstä, yrityksistä, oppi- ja tutkimuslaitoksista ja asuin- ja elinympäristöstä. Imago ei sinänsä ole itsenäinen kilpailukyvyn elementti, vaan se muotoutuu joko yhden tai useamman peruselementin varaan. Kaikki

kilpailukyvyyn tekijät ovat jollain tapaa toisistaan riippuvaisia. (Sotarauta & Mustikka-mäki, 2008, 14.)

Kilpailukyvyyn elementit yhdessä

Kaikki alueellisen kilpailukyvyyn elementit ovat kietoutuneet yhteen ja ovat riippuvaisia toisistaan, joka on tärkeä huomata kilpailukyvyyn kehittämisen kannalta. Kilpailukyvyyn kehittämistyössä tuleekin ottaa huomioon elementtien riippuvuus. (Linnamaa, 1999, 31.) Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn elementtien jäsenitys ei ole kaiken kattava, vaan osa kilpailukyvyyn tekijöistä syntyy usean eri elementin tuotoksena. Kaupunkiseudun imago esimerkiksi ei sinänsä ole ”itsenäinen” elementti, vaan se muodostuu mielikuvasta, joka syntyy toimijalle alueen muista kilpailukyky elementeistä (kaupunkiseudun yritykset, koulutus mahdollisuudet, asuin- ja elinympäristön laatu). Teknologian taso on myös sellainen kilpailukyvyyn tekijä, joka ei määräydy itsestään, vaan osittain kaupunkiseudun ulkopuolisista tekijöistä käsin, osin inhimillisistä voimavaroista, yrityksistä ja koko kehittäjäverkostosta käsin. (Linnamaa, 1999, 31.)

Kaupunkiseudun rakenteellinen ja dynaaminen kilpailukyky

Kilpailukyky voidaan jakaa vielä rakenteelliseen ja dynaamiseen kilpailukykyyn. Puhuttaessa kaupunkiseudun rakenteellisesta kilpailukykyvyydestä, tarkoitetaan sillä infrastruktuuria, yrityksiä, instituutioita, muita (ei-institutionaalisia) kehittäjäorganisaatioita ja elinympäristön laadun tekijöitä, kuten fyysistä, toiminnallista ja taloudellista ympäristöä. (Linnamaa, 1999, 31.)

Dynaaminen kilpailukyky liittyy toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen, toimijoiden kykyyn oppia uutta ja luoda uusia innovaatioita yhteistoiminnan kautta. Kaupunkiseudun dynaamisiin kilpailukyky elementteihin voidaan luetella seuraavat tekijät; inhimilliset voimavarat, verkostoihin kuuluminen, toimiva kehittäjäverkosto ja asuin- ja elinympäristön laadun tekijöistä ihmisen sosiaalinen ympäristö. (Linnamaa, 1999, 32-33.) Rakenteellinen ja dynaaminen kilpailukyky on vahvasti sidoksissa toisiinsa. Rakenteellinen kilpailukyky ei toimi kunnolla ilman dynaamista kilpailukykyä, toisaalta dynaamista kilpailukykyä ei välttämättä synny ilman rakenteita.

Alueen kilpailukyvyyn elementtien kautta voidaan tarkastella kilpailukykyä tarkemmalla tasolla, mutta alueiden kilpailukykyyn ja menestymiseen liittyy paljon muitakin tekijöitä. Alueellinen kilpailukyky on tärkeää alueen taloudellisen menestymisen kannalta. Alue ja

toimintaympäristö vaikuttavat yritysten kilpailukykyyn. Yritystoiminnan menestymisen kannalta on tärkeää, millaisessa toimintaympäristössä ne toimivat. Kuntaliitoksessa tapahtuu paljon muutoksia, jotka voivat vaikuttaa moniin tekijöihin, kuten yritysten menestymiseen.

Alueiden ja yritysten kilpailukyky ja menestys ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Alueiden ja yritysten yhteys näkyy siinä, miten menestyvät yritykset tuottavat hyvinvointia koko alueelle. Toimintaympäristö edesauttaa yritysten kilpailukykyyn kehittymistä ja myös menestystä markkinoilla. Yritysten ja alueiden välillä on hyvin selkeä yhteys, joka näkyy yritysten ja alueiden kilpailukykyyn osatekijöissä. Toisinaan hyvän toimintaympäristön takia yritykset kasautuvat samalla alueelle ryppäiksi keskittyneen osaamisen vuoksi. (Kolehmainen, 2001, 93.)

Alueiden sisäiset kehitystekijät ovat ratkaisevia yritystoiminnan menestymiselle. Tekijät voivat olla alue -ja yrityskohtaisia. Yritystoiminnan menestymiseen eniten vaikuttavat aluetekijät eivät ole perinteisiä yhdyskuntarakennetekijöitä kuten esimerkiksi paikkakunnan koko tai teollinen infrastruktuuri. Kulttuuriset ympäristötekijät ovat hyvin tärkeitä. Kulttuuriset ympäristötekijät muodostavat yhdessä asuinympäristön ja kunnan johtamistavan kanssa monimutkaisen kehitysvoiman, johon liittyy myös hyvin tiiviisti yrityskohtaiset tekijät. Yhdyskuntarakenne, liiketoiminta ja asuinympäristötekijöiden on oltava tarpeeksi hyviä, jotta yritystoiminnalla on hyvät toimintaedellytykset ja työvoimalla tarpeeksi viihtyisä asuinympäristö. Kuitenkaan ne eivät pysty itsessään aikaansaamaan yritystoiminnalle kannattavaa kasvua. Toimialakeskittymät pystyvät yhdessä kunnan toimenpiteiden kanssa luomaan edullisen liiketoimintaympäristön, esimerkiksi yritysverkostojen ansiosta. Hyvän liiketoimintaympäristön ansiosta yritykset kasvavat ja kehittyvät, joka luo uusia työpaikkoja ja kasvattaa myös kunnan väkilukua. (Hautamäki, 2002, 130.) Kasvava työpaikkojen määrä taas lisää verotuloja kunnalle.

Alueen kilpailukyky vaikuttaa oleellisesti myös alueen menestymiseen. Alueen menestymiseen voidaan listata erilaisia tekijöitä, jotka tekevät alueesta menestyneen. Hautamäki (2002, 130–136.) mainitsee tärkeitä aluekohtaisia menestystekijöitä, jotka ovat kulttuuriset tekijät, kunnan johtamiseen ja yrityksiin liittyvät tekijät.

Kunnan johtamiseen liittyvät tekijät

Kunnan johtamisessa on tärkeää, että kunnan johto sitoutuu vahvasti ja pitkäjänteisesti kunnan kehittämiseen. Kuntaa tulisi kehittää yksimielisesti ja luoda hyvät edellytykset

yritystoiminnalle. Kunnan johdolla on tärkeä rooli, heidän tulee tuntee yritysten tarpeet ja tehdä oikean suuntaisia kehittämistoimia kunnassa. Kunnan johdon on pystyttävä arvioimaan oman kuntansa yritys ympäristöä samansuuntaisesti kuin yritykset. Kunnan kehittämisen ohella on myös tärkeää kehittää koko seutukuntaa. Kunnassa tulee olla selkeä strategia kunnan kehittämiseksi pitkällä tähtäimellä. Strategian tulee olla joustava ja reagoida nopeasti muutoksiin. Riskien hallitseminen on myös tärkeää. Strategian tulee olla sopiva kunnan olosuhteisiin, jotta päästään haluttuihin tuloksiin. (Hautamäki, 2002, 130 – 136.)

Kulttuuriset tekijät

Kulttuuriset tekijät selittävät alueen olemusta ja syitä miksi se menestyy. Kulttuuriin tekijöihin kuuluu se, että alue koetaan menestyväksi ja edistyväksi. Alueella syntyy jatkuvasti uusia yrityksiä, eikä tapahdu konkurssveja, lomautuksia, eikä paikkakunnalta muuteta pois. Voidaan todeta, että menestys tuottaa lisää menestystä. Paikkakunnalla on aitoa omantunnonarvoa ja yrittäjyys näkyy vahvasti kunnan toiminnassa. (Hautamäki, 2002, 130 – 136.)

Yrityskohtaiset tekijät

Aluekohtaisiin menestystekijöihin kuuluu olennaisesti yritykset. Kyseessä on alueen kannattavasti kasvava sisäsyntyinen yritystoiminta, joka on paikallisessa omistuksessa. Paikallinen yritysjohtaja tuntee yleensä enemmän vastuuta työntekijöistään kuin ulkopuolinen omistaja, joka ajattelee liiketaloudellisesti ja tähtää mahdollisimman suureen voittoon. Jos yritykset siirtyvät ulkopuoliseen omistukseen, ne voidaan varsin nopeasti lakkauttaa ja työntekijät lomauttaa. Menestyneillä alueilla yritystoiminta on suuntautunut kasvaville aloille, joilla Suomessa on ollut hyvät edellytykset. (Hautamäki, 2002, 130 – 136.)

4 CASE JYVÄSKYLÄ JA EMPIIRINEN TUTKIMUS

Tässä luvussa tarkastellaan Jyväskylän kuntaliitosta ja sen taustoja. Läpi käydään myös Jyväskylän elinkeinoelämää ja elinkeinorakennetta. Teoreettisen viitekehyksen kautta on luotu ennakkokäsitys alueen resursseista, alueen kilpailukyvystä ja sen tekijöistä.

4.1 Jyväskylän kuntaliitos

Jyväskylän kaupunki on 140 000:n asukkaan kaupunki Keski-Suomessa, joka on perustettu vuonna 1837. Jyväskylä on Keski-Suomen maakuntakeskus, vilkas yliopistokaupunki ja merkittävä kasvukeskus. Jyväskylän naapurikuntia ovat; Joutsa, Toivakka, Jämsä, Luhanka, Muurame, Petäjävesi, Laukaa ja Uurainen. Jyväskylä on pinta-alaltaan 1 466,35 km².

Jyväskylässä on tehty kuntaliitoksia jo vuodesta 1941 alkaen. Viimeisin kuntaliitos tapahtui 1.1.2009, jolloin Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti yhdistyivät. (Jyväskylä, 2016.) Jyväskylästä kasvoi yli 100 000 asukkaan kaupunki. Jyväskylän kuntaliitoksen aikaan maailmalla oli käynnissä finanssikriisi, joka vaikutti myös Suomen yksityiseen ja julkiseen talouteen. Finanssikriisi heijastui myös kuntiin, esimerkiksi työttömyyden kasvuna.

Jyväskylän monikuntaliitokseen vaikutti erityisesti taloudelliset haasteet. Korpilahden kunta oli ajautunut pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin, eikä se pystynyt hoitamaan sille määrättyjä lakisääteisiä hyvinvointipalveluja ilman huomattavia velkoja. Jyväskylän kaupunki ja Korpilahden kunta käynnistivät neuvottelut kuntaliitoksen toteuttamisesta vuonna 2006. Korpilahden kunnan viimeisinä itsenäisinä vuosina kunta ylitti kunta- ja palvelurakennemuutoksen (169/2007) puitelain 9§:n mukaiset kriisikunnan raja-arvot heikon taloudellisen tilanteen vuoksi. Jyväskylän maalaiskunnalla oli myös vaikeuksia selviytyä alijäämäisestä taloudesta ja väestönkasvun aiheuttamasta investointipaineesta. Jyväskylän kaupungilla ja maalaiskunnalla on ollut liitosneuvotteluja jo aiempien vuosikymmenten aikana. Vuonna 2007 liitosneuvottelut saatiin päätökseen ja yhdistyminen hyväksyttiin vuonna 2008. (Leinamo, 2010, 81—82.)

Kuntaliitoksen yksi tavoitteista oli kilpailukykyinen ja elinvoimainen kaupunki. Kaupungin kilpailukykyä ja hyvinvointia kehitetään vaikuttavalla elinkeinopolitiikalla. Jyväskylän kaupungin vuoden 2015 tilinpäätöksessä mainitaan kaupungin strategisiksi tavoitteiksi mm. työllisyyden parantaminen, uuden yritystoiminnan synnyttäminen ja yritysten kasvun tukeminen. Tehokkaan elinkeinopolitiikan avulla on tarkoitus nostaa Jyväskylän kaupungin työllisyysastetta ja lievittää korkeaa työttömyyttä. (Jyväskylä tilinpäätös, 2015, 22.)

Ylen artikkelissa ”suuren kuntaliitoksen vaikutuksia: työttömyyttä, lisävelkaa, veronkiristyksiä”, kerrotaan kuntaliitosten vaikutuksista. Artikkelissa todetaan, että toteutetut kuntaliitokset ovat harvoin johtaneet kuntien suotuisampaan talouskehitykseen. Ylen haastatteleman asiantuntija Jarmo Asikaisen mukaan Jyväskylässä saatiin onnistumisia. Jyväskylässä saatiin hyvin nopeasti aikaiseksi kaavoitusratkaisuja ja näiden ratkaisujen avulla markettien tuleminen mahdollistui. Asikaisen mukaan liike-elämä oli aikaisemmin epäillyt, että tuleeko siitä mitään. Jyväskylässä ei kaikki onnistunut, mutta maankäyttö ja elinvoimaan panostaminen onnistui. (Yle, 2017)

4.2 Jyväskylän elinkeinoelämä

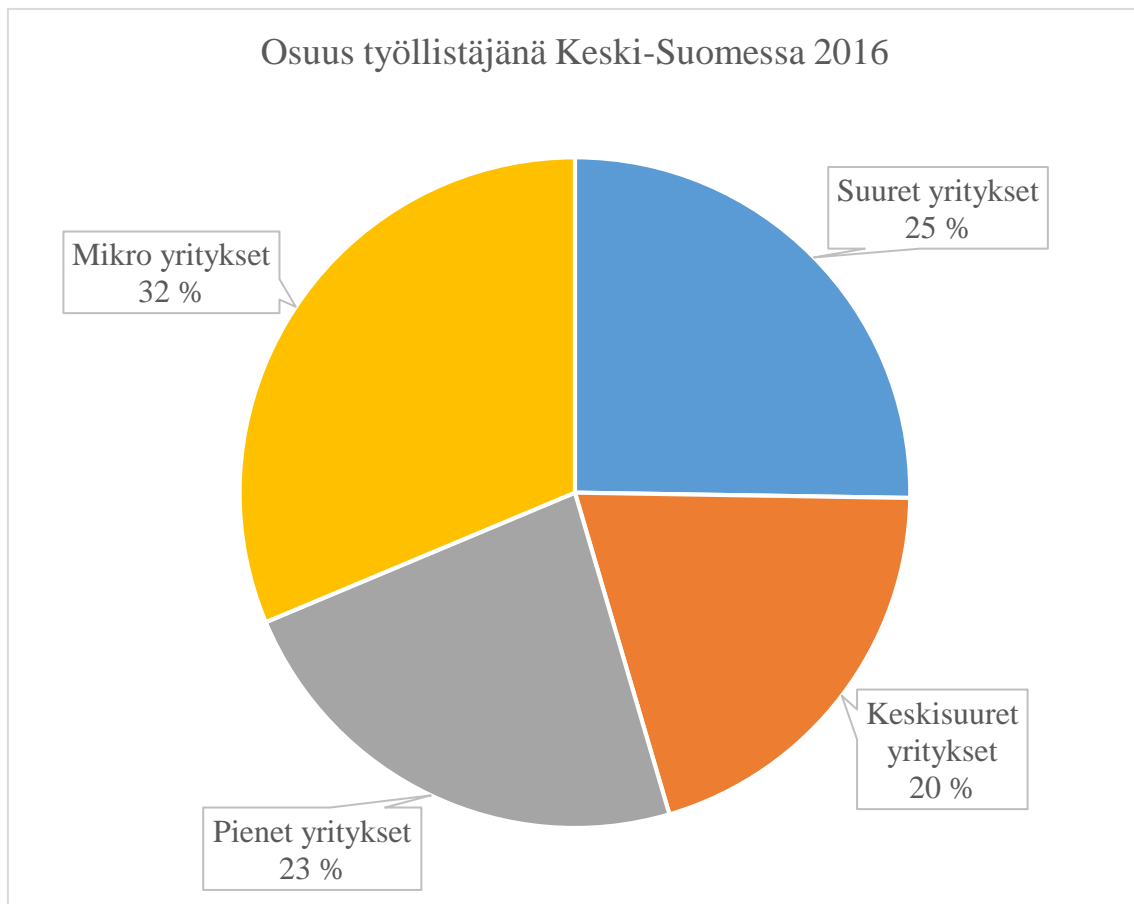
Tässä luvussa käydään tarkemmin läpi elinkeinojen tunnuslukuja Jyväskylässä ja analysoidaan myös sitä, miten ne ovat muuttuneet vuosien varrella. Tarkoitus on luoda tarkempi kuva Jyväskylästä ja sen elinkeinorakenteesta. Elinkeinojen tunnuslukujen analysointi kertoo Jyväskylässä tapahtuneista muutoksista. Tunnuslukuja tarkastellaan Jyväskylän kuntaliitoksen ajankohtana ja nykypäivänä.

Elinkeinot ovat myös käsitteinä konkreettisia, koska ne liittyvät mitattaviin muutoksiin. Elinkeinojen käsitteisiin lasketaan mm. työpaikkojen lukumäärä, työllisyysaste ja kunnan työpaikkaomavaraisuus. (Koski, 2015) Elinkeinoja voidaan määritellä kunnan elinkeinorakenteen mukaan (Tilastokeskus, 2016).

Yritykset työllistäjänä Keski-Suomessa

Keski-Suomessa mikroyritykset ja pienet yritykset työllistävät yhteensä 54 %, joten niiden osuus työllistäjänä on merkittävä. Keski-Suomessa on alle 10 hengen mikroyrityksiä 94 % ja koko maassa 93 % kaikista yrityksistä (pl. maa-, metsä- ja kalatalous). Mikroyritysten osuus työllistäjänä Keski-Suomessa on henkilöstömäärillä mitattuna 31 % ja koko

maassa 25 %. Pienten yritysten (10-49 henkilöä) osuus työllistäjänä Keski-Suomessa on henkilöstömäärällä mitattuna 23 % ja keskisuurilla (50-249 henkilöä) 20 %. Suurten yritysten (yli 249 henkilöä) osuus työllistäjänä on 25 %.

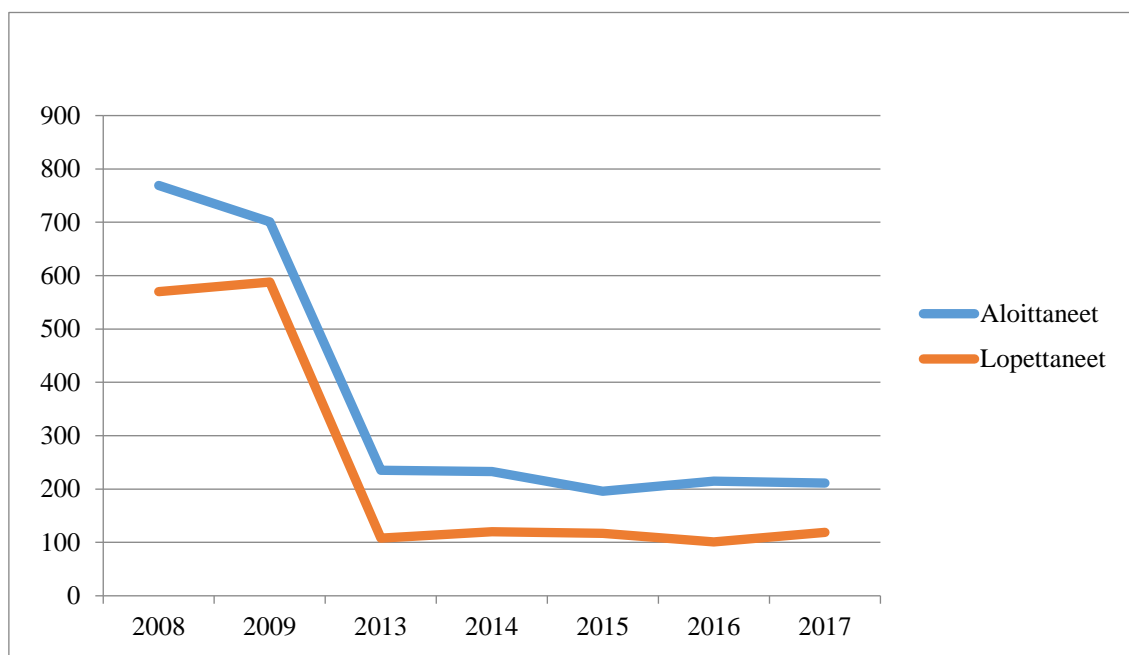

Kuvio 3. Osuus työllistäjänä Keski-Suomessa vuonna 2016. (Lähde: Tilastokeskus 2018, Keski-suomi.info 2018.)

Keski-Suomessa pk-yritysten toimipaikkojen osuus-% alueen henkilöstöstä oli 59 % vuonna 2016 ja pk-yritysten toimipaikkojen osuus-% alueen jalostusarvosta oli 46 %. (Tilastokeskus 2018.) Pk-yrityksillä tarkoitetaan yrityksiä, jotka työllistävät alle 250 henkilöä.

Yritykset kuuluvat tärkeänä osana elinkeinoelämään. Uusien yritysten syntyminen voi kertoa esimerkiksi alueen houkuttelevuudesta ja kilpailukyvyistä. Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin Jyväskylässä aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten lukumäärää.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Jyväskylässä vuosina 2008-2017

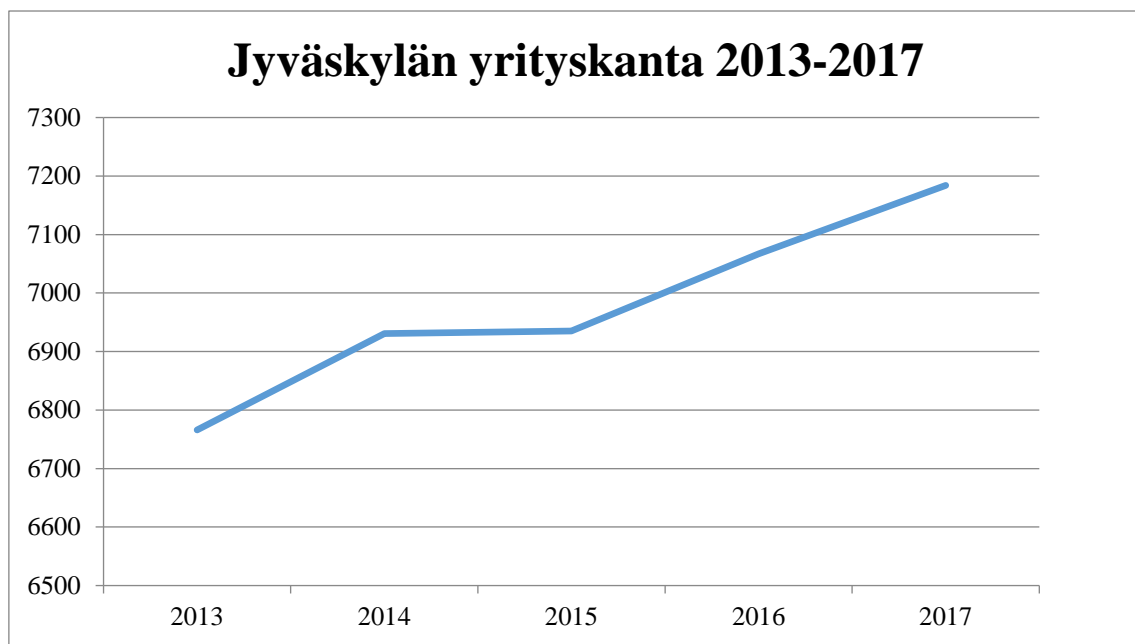

Kuvio 4. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Jyväskylässä 2013-2017 (Lähde: Tilastokeskus 2008-2016.)

Uusia jyvaskyläläisiä yrityksiä syntyi 576 kappaletta vuoden 2017 1-3 vuosineljänneksellä. Vastaava luku vuonna 2016 oli 488 kappaletta. Jyväskylän yritysanta oli vuoden 2016 lopussa noin 7100 yritystä. Uusia jyvaskyläläisiä yrityksiä syntyi 701 kappaletta vuonna 2009 ja lopettaneita yrityksiä oli 588 kappaletta. Lopettaneiden yritysten muutos oli -9,3 % vuosina 2008-2009 ja aloittaneiden yritysten muutos oli -7,5 %. Jyväskylässä aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä on muuttunut vuosien 2008-2017 välillä. Tilastokeskuksen lukujen perustella uusien aloittaneiden yritysten määrä on lähtenyt laskuun vuoden 2008 jälkeen. Aloittaneiden yritysten määrä on laskenut suuresti vuodesta 2009 alkaen aina vuoteen 2013 saakka, eli siitä vuodesta alkaen, kun kuntaliitos tehtiin. Lopettaneiden yritysten määrä on vuosien 2008-2009 välillä on hieman noussut, mutta vuosien 2009-2013 välillä laskenut suuresti.

Tilastoa analysoitaessa tulee ottaa huomioon muutama tekijä. Tilastossa ei näy vuoden 2010-2011 lukuja, koska niiden saatavuudessa oli ongelmia. Tilastoa tulkitessa täytyy huomioda se, että tilasto ei tällaisenaan ole täysin vertailukelpoinen. Tilastoa voidaan kuitenkin pitää suuntaa-antavana. Jyväskylän kuntaliitos tehtiin vuonna 2009, joten tilastoa ei voida suoraan tulkita, koska vuonna 2009 Jyväskylän väkiluku ja aluerajat ovat

muuttuneet. Aloittaneiden yritysten määrä on laskenut kuntaliitoksen jälkeen ja lopettaneiden myös. Mitä tästä voidaan päätellä? Aloittaneiden yritysten lukumäärästä voidaan todeta, että kuntaliitosvuoden jälkeen ei ole ollut houkuttelevaa perustaa uusia yrityksiä. Kuntaliitos voi selittää osin tätä, mutta pitää huomioida myös yleinen taloudellinen tilanne ja suhdanteet. Yleisesti koko Suomessa aloittaneiden yritysten määrä vuosina 2009-2010 väheni lähes 10 % ja lopettaneiden määrä väheni 4 % (Tilastokeskus, 2010.) Lopettaneiden yritysten määrä väheni, joten kuntaliitos ei ole houkuttanut myöskään yrityksiä lopettamaan toimintaansa.

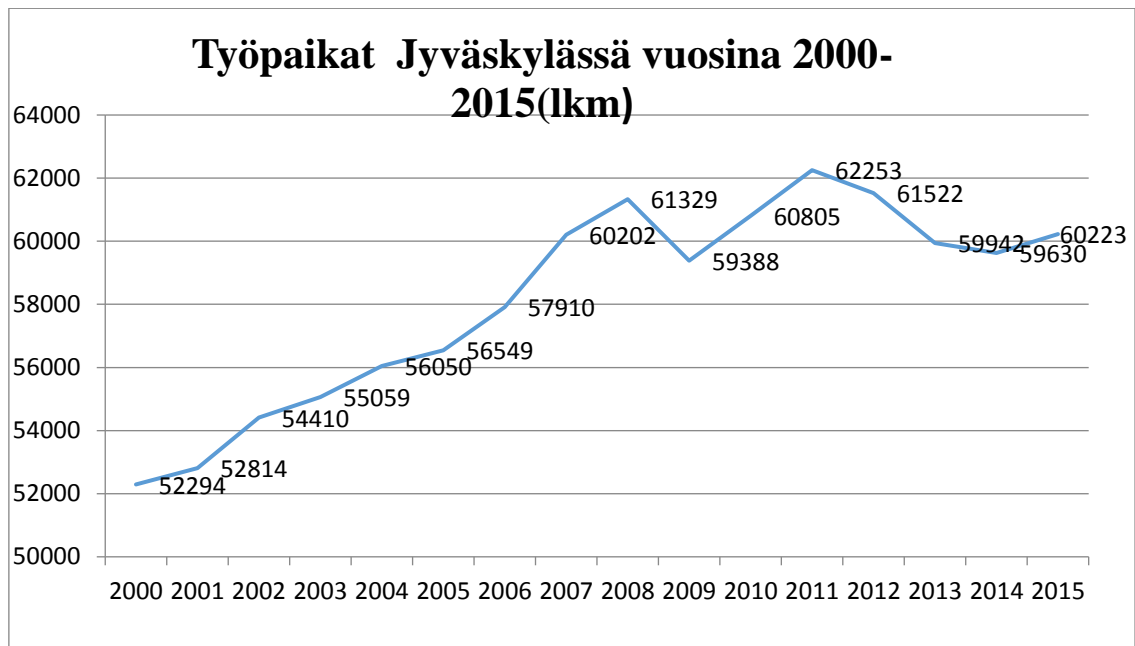

Kuvio 5. Jyväskylän yrityskanta (Lähde: Tilastokeskus, 2017)

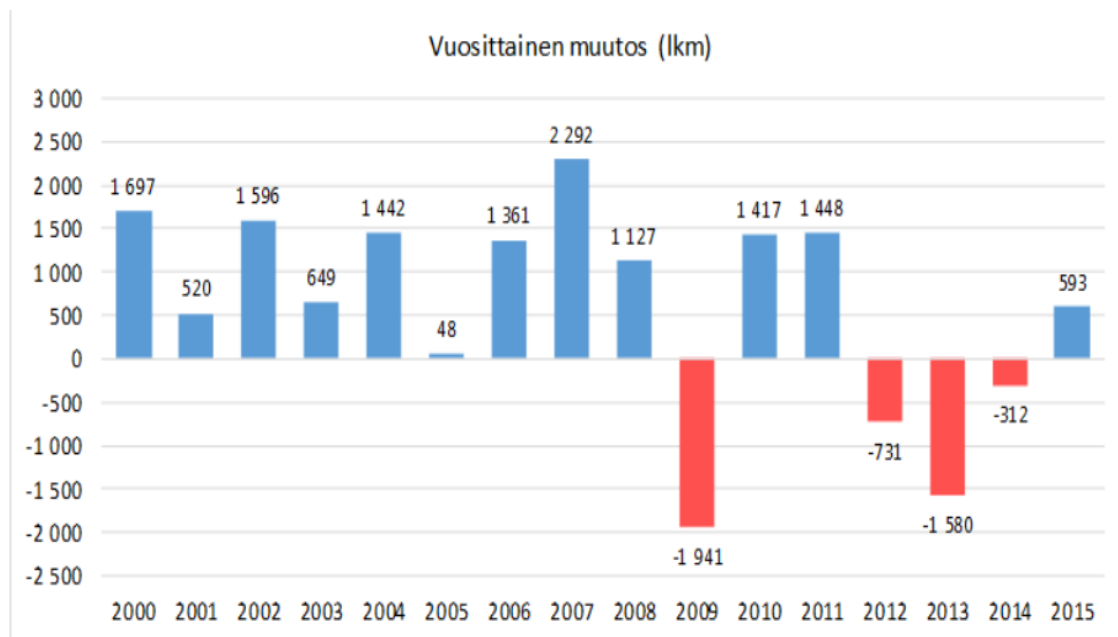
Jyväskylän yrityskanta on lähtenyt kasvuun vuoden 2013 jälkeen. Kuntaliitos ei ainakaan pitkällä tähtäimellä ole vaikuttanut yritysten määrän vähenemiseen, vaan päinvastoin. Tilastossa ei näy aiempien vuosien lukukuja, koska tilastokeskuksen aiemmin tekemä tilasto ei ollut vertailukelpoinen.

Työpaikat Jyväskylässä

Jyväskylä tarjosi vuonna 2015 eniten työpaikkoja terveys- ja sosiaalipalvelujen sekä tukku- ja vähittäiskaupan toimialalla (29,2 %). Seuraavaksi suurimmat toimialat olivat koulutus ja teollisuus (20,3 %). Työpaikkojen määrä väheni 2,6 % vuodesta 2012 vuoteen 2015. (Jyväskylä tilinpäätös, 2017.)

Kuvio 6. Työpaikat Jyväskylässä vuosina 2000-2015. (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös, 2017)

Kuvio 7. Vuosittainen muutos työpaikoissa. (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös, 2017)

Jyväskylässä työpaikat ovat kasvaneet vuodesta 2000 alkaen, mutta vuosina 2009, 2013 ja 2014 työpaikkojen määrä laski. Luvuissa tulee ottaa huomioon talouden yleinen taantuma, joka on voinut vaikuttaa lukuihin, eikä ainoastaan kuntaliitos.

Työmarkkina lukuja

Työttömyys on ollut Jyväskylässä korkealla. Vuonna 2015 työttömiä oli 11 931 henkilöä. Jyväskylän työpaikkaomavaraisuus oli (31.12.2015) 107,6 % ja työttömyysaste oli vuosikeskiarvoltaan 2016 17,1 %. (Jyväskylän kaupunki, 2018.)

Jyväskylän talouden tunnuslukuja

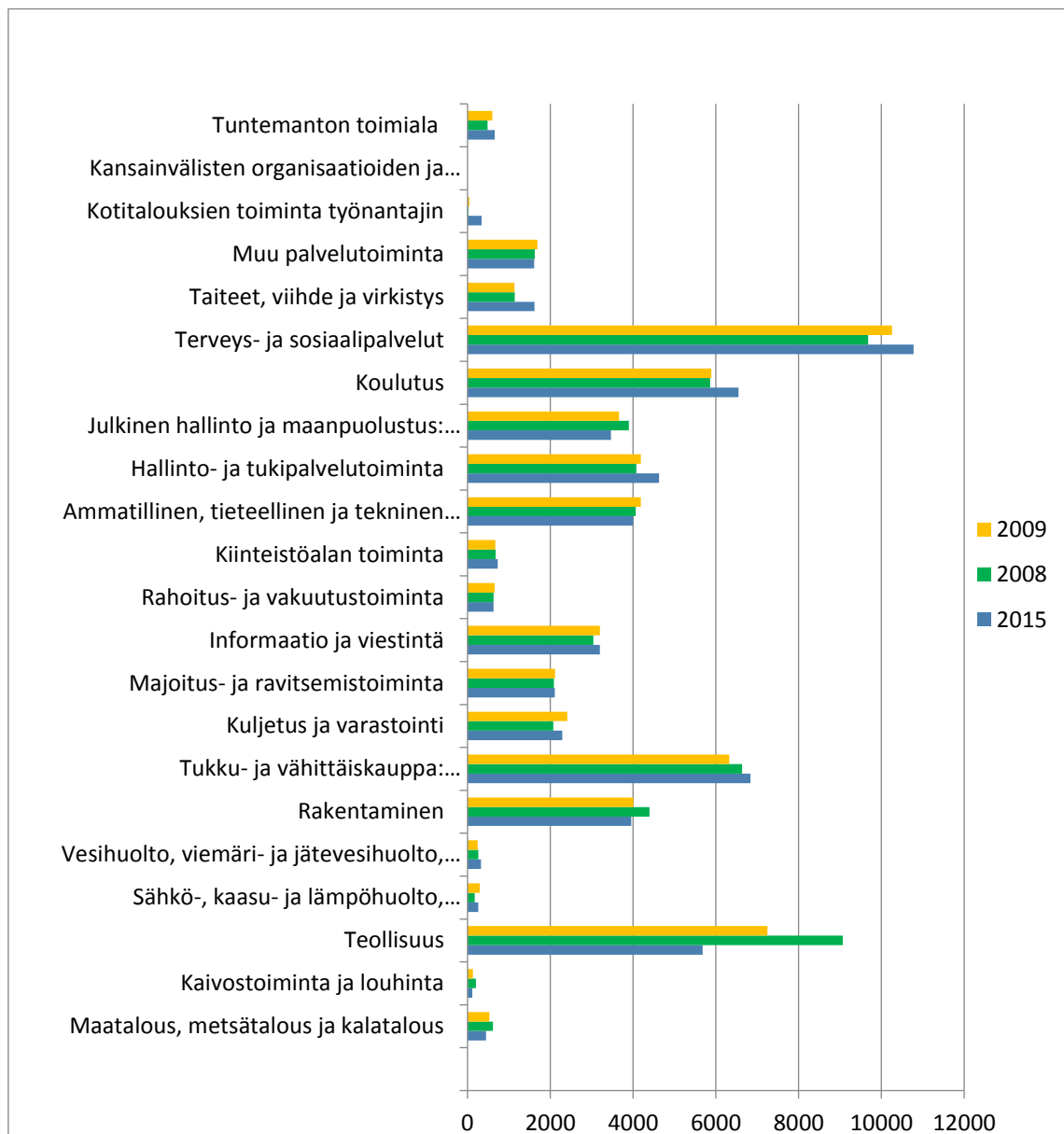
	2009	2016	2017
Väkiluku	129 623	138 850	140 212
Tulovero %	18,50	20,00	20,00
Velka/asukas	6510	7679	x
Työttömyysaste %	11,8	17,1	14,1

Taulukko 1. Jyväskylän talouden tunnuslukuja (Lähde: Kuntaliitto, tilastokeskus)

Taulukosta 1. nähdään, että Jyväskylän väkiluku kasvoi, tuloveroprosentti nousi, velka ja työttömyys kasvoivat. Jyväskylän vuoden 2017 tilinpäätöksessä kerrotaan Jyväskylän nykyisestä taloudellisesta tilanteesta, joka on kaikilla mittareilla mitattuna tasapainossa. Jyväskylässä verotulot kasvoivat huimasti, joka kertoo talouden yleisesti hyvästä tilanteesta. Jyväskylän väkiluku myös kasvoi, joka kertoo osaltaan kaupungin vetovoimasta. Työttömyys laski vuosien 2016 ja 2017 välisenä aikana 17,1 prosentista 14,3 prosenttiin. (Jyväskylän tilinpäätös, 2017.) Taloudellinen tilanne on tänä päivänä parempi, mitä se on ollut esimerkiksi kuntaliitoksen jälkeen. Kuntaliitoksen vaikutukset näkyvät vasta useamman vuoden päästä. Voidaan todeta, että taloudellinen tilanne on parempi mitä se on aiemmin ollut.

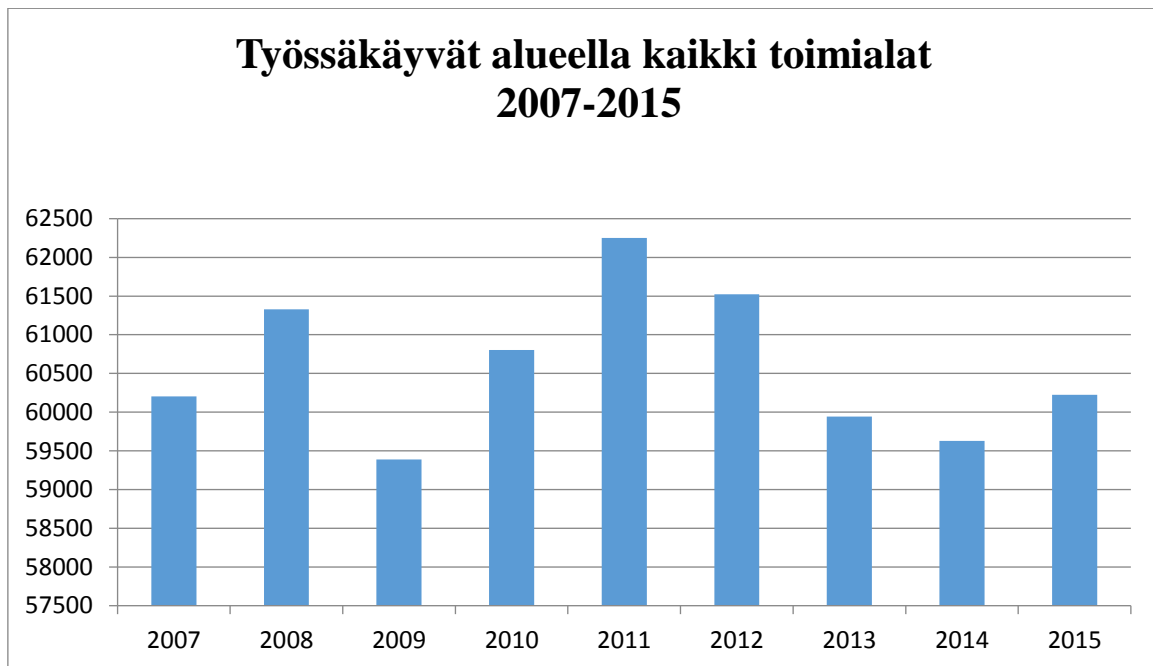
Elinkeinorakenne Jyväskylä 2015

Työssäkäyvät toimialoittain

Kuvio 8. Jyväskylän elinkeinorakenne (Lähde: Jyväskylä tilinpäätös, 2016)

Kuviosta 8. näkee Jyväskylän elinkeinorakenteen muutoksen vuodesta 2009 lähtien. Vuosien 2008-2009 välillä esimerkiksi teollisuudessa on tapahtunut muutosta. Teollisuuden määrä on selkeästi vähentynyt vuodesta 2008 vuoteen 2015 mennessä.

Kuvio 9. Työssäkäyvät alueella kaikki toimialat (Lähde: Tilastokeskus 2016.)

Suurin muutos työssäkäyvissä on ollut vuosien 2008-2009 aikana, jolloin työssäkäyvien määrä putosi. Vuoden 2010 jälkeen työssäkäyvien määrä on kuitenkin lähtenyt nousuun.

4.3 Jyväskylän elinkeinopalvelut ja elinkeinopolitiikka

Jyväskylän kehittämissyhtiö eli Jykes Oy oli Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Uuraisien omistama elinkeinoyhtiö, joka perustettiin vuonna 1996 ja lopetettiin vuoden 2017 lopussa. Jyväskylä omisti Jykes Oy:stä 80%. Jykesin tavoite oli kehittää yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä Jyväskylän seudulla sekä elinkeinoelämän ja kuntien yhteistoiminnan edistäminen. Yhtiön tarkoitus oli toteuttaa elinkeinopoliittisia toimenpiteitä omistajiensa määräämällä toimenpiteillä. Jykesin tavoitteena ei ollut voiton tavoittelu osakkailleen. (Kauppalehti, 2018)

Jyväskylän kaupunginhallituksen päätöksessä D/1869/00.04.02.01/2016 perusteltiin Jykesin toiminnan lopettamista ja uudelleenjärjestelemistä toimintaympäristön muutoksilla. Kaupunginhallituksen päätöksessä todettiin, että Jyväskylän kuntaliitos vuonna 2009 muutti Jykes Oy:n omistusrakennetta ja vähensi tarvetta yhtiön kautta tapahtuvaan kuntien väliseen yhteistyöhön. (Jyväskylä, 2016)

Jyväskylän kaupunki tarjoaa palvelujaan yrityksille Jyväskylän kaupungin elinkeinoyksikössä, kaupunkirakennepalveluissa, yritysneuvontapalveluissa, sijoittumispalveluissa

ja yrityksen perustamispalveluissa. Jyväskylän kaupungin elinkeinoyksikkö vastaa kaupungin elinkeinopolitiikan koordinoinnista, kaupungin elinkeinomarkkinoinnista ja elinkeinoyhteistyöstä. Elinkeinoyksikön vastuualueeseen kuuluu myös strategiset kaupunkikehityshankkeet. (Jyväskylän kaupunki, 2018)

Jyväskylän kaupunkirakennepalvelut tarjoaa yrityksille apua tontti- ja maankäyttöasioissa. Yritysneuvontapalvelut tarjoavat yrityksille erilaisia neuvontapalveluja. Sijoittamispalveluissa kaupunki tarjoaa maksuttomia palveluita yrityksen sijoittumiseksi Jyväskylään. Yrityksen perustamispalveluissa tarjotaan apua uuden yrityksen perustamiseen. (Jyväskylän kaupunki, 2018)

Keski-Suomen ja Jyväskylän elinkeinopolitiikka

Suomen Yrittäjät tekivät keväällä 2018 elinkeinopoliittisen mittaristo-kyselyn. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Suomen Yrittäjien jäsenkunnan käsityksiä kuntien elinkeinopolitiikasta sekä kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittymisestä. Kyselyn mukaan Keski-Suomen kunnissa tehdään yrittäjien mielestä Suomen kahdeksanneksi parasta elinkeinopolitiikkaa. Jyväskylän sijoitus oli kolmas yli 50 000 asukkaan kaupungin kategoriassa. (Suomen Yrittäjät, 2018)

Keski-Suomen kuntien elinkeinopolitiikalle yrittäjät antoivat tyydyttävän arvosanan. Yrittäjät kaipaavat yleisesti parempaa elinkeinopolitiikkaa. Elinkeinopolitikassa on tärkeä huomioida päätösten yrittäjyysvaikutukset, koska pienten yritysten on vaikea selvitä, jos kunnassa tehdään yrittäjäkielteisiä päätöksiä. Yritysten huomioiminen kunnassa näkyy myöhemmin verotuloina, työpaikkojen lisääntymisenä ja parempina palveluina. (Suomen Yrittäjät, 2018)

4.4 Jyväskylän kuntaliitos ja sen vaikutukset yritysten kokemana

Tässä luvussa käydään läpi tutkimusaineisto ja tutkimuksen tulokset. Tulokset käydään läpi pohjautuen alueen kilpailukyvyn eri elementtien teoriaan, jonka mukaan kyselylomake ja haastattelut on laadittu. Kyselylomakkeesta otetut vastataukset on indeksoitu merkinnällä (K). Haastatteluiden avulla syvennettiin kyselylomakkeesta saatuja vastuksia. Haastateltavat on indeksoitu seuraavanlaisesti:

- H1, rakennusalan yritys
- H2, kaupanalan yritys
- H3, palvelualan yritys, jonka asiakkaat 100% yksityisiä kuluttajia

- H4, palvelualan yritys, jonka asiakkaat 100% yrityksiä

Osan tämän tutkimuksen aineistosta muodostaa tilastollinen aineisto, jota käytiin aiemmin läpi. Seuraavaksi käydään läpi kyselylomakkeen tulokset lomakkeen rakenteen mukaisessa järjestyksessä (Liite 2.) ja haastatteluiden tulokset.

Yrityksen perustiedot

Yrityksen perustiedot kohdassa kysyttiin seuraavia tietoja; yrityksen päätoimiala, yrityksen työvoimamäärä, yrityksen perustamisvuosi, yrityksen yhtiömuoto ja yrityksen sijainti vuonna 2009.

Tutkimukseen osallistuneet olivat kaupan, teollisuuden, rakentamisen ja palvelualan yrityksiä sekä yksi yritys oli määritellyt toimialakseen muun toimialan. Yritykset on perustettu ennen vuotta 2009, jolloin Jyväskylän kuntaliitos toteutettiin, eli Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti liitettiin Jyväskylään.

Kyselyssä kysyttiin yrityksen sijaintia vuonna 2009, jolloin kuntaliitos tapahtui. Tämän tutkimuksen kannalta yrityksen perustamisvuosi on oleellinen tieto. Kyselyyn vastanneet yritykset edustivat mikro- ja pienyrityksiä ja sijaitsivat vuonna 2009 Jyväskylän alueella. Yksi yrityksistä sijaitsee entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueella.

Kuntaliitoksen vaikutukset yrittäjien toimintaan

Kyselyssä kysyttiin, onko Jyväskylän kuntaliitos vaikuttanut yrityksen toimintaan ja jos on niin miten. Suurin osa yrityksistä oli sitä mieltä, että kuntaliitos ei ole vaikuttanut yrityksen toimintaan. Yksi vastaajista nosti esille sen, että rakennusvalvonta on lisännyt paljon byrokratiaa, joka on vaikuttanut yrityksen toimintaan oleellisesti. Kyseinen yritys toimi rakennusosalalla.

Jyväskylän kuntaliitoksen yksi tavoitteista oli kilpailukykyinen kaupunki, joka tarjoaa kannustavat mahdollisuudet yrittämiseen. Kyselyssä ja haastatteluissa kysyttiin, oliko tämä tavoite onnistunut yritysten mielestä. Vastaajien mielestä tavoite oli yleisesti ottaen toteutunut hyvin. Tosin yksi haastateltavista oli sitä mieltä, jos Jyväskylä haluaa olla kilpailukykyinen kaupunki, tulisi kaupungin ottaa pienemmät yritykset paremmin huomioon.

- ”Jyväskylässä on hyvät yrittäjien palvelut, kuten yritystehdas ja ideasta kasvuun projekti yms. Muutos on tässä suhteessa ollut positiivista.”(K)

- ”Jyväskylä on hyvä paikka yrittää, koska Jyväskylä on sijainniltaan hyvä” (H3)

- ”Jos oikeasti halutaan olla kilpailukykyinen kaupunki, pitäisi ottaa yritykset keskiöön, jota ei todellakaan tehdä”(H4)

- ”Virastojen yhdistyessä entiset joustavat toimintatavat pyritään hylkäämään ja tilalle jähmeätä organisaatiokulttuuria”(K)

- ”Jyväskylän kaupungin tavoite kilpailukykyisestä kaupungista ei ole toteutunut. Jyväskylässä keskitytään suuriin yrityksiin ja pienemmät yritykset jäävät huomioitta.”(H4)

Yrityksen toimintaedellytykset

Yrityksen toimintaedellytyksillä tässä yhteydessä tarkoitetaan tekijöitä, jotka ovat yrityksen toiminnan kannalta tärkeitä. Kyselyssä yrittäjiltä kysyttiin, kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut yrityksen eri toimintaedellytyksiin, kuten markkinoihin, toimialan kilpailutilanteeseen, yritysysteistyökumppaneiden läheisyyteen ja tuotannon kustannuksiin. Lisäksi kysyttiin, onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos ollut positiivista vai negatiivista. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että kuntaliitos ei ole juurikaan vaikuttanut markkinoihin, toimialan kilpailutilanteeseen tai tuotannonkustannuksiin. Yksi vastaajista nosti kuitenkin esille, että toimialan kilpailutilanne on muuttunut jonkin verran kuntaliitoksen jälkeen. Vastaajien mielestä kuntaliitoksen vaikutukset yrityksen toimintaedellytyksiin yleisesti olivat olleet positiivisia. Vastaajat kuitenkin kokivat, että eivät voi tietää onko muutokset johtuneet kuntaliitoksesta vai jostain muusta tekijästä. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että kuntaliitoksen jälkeen kilpailutilanne ei ole hirveästi muuttunut, mutta markkina-alue on kasvanut.

- ”Tällä alalla ei ole kauheasti kilpailua, mutta kuntaliitoksen jälkeen markkina-alue muuttui ja kilpailua tuli lisää. Toisaalta myös asiakkaitakin tuli lisää.” (H3)

Esille nousi yrityksen toimintaedellytyksiin oleellisesti liittyvä tekijä, joka vaikuttaa yritysten ja yrittäjien toimintaan. Kyseessä oli toimitilojen saatavuus. Vastaajan mielestä suuria toimitiloja on hyvin saatavilla esimerkiksi keskustan alueella ja kauppakeskuksissa, mutta pienten toimitilojen saanti koettiin vaikeaksi. Yritykset kokivat, että keskusta on näivettynyt, koska yrityksiä on siirtynyt uusiin kauppakeskuksiin.

- ”Pienten toimitilojen saanti on ollut vaikeaa, niitä ei tahdo löytyä kovin helposti. Tässä asiassa kaupungilla olisi parannettavaa. Suuria toimitiloja löytyy kyllä, mutta oma tarve on eri.”(H3)

- ”Toimitiloja on ollut tarjolla hyvin yrityksille”(H1)

Asuin- ja elinympäristön laatu

Asuin- ja elinympäristön laatuun vaikuttavat monet tekijät. Tämän tutkimuksen yhteydessä tarkastellaan alueen rakennettua ympäristöä, palveluita, taloudellisia tekijöitä ja asuinalueen laatuun vaikuttavia tekijöitä. Asuin- ja elinympäristön tekijöihin on otettu mukaan mm. asuntojen hinta, tonttien saatavuus, julkiset palvelut, yleissivistävä koulutus, elinkustannukset, vapaa-ajanviettomahdollisuudet yritysten henkilöstölle, asuinalueen viihtyvyys, päivähoito, viihde- ja kulttuuripalvelut, urheilumahdollisuudet, palveluiden hinnat ja sosiaaliset verkostot. Kyselyssä kysyttiin sitä, miten kuntaliitos on vaikuttanut näihin tekijöihin ja onko muutos ollut yleisesti positiivista vai negatiivista. Vastaajien mielestä Jyväskylän kuntaliitoksella ei juurikaan ollut merkitystä asuin- ja elinympäristön laatutekijöihin. Muutosta oli havaittu hyvin vähän tai ei juuri ollenkaan. Positiivista muutosta oltiin havaittu jonkin verran tonttien saatavuudessa, niiden määrä oli kasvanut ja saatavuus parantunut. Kuntaliitoksen jälkeen rakennusluvut olivat kallistuneet, mikä oli negatiivista.

- ”Tontteja on kaavoitettu hyvin, paremmin kuin ennen kuntaliitosta”(H1)

- ”Rakennusluvista oli isoin muutos, ne kallistuivat huomattavasti liitoksen jälkeen”(H4)

Kyselyssä kysyttiin, onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos asuin- ja elinympäristön laatuun ollut positiivista vai negatiivista. Vastaajien mielestä vaikutukset ovat olleet vähäisiä, mutta joitain asioita tuli ilmi. Jyväskylän maalaiskunnan puolella oli kahden eri vastaajan mielestä asuinalueiden viihtyvyydessä tapahtunut muutosta. Rakennusalla olevan yrityksen mielestä ympäristön hoito oli mennyt huonompaan suuntaan kuntaliitoksen jälkeen, nimenomaan Jyväskylän maalaiskunnan puolella.

- ”Jyväskylän maalaiskunnan alueen ympäristön hoito on ollut retuperällä kuntaliitoksen jälkeen”(H1)

Jyväskylän maalaiskunnassa palvelualalla toimivan yrityksen mielestä asuinalueen viihtyvyys oli parantunut paljon, koska suuremmalla kaupungilla on enemmän resursseja panna esimerkiksi asuinalueen viihtyvyyteen. Uusien asuinalueiden hoito sai positiivista palautetta osakseen. Negatiivisena tekijänä huomattiin, että reuna-alueiden palvelut lakkasivat kuntaliitoksen jälkeen.

- ”Asuinalueiden viihtyvyys on parantunut entisen maalaiskunnan puolella. Jyväskylällä on enemmän resursseja kuntaliitoksen jälkeen parantaa viihtyvyyttä” (H3)

- ”Positiivista on ollut taas uusien asuinalueiden hoito, siellä on hoidettu heti kaikki alusta asti kuntoon.” (H1)

- ”Asuntojen arvo on noussut, joka omalla kohdalla positiivinen asia” (H3)

- ”Reuna-alueen palvelut lakkasivat kaikki, ne vähätkin mitä oli” (H4)

Negatiivista palautetta sai osakseen teiden kunnossapito. Teiden kunnossapito oli kahden haastateltavan mielestä huonontunut merkittävästi. Myös kyselyssä tuli ilmi, että teiden kunnossapito oli huonontunut vastaajien mielestä. Syyksi epäiltiin sitä, että kuntaliitoksen johdosta tuli suurempi alue hoidettavaksi, joten resurssit eivät ole riittäneet.

- ”Teiden kunnossapito on huonontunut, aurauksia ei ole hoidettu, istuksia asuinalueilla ei ole hoidettu hyvin, tosin uusilla asuinalueilla kuitenkin ollut toisin.” (H1)

”Teiden kunto on valtakunnallinenkin ongelma, mutta selkeästi verrattuna muihin Suomen kuntiin tiet on Jyväskylässä huonommassa kunnossa. Eikä ole kiinnostustakaan mitään niille tehdä” (H4)

Infrastrukturi

Infrastruktuurilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa mm. junayhteyksiä, kaavaratkaisuja ja energian saantia. Kyselyssä ja haastatteluissa tutkittiin, miten kuntaliitos on vaikuttanut infrastruktuurin eri tekijöihin ja onko muutos ollut positiivista vai negatiivista. Kuntaliitoksen vaikutuksia infrastruktuuriin tutkittiin seuraavien infrastruktuurin osa-alueiden avulla; liikenneyhteydet, tietoliikenneyhteydet, teiden kunto, raaka-aineet, kaavaratkaisut ja teollisuusalueiden kehitys. Yritysten mielestä vaikutukset infrastruktuuriin olivat olleet varsin vähäisiä, mutta teiden kunnossa ja kaavaratkaisuissa vastaajat olivat havainneet

suurempia muutoksia. Teiden kunto ja siihen kohdistuneet muutokset tulivat ilmi jo asuin- ja elinympäristön viihtyvyydessä, jossa huomattiin teiden kunnan huonontuneet.

Kaavoitus oli sellainen tekijä, mikä herätti negatiivisia ajatuksia yritysten keskuudessa. Kaavoitus koettiin yleisesti haastavaksi ja pitkäksi prosessiksi lisääntyneiden määräysten vuoksi. Yritysten mielestä kaavoitus saattoi olla jopa mahdotonta, mutta kaupungin puolelta oli kuitenkin jonkin verran tultu vastaan, koska oli ollut pakko. Palvelualan yrityksen mielestä kaavoitusratkaisut suosivat suuria yrityksiä, eikä pienempiä yrityksiä oteta ol- lenkaan huomioon.

- ”Osa kaavoista on ollut haastavampia, jotka ovat vaatineet pitkiä prosesseja. Kaupungin puolelta on nopeutettu ja järkevöitetty prosesseja, esimerkiksi kiireelliset tapaukset on otettu nopeasti käsittelyyn. Uuden yrityksen ollessa kyseessä, tapaus on otettu käsitte- lyyn nopeasti. Jyväskylälle uudet yritykset ovat tärkeitä, koska tuovat paljon työnteki- jöitä.”(H2)

- ”Kaavoituksessa muutos on ollut negatiivista, kaavoituksessa erilaiset määräykset ovat lisääntyneet paljon ja hankaloittaneet rakentamista. Taloille on asetettu erilaisia vaati- muksia kaavoituksessa, kuten rakennusten sijoittelu ja määrä alueella, ulkonäköön ja kat- toihin liittyviä seikkoja, jotka ovat olleet mahdottomia. Poikkeuslupia on näihin kuitenkin tehty, koska on ollut pakko.”(H1)

”Kaavaratkaisut ovat herättäneet eniten närää yrittäjien keskuudessa. Tiettyjä suuria yri- tyksiä otetaan paremmin huomioon, kuin pienempiä yrityksiä.”(H4)

Tonttien tarjonnassa havaittu muutos oli positiivista yritysten mielestä. Tonttien tarjonta oli parantunut kuntaliitoksen jälkeen paljon. Yrityksillä on ollut paremmat mahdollisuu- det saada tontteja. Yksi haastateltavista totesi, että pienten yritysten on ollut vaikeaa saada yritystontteja, koska ne ovat menneet suuremmille yrityksille. Yritys koki, että pienem- mät yritykset jäävät suurien yritysten jalkoihin. Rakennuslupien saanti koettiin hitaaksi ja vaikeaksi.

- ”Jyväskylän alueen laajentuessa, on myös tonttien määrä kasvanut yrityksille. Tontteja on ollut paremmin tarjolla, esimerkiksi isompia teollisuuteen liittyviä”(H2)

- ”Tontteja on kaavoitettu hyvin, paremmin kuin ennen kuntaliitosta”(H1)

- ”Kaupungilla on laaja kirjo osoittaa esimerkiksi tontteja yrityksille, mikä on positiivista” (H2)

- ”Yritystontteja ei ole saanut, ne on luvattu tietyille organisaatioille. Muiden ja pienten yrittäjien ei ole ollut mahdollista päästä niihin käsiksi.” (H4)

”Rakennuslupien saanti kestää aivan tolkuttoman pitkään eikä rakentamista päästä aloittamaan, ei yritysikiinteistöjä, eikä asuintaloja. Lupamenettely kestää aivan liian pitkään. En tiedä onko se viime aikoina parantunut, mutta palvelu on ollut todella huonoa rakennuspuolella.” (H4)

Infrastrukturi ja joukkoliikenne herättivät myös ajatuksia. Yrityksien mielestä uusilla asuinalueilla asiat toimivat paremmin, siellä ne on hoidettu hyvin alusta loppuun. Kaupunki on panostanut paljon etenkin uusiin asuinalueisiin, mutta muiden asuinalueiden kohdalla asia koettiin päinvastaiseksi. Jyväskylän joukkoliikenne sai positiivista palautetta siitä, että yhteydet toimivat hyvin. Tosin kritiikkiä joukkoliikenne sai kalliista hinnasta ja syrjäseutujen huonoista yhteyksistä.

- ”Uusilla asuinalueilla infrastrukturi on hoidettu alusta alkaen hyvin ja liikennöinti toimii hyvin. (H1)

- ”Joukkoliikenneyhteydet parantuneet hieman, mutta kalliimpaa Jyväskylässä kuin muualla. Alle kolmevuotiaan lapsen ja rattaiden kanssa pääsee bussiin veloitusetta aamupäivällä. Suuremmissa kaupungeissa aika on pidempi.” (H3)

”Julkinen liikenne on täällä syrjäseudulla huono ja nyt viimeinenkin linja lopettaa toimintansa kokonaan.” (H4)

Inhimillinen pääoma

Inhimillisellä pääomalla tarkoitetaan tässä kyselyssä alueella asuvia, opiskelevia ja työssäkäyviä ihmisiä. Yritykselle on tärkeää inhimillinen pääoma, jolla tarkoitetaan osaavaa, innovatiivista ja korkeasti koulutettua työvoimaa. Kyselyssä kartoitettiin sitä, miten yritykset ovat kokeneet kuntaliitoksen vaikutuksen inhimillisen pääoman eri tekijöihin. Lisäksi tutkittiin sitä, onko muutos ollut positiivista vai negatiivista.

Kuntaliitoksen ei koeta juuri vaikuttaneen millään tavalla inhimillisen pääoman tekijöihin, kuten osaavaan ja koulutetun työvoiman saatavuuteen ja työmarkkinoiden toimintaa.

- ”Työvoimaa löytyy, jos on tarvetta” (H2)

Instituutiot

Kyselyssä instituutioilla tarkoitettiin alueella toimivia instituutioita, jotka toimivat paikallisesti. Kuntaliitoksen vaikutuksia tarkasteltiin seuraaviin instituutioihin; Jyväskylän kaupunkiin, ELY-keskukseen, Jyväskylän Yliopistoon ja korkeakouluun, Jyväskylän kaupunkirakennepalveluihin ja yritysneuvontapalveluihin. Muita tekijöitä olivat myös; julkisen sektorin tuki, lupamenettely, kunnan ja yritysten välinen yhteistyö. Kyselyssä kartoitettiin sitä, kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut eri instituutioihin ja oliko muutos ollut positiivista tai negatiivista.

Yritysten mielestä muutosta oli havaittu suhteellisen paljon Jyväskylän kaupungin toiminnassa ja kaupungin kaupunkirakennepalveluissa. Jyväskylän kaupungin toiminta sai kritiikkiä osakseen siitä, että kaupungissa eri virastojen yhteistyö ei toimi kunnolla. Asiakkaan kannalta se tarkoitti vastaajien mielestä sitä, että pitää juosta paikasta toiseen ja mitään ei saada kerralla selvitettyä. Yhden haastateltavan mielestä parempaa palvelua sai Jyväskylän maalaiskunnasta ennen Jyväskylän kuntaliitosta.

- ”Jyväskylän kaupungissa ei aina tunnu virastojen yhteistyö toimivan, poikkihallinnollisuus ei toimi” (H1)

- ”Kaupungin palvelu semmosta ja tämmöstä, maalaiskunnan aikaan sai parempia palveluja helpommin” (H4)

- ”Asiakas joutuu juoksemaan virastoista toiseen” (H1)

Jyväskylässä on viime aikoina puhuttanut Jyväskylän kehittämissäätiön eli Jykesin lopettaminen ja elinkeinopalvelujen uudelleenjärjestely. Jykesin ja elinvoimayksikön toiminnasta tuli ilmi negatiivisia muutoksia, kuten esimerkiksi Jykesin toiminnan hyödyttömyys.

- ”Jykes lakkasi ja elinvoimayksikkö tuli tilalle, mutta tuntuu, että se on haista paska koko touhu. Palkattiin ihmisiä sinne, mutta tuntuu ettei ne saa mitään päätöksiä siellä aikaan. Jykesistä ei ole ollut mitään hyötyä, ihan turhaan on maksettu rahoja sinne. Jykesillä on ollut turhan iso henkilökunta, esimerkiksi verrattuna muihin saman kokoisiin kaupunkeihin. Tutkimuksissakin todettiin, ettei siitä ole mitään hyötyä ja sitten se kuopattiin lopulta.

Tiedän, että toiminnan arvostelu ääneen on vaikuttanut joidenkin yritysten liiketoimintaan. ”(H4)

Yleisesti kyselyssä oltiin sitä mieltä, että Jyväskylän kuntaliitos ei juurikaan ollut vaikuttanut ELY-keskusten toimintaan. Tosin yksi haastateltavista yrityksistä nosti esille ELY-keskuksien toiminnan. Yritys koki, että ELY-keskus on vaikeasti lähestyttävä ja neuvoja on vaikea saada.

”ELY-keskukselta on saatu tylyjä kommentteja, vähättelyä paljon. Muut ELY-keskukset ovat sanoneet kanssa, että Keski-Suomen ELY-keskuksella on joku ongelma kaikista vaikein ja mutkikkain ja vaikea lähestyä. Keskustelua ei saanut, vaan esitteitä mitä saan netistä. Apua ei ollut tarjolla. ” (H4)

Jyväskylän kaupunkirakennepalveluissa yritykset olivat huomanneet muutoksia kuntaliitoksen jälkeen. Yritysten mielestä kaupunkirakennepalveluissa palvelu on hidasta, eikä siellä otettu tarpeeksi yritysten tarpeita huomioon.

- ”Jyväskylässä rakennuspuoli on hidasta, se herätti paljon keskustelua aikoinaan. Keskustelua oli aikoinaan ja toimenpiteitä on tehty, ehkä on vähän parantanut. ” (H4)

- ”Rakennusvirastossa ei palvella asiakasta enää, vaan keskitytään byrokratiaan ”(H1)

Jyväskylän kaupungin toiminta sai myös positiivista palautetta osakseen. Palvelujen ulkoistaminen on osaltaan hyvä asia paikallisten yritysten kannalta, koska osa ulkoistuksista jää paikallisten yritysten hyödyksi. Yritysneuvontapalveluiden toiminta koettiin positiivisena, koska palvelu toimii hyvin ja apua oli hyvin saatavissa. Yksi yritys kritisoi Jyväskylän yritystoiminnan olevan kaukana todellisuudesta. Jyväskylän yritystehdas tarjoaa palveluita ja perustamisneuvontaa aloittaville yrityksille.

- ”Jyväskylässä on ulkoistettu paljon palveluita, mikä on positiivinen asia. Osa ulkoistuksista jää paikallisten yrittäjien toteutettavaksi ”(H2)

- ”Yritysneuvontapalvelut ovat toimineet hyvin, apua on saanut omiin tarpeisiin esimerkiksi, markkinoinnissa ja muissa asioissa ”(H3)

- ”Yritystehdas esimerkiksi, on kaukana ruohonjuuritasosta, on olemassa vain olemisen takia. Toiminta on vieraantunut oikeasta ja todellisesta elämästä. ”(H4)

Haastatteluissa ja kysymyslomakkeessa kysyttiin yritysten mielipidettä siitä, miten kuntaliitos on vaikuttanut yritysten ja yrittäjien mahdollisuuksiin osallistua julkiseen palvelutuotantoon. Yritysten mielestä julkiseen palvelutuotantoon osallistuminen on ollut hankalaa ja on vieläkin.

- ”Mahdollisuuksia toimintaan on laajemmalti Jyväskylän piirissä, mutta voisin arvailla, että kuntaliitoksen muista kunnista tulevista yrittäjistä toiminta on vaikeutunut” (H2)

- ”Hankintalaki ja kilpailutuksen raamit voivat rajata pois paikallisen palveluntuottajan aivan samalla tavalla kuin aiemminkin” (H1)

Haastatteluissa ja kyselyissä tutkittiin sitä, miten kuntaliitos on vaikuttanut yritysten mahdollisuuksiin vaikuttaa kaupungin elinkeinopolitiikkaan. Yritykset olivat sitä mieltä, että ilmapiiri on positiivinen ja nykyään on suurempi mahdollisuus vaikuttaa. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että vaikuttamisen mahdollisuuksia on vähän ja pienet yritykset on unohdettu. Seuraavanlaisia kommentteja tuli ilmi haastatteluissa ja kyselyssä:

- ”Hyvin vähän” (K)

- ”Varmasti on nykyään suurempi mahdollisuus vaikuttaa. Ilmapiiri yrityksiä kohtaan on positiivinen” (H2)

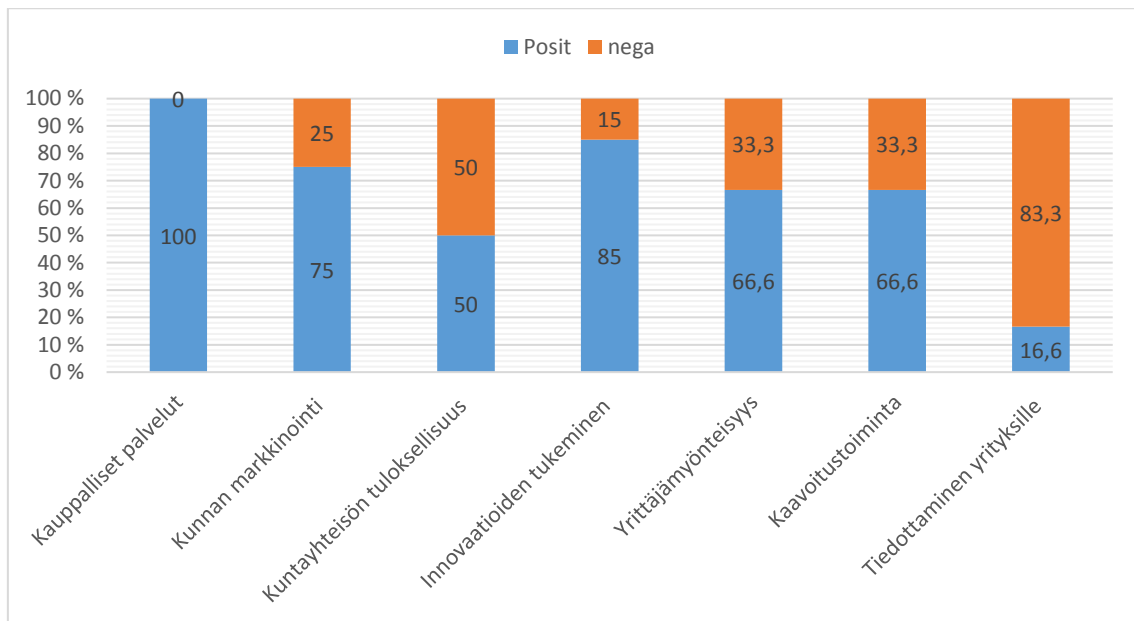
- ”Suurempi organisaatio ei ole niin joustava” (H1)

- ”Teollisuus ja kasvu kiinnostaa, mutta ei pienet yritykset. Tärkeää se on toki kaikille, mutta pienyrittäjäkenttä on jäänyt unohduksiin kokonaan.” (H4)

- ”Vaikea sanoa” (H3)

Kaupungin imago

Kaupungin imagolla tarkoitetaan sitä, millaisena kaupunki nähdään. Kyselyssä kartoitettiin sitä, onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos ollut positiivista tai negatiivista seuraaviin tekijöihin; kaupallisiin palveluihin, kunnan markkinointiin, kuntayhteisön tuloksellisuuteen, innovaatioiden tukemiseen, yrittäjämönteisyyteen, yrittäjämönteiseen kaavoitustoimintaan ja kaupungin asioista tiedottamiseen.

Kuvio 10. Kaupungin imago

Jyväskylän kaupungin imago on yleisesti vastaajien mielestä ollut positiivinen, mutta joissakin asioissa negatiivinen. Kaupungin asioista tiedottaminen yrityksille oli vastaajien mielestä negatiivista kuntaliitoksen jälkeen. Haastateltavien yritysten mielestä Jyväskylä ei tiedota elinkeinopoliittisista asioista yrityksille lainkaan. Yritykset kaipaavat tiedottamista yrityksiä koskevista asioista.

- ”Kaupunki on haluton tiedottamaan asioistaan, halutaan olla vain omissa oloissaan”
(H4)

- ”Kaupungin asioista tiedottaminen on ollut negatiivista, toimintatapa ei ehkä ole ollut oikea. Yrittäjät sekoittavat monesti kaupungin ja valtion.” (H2)

- ”Kaupungin tiedottaminen yrityksille ja yrittäjille on olematonta, sitä ei ole ollenkaan.
(K)

- ”Elinkeinoasioista ei Jyväskylä tiedota mitään, vaikka mahdollisuuksia olisi. Helsingin kaupungiltakin saan tiedotusta ja on se kumma miksi Jyväskylä ei siihen kykene.” (H4)

Haastattelussa kysyttiin myös sitä, miten kaupunki voisi parantaa tiedottamista yrityksiä koskevista asioista yrityksille. Yrityksiltä tuli ehdotuksia toimenpiteistä, miten tiedottamista voitaisiin parantaa, kuten esimerkiksi lisäämällä avoimuutta ja keskustelua.

- ”Tiedottamista yrityksille voitaisiin parantaa mm. toimivilla nettisivuilla, markkinoinnilla, yrityksien ottaminen mukaan erilaisiin tapahtumiin ja uudenlaisia toimintatapoja ja verkostoituminen.” (H2)

”Avoimuutta ja viestintää kaivataan ja ajan tasalla pitämistä. Aikaisemmin olikin joku sähköpostituslista, josta tuli jotain viestejä, mutta kadonnut nyt. Näennäisesti kuunnellaan, mutta ei kuitenkaan oikeasti kuunnella. Haluttomuus näkyy kaikessa.” (H4)

Jyväskylän kuntamarkkinointia pidettiin yleisesti positiivisena yrityksen keskuudessa, mutta yksi yritys nosti esille matkailumarkkinoinnin. Kyseessä oli palvelualan yritys, jonka asiakkaita ovat muut yritykset.

”Jyväskylän matkailumarkkinointia on näennäisesti, mutta ei kuitenkaan ole. Matkailualan yrittäjät sanoneet, että yritystä on mutta kukaan ei tee mitään asioille. Jyväskylässä ei ole yhteistä matkailumarkkinointia johon yritykset otetaan mukaan (H4)”

Yhtenä kysymyksenä oli ”vapaa sana”, johon sai kommentoida yleisesti aiheeseen liittyen. Kyselyn ja haastattelun vastauksista kävi ilmi tekijöitä, jotka liittyivät yleisesti Jyväskylän kuntaliitokseen ja siinä tapahtuneisiin muutoksiin. Vastausten perusteella selvisi, että Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset ovat alkaneet vasta nyt näkymään selkeämmin. Kuntaliitoksen jälkeisten hallinnollisten tehtävien päällekkäisyys oli vastaajien mielestä kustannustehotonta toimintaa.

- ”Yhteistä hallintoa ollaan saatu purettua, joten sen talousvaikutuksista saadaan nauttia vasta nyt. Yhdistymisen jälkeen tehtäviä oli päällekkäin aivan liikaa.” (H2)

- ”Kuntien yhdistyessä tuli paljon päällekkäisiä tehtäviä ja koska oli 5 vuoden karenssi työpaikoissa tehtiin samoja tehtäviä päällekkäin. Tällainen toiminta ei ole kovin kustannustehokasta.” (H2)

- ”Yritykset ovat tärkeitä elinvoimaisuudelle.” (H4)

Negatiiviseksi koettiin se, että liittyneiden kuntien palvelujen yksikkö hinnaltaan kalliimmat palvelut tuli Jyväskylän kustannettavaksi. Jyväskylän kaupunkia kritisoitiin vanhasta byrokraattisesta ajattelutavasta. Uutta ajattelutapaa kaivattiin, jossa olisi kaupallista näkökulmaa enemmän.

*- ”Jyväskylän kuntaliitos oli negatiivista siinä mielessä, että reuna-alueiden yksikkö hin-
naltaan kalliimmat palvelut ovat tulleet Jyväskylän kustannettavaksi. Tässä tosin myös
positiivisena puolena se, että muuttoliikkeeltään tyhjenevät alueet saadaan saman raha-
kirstun alle. Kaikkien pitäisi vaan ymmärtää, että samoja palveluja ei voida tuottaa pie-
niin keskuksiin.”(H2)*

*- ”Jyväskylässä kaivataan uutta verta ja kaupallisia näkökulmia, eikä byrokraattista van-
haa ajattelutapaa”(H1)*

”-Tuore ajattelutapa olisi tervetullutta”(H2)

Yrityksien mielestä Jyväskylä on kuitenkin elinvoimainen ja kasvava kaupunki. Jyväsky-
lää pidettiin myös hyvänä paikkana asua. Kuntaliitoksen jälkeinen yleinen ilmapiiri ko-
ettiin hyväksi ja positiiviseksi. Yksi haastateltavista koki, ettei Jyväskylässä huomioida
yrityksiä tarpeeksi.

”Jyväskylä on kasvava ja elinvoimainen kaupunki, jossa asukkaiden on hyvä asua.”(H3)

*- ”Oma toimiala ei ole kuntarajoihin sidottu, mutta elinvoimainen kaupunki houkuttelee
asukkaita ja opiskelijoita puoleensa, joka on positiivinen asia.”(H3)*

- ”Yleinen ilmapiiri on ollut hyvä muutoksen jälkeen.”(H2)

Jyväskylän kaupungin imagoa pidettiin yleisesti hyvänä ja positiivisena. Yrityksien mie-
lestä Jyväskylän kaupungin imago oli parantunut kuntaliitoksen jälkeen. Jyväskylää pi-
detään kasvavana ja menestyvänä kaupunkina, joka houkuttelee asukkaita ja opiskelijoita
puoleensa.

- ”Jyväskylän kaupungin imago on ollut yleisesti positiivinen.”(H1)

- ”Jyväskylä on suurempi elinvoimainen yksikkö, jolla on resursseja enemmän”(H3)

*- ”Imago on yleisesti parantunut ja Jyväskylä on saanut palautetta positiivisesta ku-
vasta.”(H2)*

*- ”Jyväskylä on elinvoimainen, kasvava ja menestyvä kaupunki, jossa on hyvä asua ja
yrittää.”(H3)*

- ”Kaunis kaupunki, mutta kiva myös ajaa nopeasti ohi”(H4)

Jyväskylän kaupungin imagoa pidettiin yleisesti hyvänä, mutta yritysten keskuudessa tuli ilmi tekijöitä, jotka olivat huonosti Jyväskylässä. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että Jyväskylässä ei oteta pieniä yrityksiä huomioon kunnolla vaan keskitytään enemmän suuriin yrityksiin. Suuremmille yrityksille on tarjolla enemmän kaikkea.

- ”Pienissä kunnissa panostetaan yrityksiin, koska yritykset on se miksi kunta on elinvoimainen ja ne nostaa keskiöön. Asioita tehdään paljon, vaikka kyseessä on pieni kunta, niin asioita voidaan tehdä myös isossa kunnassa, jos halutaan. ”(H4)

”Onhan täällä kaikenlaisia innovaatioita, kuten esimerkiksi kasvu openia ja sun muuta, mutta jälleen isojen yritysten juttuja. Sparraava ote puuttuu ”(H4)

Yrittäjämysteinen kaavoitustoiminta sai paljon kritiikkiä osakseen. Jyväskylän kaupungin kaavoitustoimintaa käytiin läpi jo muissa alueen kilpailukykyyn elementeissä. Yleisesti kaavoitustoiminnan vaikeus vaikutti Jyväskylän imagoon negatiivisesti.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää arvioida aineiston ja tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksessa on pyrkimys välttää virheitä, mutta tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän takia kaikissa tutkimuksissa tulee arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen arviointia voidaan tehdä monella eri tavalla. Tutkimuksen arviointiin liittyy kaksi käsitettä tutkimuksen reliaabelius ja validius. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Tutkimuksen reliaabelius ilmaisee sen, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittaus -tai tutkimusmenetelmä mittaa ilmiötä. Reliaabelius voidaan todeta monella eri tavalla. Esimerkiksi, jos kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen, voidaan tulosta silloin pitää reliaabelina. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös käsite *validius eli pätevyys*. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Eli mitataan oikeita asioita oikealla tavalla. Tutkijan asettamat mittarit eivät aina välttämättä vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa. Kyselylomakkeiden kysymyksiin saadut vastaukset ovat tästä yksi esimerkki. Vastaajat ovat saattaneet ymmärtää monet kysymykset eri tavalla, kuin on alun perin tarkoitettu. Validiutta voidaan arvioida eri nä-

kökulmista, jolla tarkoitetaan ennustevalidiutta, tutkimusasetelmavaliidiutta ja rakennevalidiutta. Näistä käsitteistä on kuitenkin monenlaisia tulkintoja olemassa, joten asia ei ole niin yksioikoinen. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.)

Tämän aineiston luotettavuutta voidaan arvioida monesta näkökulmasta. Aineistoissa oli omia hyviä puolia, mutta myös useita puutteita, joka on huomioitu aineiston analyysissä. Aineiston hyvä puoli on se, että vastanneet yritykset toimivat eri toimialoilla. Eri toimialoilla toimivista yrityksistä saatiin erilaisia näkökulmia kuntaliitoksen aiheuttamiin muutoksiin. Haastatteluiden avulla aineistoa saatiin syvennettyä ja nostettua pääkohtia paremmin esille. Aineiston heikkous on se, että se on melko suppea. Vähäisten vastausten saaminen sähköisessä lomakekyselyssä ei välttämättä anna tarpeeksi kattavaa kuvaa tuloksista. Tämän puutteen vuoksi aineistoa laajennettiin puhelinhaastatteluilla. Näin saatiin enemmän aineistoa, jotta voidaan analysoida tuloksia paremmin. Tutkimuksessa käytettiin myös sekundaarisena aineistona tilastoainestoa, jonka tarkoitus oli kuvata muutoksia elinkeinojen luvuissa. Sekundaarisen aineiston avulla voidaan tehdä joitain tulkintoja paremmin.

Tutkimuksen vastaukset ja tulokset analysoidaan tutkimuskyselyn rakenteen mukaisesti, jossa tulee kilpailukyvyn eri elementit esille. Kyselyn vastausprosenttia ei voida laskea luotettavasti, koska ei voida tarkalleen tietää, kuinka monta yritystä kysely tavoitti. Kyselyn vastausprosentti on joka tapauksessa alhainen.

Alhainen vastausprosentti voi kertoa monesta asiasta kuten esimerkiksi, että tutkimuksen aihe ei ole tarpeeksi kiinnostava tai se ei koskettanut omalla kohdalla ollenkaan. Muita syitä alhaiseen vastausprosenttiin voi olla esimerkiksi se, ettei kysely tavoittanut tarpeeksi hyvin juuri oikeaan kohderyhmään kuuluvia yrityksiä. Yleisiä syitä ovat myös yleinen kiire ja haluttomuus vastata kyselyihin. Toisaalta näin alhainen vastausprosentti kertoo siitä, että kuntaliitoksella ei juurikaan ole ollut vaikutuksia yrityksien ja yrittäjien toimintaan. Alhainen vastausprosentti kertoo osan tutkimuksen tuloksesta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli tunnistaa alueen resurssit, alueen kilpailukyvyn tekijät ja miten Jyväskylän kuntaliitos on niihin vaikuttanut. Alueen kilpailukykyä tarkastellaan paikallisten yritysten näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Mitkä ovat alueen kilpailukyvyn tekijät?
2. Miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen kilpailukykyyn ja yritysten toimintaan?

Teoriaosuudessa käytiin läpi kuntaliitoksia, alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostaa alueen kilpailukyky ja alueen kilpailukyvyn eri elementit. Alueellisen kilpailukyvyn elementit muodostivat pohjan kysymyksille ja haastatteluille, joiden kautta tarkastellaan kuntaliitoksen vaikutuksia kunnan elinkeinotoimintaan ja kilpailukykyyn. Alueen kilpailukyky liittyy olennaisesti elinkeinoihin, koska yritykset muodostavat kunnan elinkeinotoiminnan. Kunnan elinkeinoelämän kannalta on tärkeää, että yritykset menestyvät ja tuovat veroeuroja kunnalle. Teoriaosuudessa tarkasteltiin alueen kilpailukyvyn tekijöitä ja niiden yhteyksiä elinkeinoelämään. Alueen kilpailukyvyn tekijät voidaan nähdä alueen resursseina.

5.1 Alueen resurssit ja kilpailukyvyn tekijät

Teoriaosuudessa rakennettiin vastausta tutkimuksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, jonka tarkoitus oli tunnistaa alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään vaikuttavat tekijät. Sotarauta & Linnainmaa (1997) määritelmän mukaan alueen kilpailukyky kuvaa yritysten ja työvoiman työympäristöä ja alueen ominaisuuksia, jotka tukevat menestyvää yritystoimintaa. Kilpailukykyinen alue mahdollistaa yritysten toimimisen ja houkuttelee alueelle uusia yrityksiä (Sotarauta & Linnainmaa, 1997).

Alueen kilpailukyvyn keskeinen tekijä on resurssit, eli mitä alue pystyy tarjoamaan verrattuna muihin alueisiin (Huovari, 2001, 4.). Alueen resurssit ovat tärkeitä alueen kilpailukyvyn kannalta. Tutkimuksessa tunnistetaan alueen kilpailukyvyn tekijät alueen resursseina. Mitä alueen resurssit sitten ovat? Alueen resurssit ovat hyvin tärkeitä alueen kil-

pailukyvyn kannalta, koska mitä paremmat alueen resurssit ovat, sitä paremmin alue pysyy vastaamaan yrityksien ja asukkaidensa tarpeisiin. Alueen resurssit houkuttelevat yrityksiä ja asukkaita.

Tässä tutkimuksessa alueen kilpailukykyä on tarkasteltu kilpailukyvyn eri elementtien kautta. Alueen kilpailukyvyn peruselementtien voidaan katsoa yhdessä muodostavan alueen resurssit. Alueen kilpailukyvyn elementtejä käytiin tarkemmin läpi luvussa kolme.

Alueen resursseihin tunnistetaan tässä tutkimuksessa kuuluvaksi alueen kilpailukyvyn elementeistä kuusi tekijää jotka ovat: yritykset, asuin- ja elinympäristö, infrastruktuuri, inhimillinen pääoma, instituutiot ja imago. Kaikki tekijät ovat keskenään vaikutussuhteessa toisiinsa. Yritykset voidaan tunnistaa alueen resursseiksi, koska ne muodostavat alueen elinkeinoelämän. Yritykset maksavat veroja kaupungille ja ne tarjoavat työpaikkoja kaupungin asukkaille. Yritykset myös tarvitsevat toisia yrityksiä, jotta ne voivat menestyä. Menestynyt alue myös houkuttelee uusia yrityksiä puoleensa. Asuin- ja elinympäristön laatuun kuuluu monia tekijöitä, jotka ovat tärkeitä väestön kannalta, kuten päiväkodit, koulut ja asuinalueen viihtyvyys. Laadukas ja viihtyisä asuinalue vetää puoleensa koulutettuja ihmisiä. Korkeaa osaamista vaativat yritykset hakeutuvat sinne, missä osaava työvoima viihtyy. Asuin- ja elinympäristö on siis tärkeä resurssi alueen kilpailukyvyn kannalta, joka on myös vahvasti sidoksissa infrastruktuuriin. Infrastruktuurin voidaan katsoa olevan alueen resurssi sen välttämättömyyden vuoksi. Teitä, liikenneyhteyksiä ja tontteja tarvitaan, jotta elämiselle tarvittavat perusedellytykset täyttyvät alueella.

Alueen kilpailukyvyn elementteihin ja resursseihin kuuluvat myös inhimillinen pääoma. Inhimillistä pääomaa ovat alueella asuvat, opiskelevat ja työssäkäyvät ihmiset. Alueen kilpailukyvyn kannalta on tärkeää, että alueella on osaavaa työvoimaa jota yritykset tarvitsevat. Inhimillinen pääoma on yksi alueen tärkeistä resursseista, jonka avulla se pystyy menestymään ja kilpailemaan muiden alueiden kanssa. Instituutiot kuuluvat tärkeänä osana alueen resursseihin, koska ne vaikuttavat olennaisesti alueen kehitykseen. Tässä tutkimuksessa alueen instituutioihin tunnistettiin mm. Jyväskylän kaupunki, Yliopistot ja korkeakoulu sekä Jyväskylän kaupunkirakennepalvelut. Instituutiot houkuttelevat myös väestöä kaupunkiin. Esimerkiksi Yliopisto houkuttelee opiskelijoita ja kaupunki voi houkutella asukkaita mm. hyvillä palveluillaan.

Imago on alueen kilpailukyvyyn elementtinä ja resurssina kaikkea edellä mainittua. Imago ei ole itsenäinen elementti tai resurssi, vaan se muodostuu kaikista elementeistä. Millainen imago Jyväskylän kaupungilla on? Edellä mainittujen tekijöiden yhteissumma vaikuttaa siihen. Kaikki alueen kilpailukyvyyn elementit vaikuttavat toisiinsa jollain tapaa ja ovat myös riippuvaisia toisistaan.

5.2 Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutus alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on tutkia sitä, miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen kilpailukykyyn ja yritysten toimintaan. Alueen kilpailukyky ja sen tekijät määriteltiin alueen kilpailukyvyyn elementtien kautta. Tässä tutkimuksessa alueen kilpailukyvyyn eri elementit nähdään myös alueen resursseina.

Tutkimuksia kuntaliitosten vaikutuksista elinkeinoelämään ei ole juurikaan tehty, joten tutkimus tästä aiheesta oli aiheellinen. Muutoksia tulee aina ja ne voivat olla hyvinkin erilaisia. Kuitenkin voidaan aina miettiä, mitä mahdollinen muutos aiheuttaa. Tutkimustulosten arvioinnissa otetaan huomioon kuntaliitosten tutkimusten haasteet. Kuntaliitoksen aiheuttamia vaikutuksia on haasteellista arvioida, koska ei voida todeta suoraan vaikutusten johtuvan juuri kuntaliitoksesta. (Koski, Kyösti & Halonen, 2013, 16.) Kuntaliitosten ja elinkeinojen välisiä yhteyksiä ei ole juurikaan tutkittu, joka myöskin teki osaltaan tästä tutkimuksesta haastavaa. Tutkittuja tuloksia ei juurikaan ole ja sen vuoksi joudutaan olettamalla monia asioita. Olettamusten perusteella ei voida tehdä syvää analyysiä, vaan joudutaan tyytymään pintapuolisempaan tarkasteluun.

Tutkimuksen empiirinen aineisto oli melko suppea, joten tutkimustuloksia tulee tarkastella varauksellisesti. Tutkimustuloksia voidaan pitää suuntaa-antavina ja kartoittavina. Vähäinen vastausmäärä kertoo osaltaan tutkimuksen tuloksesta. Aihe ei koskettanut yrityksiä ja yrittäjiä omakohtaisesti, joten on ehkä koettu, ettei tutkimukselle ole mitään annettavaa. Yrityksille on voinut olla haastavaa esimerkiksi tunnistaa omakohtaisesti kuntaliitoksen vaikutuksia. Tarkemman tutkimustuloksen saamiseksi tarvittaisiin enemmän aineistoa analysoitavaksi, jotta pystyttäisiin saamaan luotettavimmat tutkimustulokset.

Empiirisessä osuudessa tarkasteltiin sitä, miten Jyväskylän alueen yritykset ja yrittäjät kokivat Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset omaan toimintaansa. Tutkimuksessa pyrit-

tiin löytämään tekijöitä, joihin kuntaliitos olisi vaikuttanut merkittävästi yritysten kannalta. Seuraavaksi analysoidaan empiirisen aineiston tuloksia ja pohditaan sitä, miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut alueen kilpailukykyyn ja sen eri elementteihin. Kilpailukyvyn kaikki elementit ovat sidoksissa toisiinsa ja ne muodostavat yhdessä alueen resurssit ja kilpailukyvyn.

Tutkimukseen osallistuneet yritykset ja yrittäjät kokivat, että Jyväskylän kuntaliitos ei omalla kohdalla ollut vaikuttanut merkittävästi. Esille nousi kuitenkin tekijöitä, joissa oli huomattu muutosta. Muutokset olivat osaltaan sidottuja yrityksen toimialaan ja sen tarpeisiin. Rakennusosalalla koettiin, että muutoksia oli erityisesti ollut rakennusvalvon- nassa, kaavoituksessa ja tontti tarjonnassa. Nämä tekijät ovat tärkeitä rakennusosalalla, jo- ten pienetkin muutokset voivat olla siellä huomattavia.

Yrityksien mielestä Jyväskylän kuntaliitos ei juurikaan ollut vaikuttanut yritysten toi- mintaedellytyksiin. Yritykset eivät olleet kokeneet suuria muutoksia markkinoissa, toi- mialan kilpailutilanteessa, yritysysteistyökumppaneiden läheisyydessä tai tuotannon kus- tannuksissa.

Asuin- ja elinympäristö ja infrastruktuuri liittyvät toisiinsa hyvin vahvasti, joten päällekkäisyyksiä ilmeni näiden kahden kilpailukyvyn elementin välillä. Asuin- ja elinympäris- tön laatuun kuntaliitos ei ollut juurikaan vaikuttanut, muutos oli ollut yritysten mielestä hyvin vähäistä. Muutosta havaittiin muutamassa kohdassa; tonttien saatavuudessa, kaa- voituksessa ja yleisessä laadussa. Tonttien saatavuudessa muutos oli ollut osaltaan posi- tiivista, tontteja on saatavilla runsaasti, mutta pienten yritysten on ollut vaikeampaa niitä saada verrattuna suuriin yrityksiin. Esille tuli myös, että rakennuslupien hinta oli kallis- tunut huomattavasti kuntaliitoksen jälkeen.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että yritykset kokivat kaavoituksen osittain negatiivisena byro- kratiasta johtuen. Positiivista oli kuitenkin se, että tontteja on kaavoitettu paljon. Kaava- ratkaisut koskettavat paljon erityisesti rakennusalan yrittäjiä ja tämä muutos oli huomattu rakennusalan yrittäjien kesken. Kaavoitus koettiin hankalaksi, joka vaikeutti selkeäsi yri- tystoimintaa. Kaavoitusta pidettiin haastavana, kankeana ja hitaana. Kaavoitukseen kai- vattiin muutosta ja helpompia ratkaisuja. Uudet asuinalueet saivat positiivista palautetta siitä, että siellä oli asiat hoidettu hyvin alusta loppuun.

Yrityksien mielestä kuntaliitos ei ollut vaikuttanut merkittävästi infrastruktuuriin. Muu- tosta oli kyllä havaittu teiden kunnossa ja ylläpidossa. Monet yrittäjät kokivat, että teiden

kunto ja ylläpito oli huonontunut kuntaliitoksen jälkeen. Osa arveli sen johtuvan siitä, että kuntaliitoksen jälkeen oli tullut suurempi alue hoidettavaksi, eikä tätä oikein oltu osattu resursoida tarpeeksi hyvin.

Kuntaliitoksessa monet asiat muuttuvat ja onkin selvää, että se vaikuttaa oleellisesti etenkin kaupungin toimintaan. Monia toimintoja yhdistetään, muutetaan ja puretaan. Jyväskylän kuntaliitoksessa vuonna 2009 Jyväskylään liitettiin Korpilahti ja Jyväskylän maalaiskunta. Kuntaliitoksessa tulee organisoida monia tehtäviä ja selkeyttää uuden organisaation rakennetta ja toimintoja. Tässä tutkimuksessa tutkittiin yhtenä tekijänä kuntaliitoksen vaikutuksia eri instituutioiden toimintaan. Odotetusti vastaajat sanoivat suurimpien muutosten tapahtuneen nimenomaan Jyväskylän kaupungin ja eri virastojen toiminnassa. Jyväskylän elinkeinopalvelujen koettiin suosivan enemmän suuria yrityksiä kuin pieniä. Lopetetun Jyväskylän seudun kehittämissäätiön toiminta oltiin koettu hyödyttömäksi monella tapaa. ELY-keskusta kuvailtiin vaikeasti lähestyttäväksi organisaatioksi. Jyväskylän kaupunkirakennepalveluihin kuntaliitoksen koetaan vaikuttaneen negatiivisesti, koska esimerkiksi rakennusluvut olivat kallistuneet, yhteistyö muiden virastojen kanssa ei toiminut ja keskityttiin liikaa byrokratiaan. Vastaajien mielestä päällekkäisiä tehtäviä oli ollut paljon kuntaliitoksen jälkeen, johtuen esimerkiksi viiden vuoden karenssiajasta työsuhteissa. Kritiikkiä sai myös osakseen virastojen toiminta, joka ei yritysten mielestä ollut poikkihallinnollista. Yritysten mielestä virastojen välinen viestintä oli tahmeaa.

Yksi alueen kilpailukyvyn elementeistä on imago. Tutkimuksessa tutkittiin yhtenä tekijänä sitä, miten kuntaliitos oli vaikuttanut Jyväskylän imagoon. Jyväskylän kaupungin imagoa pidettiin yleisesti hyvänä ja positiivisena. Kritiikkiä Jyväskylän kaupunki sai siitä, ettei kaupungin asioista tiedotettu yrityksille ja yrittäjille. Yritykset ja yrittäjät kokivat, ettei tiedottamista ole ollenkaan. Monet kaupungin päättämät asiat kuitenkin vaikuttavat yritysten ja yrittäjien toimintaan. Yritykset ja yrittäjät antoivat tähän ihan konkreettisia parannusehdotuksia, kuten yrittäjien mukaan ottamista erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Tällä tavoin Jyväskylä voi rakentaa positiivista imagoaan yritysten keskuudessa. Toinen negatiivista palautetta saanut tekijä oli yritysmäinen kaavoitustoiminta, joka mainittiin jo aiemmin. Yritysten mielestä kaavoitustoiminta ei ota yrityksiä tarpeeksi hyvin huomioon.

Taulukkoon 2. on listattu kaikki alueen kilpailukyvyn elementtien tekijät, sekä niiden ”alatekijät”. Taulukossa 2. kuvataan Jyväskylän kuntaliitoksen positiivisia ja negatiivisia

vaikutuksia kilpailukyvyn eri tekijöihin tämän tutkimuksen aineiston perusteella. Neutraaleilla vaikutuksilla tarkoitetaan sitä, ettei vaikutuksia oltu huomattu suuntaan tai toiseen. Taulukon tietoja voidaan pitää suuntaa-antavina siitä, miten Jyväskylän kuntaliitos vaikutti alueen kilpailukyvyn eri tekijöihin.

Alueen kilpailukyvyyn elementti	Positiivinen	Neutraali	Negatiivinen
Yrityksen toimintaedellytykset	x		
Markkinat		x	
Toimialan kilpailutilanne		x	
Yritysyhteistyökumppaneiden läheisyys		x	
Tuotannon kustannukset		x	
Asuin- ja elinympäristön laatu			
Asuntojen hinta		x	
Tonttien saatavuus	x		x
Julkiset palvelut		x	
Yleissivistävä koulutus		x	
Vapaa-ajanviettomahdollisuudet		x	
Asuinalueen viihtyvyys		x	
Päivähoito		x	
Viihde -ja kulttuuripalvelut		x	
Urheilumahdollisuudet		x	
Elinkustannukset		x	
Palveluiden hinnat		x	
Asumiskustannukset		x	
Sosiaaliset verkostot		x	
Infrastrukturi			
Liikenneyhteydet		x	
Tietoliikenneyhteydet		x	
Teiden kunto			x
Raaka-aineet		x	
Kaavaratkaisut			x
Teollisuusalueiden kehitys		x	
Inhimillinen pääoma			
Osaavan ja koulutetun työvoiman saatavuus		x	
Ulkomaalaisen työvoiman saatavuus		x	
Työvoimakustannukset		x	
Työmarkkinoiden toimivuus		x	
Työvoiman tuottavuus ja pysyvyys		x	
Instituutiot			
Jyväskylän kaupunki	x		x
Ely-keskukset			
Yliopisto ja korkeakoulu			x
Jyväskylän kaupungin elinkeinoyksikkö	x		x
Jyväskylän kaupunkirakennepalvelut			x
Yritysneuvontapalvelut	x	x	x
Julkisen sektorin tuki		x	
Lupamenettely			x
Kunnan ja yritysten välinen yhteistyö		x	x
Imago			
Kaupalliset palvelut		x	
Kunnan markkinointi	x		x
Innovaatioiden tukeminen	x		x
Yrittäjämönteisyys	x		x
Yrittäjämönteinen kaavoitustoiminta	x		x
Tiedottaminen yrityksille			x

Taulukko 2. Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset kilpailukyvyyn elementteihin

Ottamalla analyysiin vielä mukaan keskeisiä talouden tunnuslukuja, voidaan tulkita Jyväskylän tilannetta ennen ja jälkeen kuntaliitoksen. Luvun alussa esiteltiin Jyväskylän kaupungin talouden tunnuslukuja. Talouden tunnusluvuista kävi ilmi seuraavia asioita; tuloveroprosentti nousi, velka kasvoi ja työttömyys kasvoi vuosien 2009-2016 välisenä aikana. Jyväskylän vuoden 2017 tilinpäätöksestä kävi ilmi, että Jyväskylän taloudellinen tilanne on parantunut. Tilastoaineistossa käytiin läpi myös yritysten määrää ja muutosta. Jyväskylässä aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä on ollut vuosien varrella aika tasaista. Uusia yrityksiä on kuitenkin syntynyt enemmän ja Jyväskylän yrityskanta on viime vuosien aikana kasvanut tasaisesti. Uusien ja lopettaneiden yritysten määrän kasvusta ja vähenemisestä voidaan päätellä, miten yleisesti alueen elinkeinoelämä voi. Alueen elinkeinoelämäään vaikuttaa monet seikat, joita on käyty läpi tutkimuksen teoreettisessa osuudessa. Jyväskylän yrityskannan muutoksista voidaan todeta, että kuntaliitos ei näytä vaikuttaneen oleellisesti yritysten määrään.

Kunnan talouteen vaikuttavat monet tekijät, tosin kuntaliitos on voinut osaltaan vaikuttaa näihin asioihin. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuntaliitoksen vaikutuksiin Jyväskylän elinkeinoelämässä, joten nämä talouden tunnusluvut eivät kerro koko totuutta elinkeinoihin kohdistuneista vaikutuksista. Jyväskylä on joutunut kiristämään talouttaan nostamalla tuloveroprosenttiaan ja ottamalla lisää velkaa. Tuloveroprosentin nousu voi vaikuttaa elinkeinoihin negatiivisesti, koska tuloveroprosentin nousu koetaan negatiivisena. Luotettavasti ei voida kuitenkaan arvioida sitä, miten esimerkiksi tuloveroprosentin nousu mahdollisesti vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin. Yrityksen sijoittumispäätökseen vaikuttaa myös monet muut tekijät. Jyväskylä puolestaan tarjoaa yrityksille paljon, joka on positiivinen tekijä. Näiden talouden tunnuslukujen perusteella ei voida tehdä syvää analyysiä.

5.3 Pohdintaa

Suuremman kuntakoon puolesta on tehty monia tutkimuksia, joilla on myös perusteltu kuntaliitoksia. Jyväskylä olisi pienempi yksikkö ilman kuntaliitosta, joten Jyväskylässä olisi vähemmän resursseja. Jyväskylän kuntaliitos on antanut paremmat resurssit aikaisempaan verrattuna. Jyväskylä on kuntaliitoksen myötä kasvanut elinvoimaiseksi kaupungiksi. Suuressa yksikössä on erilaiset toimintatavat ja prosessit kuin pienemmässä yksikössä. Organisaation kasvaminen suuremmaksi vaatii prosessien ja toimintojen sopeut-

tamista uuteen muuttuvaan toimintaympäristöön. Prosessien muuttuminen vaikutti osaltaan negatiivisesti joidenkin yksiköiden toimintaan. Tulokset havainnollistavat, että kuntaliitoksen vaikutukset elinkeinoelämään eivät ole kovin suuria.

Elinkeinoelän muutokset ovat usein monien eri tekijöiden loppusumma ja sen vuoksi niiden kytkeminen kuntaliitokseen on haastavaa (Koski, Kyösti ja Halonen, 2013, 106.). Tutkimuksessa tuli ilmi se, että tutkimukseen osallistuneet yritykset eivät osanneet sanoa oliko kuntaliitos aiheuttanut muutoksen, vai jokin muu tekijä.

Kuntaliitos on pitkä prosessi ja muutokset konkretisoituvat vasta vuosien päästä. Tarkastelun aikajänteen pidentyessä, kuntaliitoksen vaikutusten erottelu muista tekijöistä vaikeutuu. (Koski, Kyösti ja Halonen, 2013, 80.) Jyväskylän kuntaliitoksesta on kulunut jo tovi ja asiat ovat menneet eteenpäin. Tämän takia on myös haastavaa todeta, onko muutokset juuri olleet kuntaliitoksen aiheuttamaa vai jotain muuta.

Kuntaliitosten vaikutuksia elinkeinoihin tulisi tutkia vielä lisää. Tämän tutkimuksen tuloksia olisi voitu analysoida paremmin, jos aineistoa olisi ollut enemmän. Toisaalta voidaan todeta, että vähäiset vastaukset kertovat siitä, että Jyväskylän kuntaliitos ei juurikaan vaikuttanut elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn. Jyväskylä on elinvoimainen kaupunki, joka houkuttelee hyvin yrityksiä. Jyväskylän elinvoimaisuus on monen summan tekijä ja osaltaan kuntaliitos kasvatti Jyväskylää. Kasvaessa tarvitaan myös enemmän resursseja ja paremmilla resursseilla voidaan myös tarjota enemmän.

Erään määritelmän mukaan alueen kilpailukyky tarkoittaa: laveasti alueiden kykyä synnyttää, houkutella ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueiden taloudellista hyvinvointia. Määritelmä ei kuitenkaan kerro mihin alueiden menestys perustuu. (Huovari, Kangas-harju & Alanen, 2001, 1.) Tämän määritelmän mukaan voitaisiin todeta tämän tutkimuksen perusteella, että Jyväskylä on säilyttänyt kykynsä synnyttää, houkutella ja ylläpitää sellaista toimintaa, joka lisää alueen kilpailukykyä. Jyväskylä on tänä päivänä elinvoimainen ja vetovoimainen kaupunki. Kuntaliitos on ehkä tässä tilanteessa ollut se elinvoimaa ja kilpailukykyä ylläpitävä tekijä, joka selittää sitä miksi Jyväskylä on elinvoimainen ja kilpailukykyinen kaupunki. Voidaan arvioida, että kuntaliitos ei ole yleisesti vaikuttanut negatiivisesti Jyväskylän elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn.

Empiirisen tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan arvioida, että Jyväskylän alueen yritykset ja yrittäjät olivat melko tyytyväisiä Jyväskylän kuntaliitoksen jälkeiseen aikaan.

Yleinen näkemys oli, ettei kuntaliitos ole suuresti vaikuttanut yrityksien ja yrittäjien toimintaan.

Suurimmat vaikutukset ovat olleet toimialakohtaisia ja sidoksissa sen toimialan tarpeisiin. Yritykset ja yrittäjät olivat kokeneet joitakin muutoksia, jotka listattiin tarkemmin taulukossa 2. Muutosten vaikutusten arvioiminen on haastavaa, koska ei voida arvioida luotettavasti sitä, johtuivatko muutokset juuri kuntaliitoksesta vai mikä tilanne olisi ilman kuntaliitosta. Jyväskylää pidetään yleisesti elinvoimaisena kaupunkina, jolla on hyvät resurssit tarjota yrityksille hyvät puitteet toimia ja menestyä.

Jyväskylän kuntaliitoksen strategiana oli kilpailukykyinen kaupunki, joka tarjoaisi kannustavat mahdollisuudet elämiseen, yrittämiseen ja opiskeluun. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan arvioida, että strategia on onnistunut. Jyväskylää pidetään yleisesti hyvänä paikkana asua ja yrittää.

Tekijä	Vaikutukset/muutokset
Yrityksen toimintaedellytykset	+Toimitilojen saatavuus hyvä -Pienten toimitilojen saatavuus huono verrattuna suuriin toimitiloihin -Keskusta alueen näivettyminen
Asuin- ja elinympäristö	
Tonttien saatavuus	+Uusien asuinalueiden viihtyvyys -olemassa olevien asuinalueiden hoito ei samaa luokkaa kuin uusilla asuinalueilla -Rakennuslupien kallistuminen +Tonttien saatavuus ollut hyvä -Pienille yrityksille tonttien saatavuus heikkoa
Infrastrukturi	
Teiden kunto	+Toimii hyvin uusilla asuinalueilla -Teiden kunto on huonontunut +Uusilla asuinalueilla tiet parempia
Kaavaratkaisut	Kaavoitusratkaisujen haastavuus -Kaavoitus suosii suuria yrityksiä
Yritystontit	+Tontteja kaavoitettu enemmän -Pienille yrityksille saatavuus heikkoa
Rakennusluvut	+Tontteja kaavoitettu enemmän -Pienille yrityksille saatavuus heikkoa -Hinta noussut

Joukkoliikenne	+Hyvät yhteydet läheisille asuin-alueille -Kalliit ja huonot yhteydet syrjä seudulle
Inhimillinen pääoma	
	Muutoksia ei havaittu
Instituutiot	
Jyväskylän kaupunki	-Virastojen yhteistyön toimimattomuus +Yritysneuvontapalvelut toimivat hyvin
Jyväskylän elinkeinopalvelut	-Jykesin toiminta aiheuttanut tyytymättömyyttä
ELY-keskukset	-Vaikea lähestyä
Jyväskylänkaupunkirakennepalvelut (rakennusvalvonta)	-Rakennuslupien kallistuminen -Yhteistyö muiden virastojen kanssa ei toimi -Byrokratiaan liiallinen keskittyminen
Jyväskylän kaupungin imago	
	+Kaunis kaupunki, hienoja paikkoja +Yleinen imago hyvä +Elinvoimainen ja menestyvä kaupunki + Suurien yritysten huomioiminen -Keskustan kuihtuminen -Pk-yritysten unohtaminen
Kaupungin tiedottaminen yrityksille	- Kaupungin elinkeinoasioista tiedottaminen puuttuu kokonaan -Avoimuuden puuttuminen
Yritysmuuntoinen kaavoitus	+Tontteja kaavoitetaan runsaasti -Kaavoitus suosii suuria yrityksiä -Kaavoitus ei ota huomioon kaikkien yritysten tarpeita
Kuntamarkkinointi	+ Kaupungilla on matkailumarkkinointia - Kaupungin markkinointi on näennäistä, yrityksiä ei ole otettu mukaan

Taulukko 3. Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutukset alueen kilpailukykyyn tekijöihin

Taulukkoon 3. on koottu Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutuksia alueen kilpailukykyyn, jotka kävivät ilmi tässä tutkimuksessa. Täytyy kuitenkin huomioida se, että tulokset ovat suuntaa antavia ja edustavat tässä tutkimuksessa haastateltavien yritysten näkemyksiä.

Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että Jyväskylä huomioi elinkeinopolitiikassaan yrityksiä, mutta on keskittynyt enemmän suuriin yrityksiin. Pienemmät yritykset ovat jääneet pienemmälle huomiolle. Jyväskylän kaupungin elinkeinopoliittisista asioista ei tiedoteta yrityksille, jotka kokivat kaipaavansa tietoa kaupungin asioista tarkemmin.

5.4 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimus

Tutkimuksen otoskoko on vaatimaton, jonka vuoksi tutkimusta voidaan pitää kartoittavana tutkimuksena. Tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin jotain aiheesta todeta. Tutkimuksesta herää paljon kysymyksiä, joihin vielä kaipaisi vastauksia. Aiheesta olisi mielekästä tehdä jatkotutkimusta, jossa käsiteltäisiin aihetta vielä laajemmin.

Kuntaliitokset vaikuttavat osaltaan alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoihin. Vaikutukset olivat yleisesti vähäisiä ja niitä ei välttämättä pystytty arvioimaan luotettavasti. Tutkimuksen haasteet olivat tiedossa jo tutkimuksen alussa ja ne otettiin huomioon.

Tutkimus ei tässä vaiheessa anna vielä selvää vastausta siihen, miten kuntaliitos vaikuttaa alueen kilpailukykyyn, elinkeinoihin ja sitä kautta yritysten toimintaan. Tutkimus antaa viitteitä siitä, millaisia mahdollisia vaikutuksia kuntaliitoksilla on alueen kilpailukykyyn ja elinkeinoihin.

Kuntaliitoksia voitaisiin tutkia lisää eri näkökulmista. Tässä tutkimuksessa nousi esille viestinnän puuttuminen kaupungilta yrityksille päin. Kuntaliitosten vaikutuksien arvioinnin tutkimuksessa voisi tulevaisuudessa käyttää teoreettisena viitekehyksenä muutosjohtamista, joka nostaa viestinnän muutoksien läpiviennin keskeisimmäksi tehtäväksi.

LÄHTEET

- Allan, P. 2003. "Why Smaller Councils Make Sense." *Australian Journal of Public Administration* 62 (3): 74–81. doi:10.1046/j.1467-8500.2003. 00339.
- Andrews, R., and G. A. Boyne. 2009. "Size, Structure and Administrative Overheads: An Empirical Analysis of English Local Authorities." *Urban Studies* 46: 739–759. doi:10.1177/0042098009102127.
- Asikainen, Jarmo, Korhonen, Sirpa, Majava, Jarkko, Pauni, Markus & Pekkola, Heidi 2007. Kuntakenttä rakennemuutoksessa - kuntaliitoksen vaikutus alueen elinvoimaisuuteen ja toimintakykyyn. Yhdistymissopimuksen toteutumisen ja vaikutuksen arviointi. FCG Efeko Oy, Helsinki: Valopaino.
- BARNEY, J.B. & HESTERLY, W. 1996. *Organizational Economics: Understanding the Relationship between Organizations and Economic Analysis*. Teoksessa Clegg, S. R. & Hardy, C. & Nord, W. R. (toim.) *Handbook of Organization Studies*. S.115–147. Sage Publications.
- Bengs, C., Heikkinen, T., Roininen, J., Schmidt-Thomé, K. 2000. Katsaus aluekehitystutkimukseen. Sitran raportti nro 3. Helsinki.
- Blakely, Edward. (1989). *Planning local economic development – theory and practice*. Sage Library of Social Research. Second print. United States of America
- Boyne, G. 1995. "Population Size and Economies of Scale in Local Government." *Policy & Politics* 23: 213–222. Doi: 10.1332/030557395782453446
- Dollery, B, Byrnes, J & Crase L. (2007). Is bigger better? Local government amalgamation and the South Australian Rising the challenge inquiry. *Economic Analysis & Policy*, 37, 1-14.
- Efeko 2006. Kunnat ja palvelut murroksessa. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen johtaminen, Efeko Oy, Helsinki. Lohja: Priimus Paino Oy.
- Franzosi, Roberto (2007) *Content Analysis: Objective, Systematic, and Quantitative Description of Content*. SAGE Publications Ltd, New York
- Glaeser, Edward, Kallal, Hedi D., Scheinkman, Jose A. & Shleifer, Andrei (1992) *Growth in Cities*, *Journal of Political Economy*, Vol. 100, No. 6, s. 1126–1152
- Glaeser, E. L, Pekkala Kerr, S & Kerr, W.R. (2012). *Entrepreneurship and Urban Growth: An Empirical Assessment with Historical Mines*. NBER Working Paper No.18333.
- Hautamäki, L. 2002. Teollistuva maaseutu – menestyvät yritykset maaseudun voimavarana. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut nro34. Vammala
- Haveri, Arto & Majoinen, Kaija 2000. Muutosprosessit ja johtajuus. Kuinka Kunnat yhdistyvät? Acta-nro 123. Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus

- Haveri, Arto & Stenvall, Jari, 2009. Kuntarakenteen muutos ja kuntien strategisena valintana ja valtion toteuttamana reformina. Kunnallistieteen aikakauskirja 3/2009, 224-236. Kunnallistieteen yhdistys
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka-Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Houni, Markku, Nupponen, Matti, Pakarinen, Kari 2002. Kuntien strategiatyön avaimet. Suomen Kuntaliitto. Helsinki. Kuntatalon paino
- Hoecht, A. & Trott, P. 2006, "Innovation Risks of Strategic Outsourcing". Technovation, vol. 26, no. 5–6, pp. 672-681.
- Heikkilä, Tarja (1998), Tilastollinen tutkimus, Helsinki Edita
- Holzer, Marc, Fry, John, Charbonneau, Etienne, van Ryzin, Gregg, Wang, Tiankai & Burnash, Eileen (2009). Literature Review and Analysis Related to Optimal Municipal Size and Efficiency. Rutgers University, School of Public Affairs and Administration, Newark
- Ikola A, Rothovius & P. Sahlström (2004.) Yritystoiminnan tukeminen kunnissa. Vammalan kirjapaino. Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 40. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Jauhiainen S, & Huovari, J. (2013.) Kuntarakenne ja alueiden elinvoima- laskelmia väestöstä, työpaikasta ja kuntataloudesta. KAKS-Kunnallisan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 72, Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala 3013
- Juuti, P. & Virtanen, P. (2009). Organisaatiomuutos. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.
- Kahila, P (1997). Kolme maata ja kolme elinkeinopolitiikkaa: Suomi, Saksa ja Irlanti. Turun yliopisto. Turku.
- Kajamaa J. (1985.) Kilpailukyky- yrityksen tärkein ominaisuus. Gummerus Oy. Jyväskylä
- Karlöf, B. 1995. Johtamisen käsitteet ja mallit. Porvoo
- Kolehmainen, J. 2001. Yritykset ja alueet tietointensiivisessä globaalitaloudessa – Kilpailukyky kohtalonyhteytenä. Tampereen yliopisto, alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö Sente julkaisuja 12 / 2001.
- Koski, Arto 2008. Monikuntaliitokset. Taitavasta toteutuksesta hyviin käytäntöihin. Acta nro 203.
- Koski Arto. (2015). Elinkeinot kuntaliitoksissa. Suomen Kuntaliitto, Helsinki
- Koski, Arto, Anni Kyösti ja Jaana Halonen (2013). Opittavaa kuntaliitosprosesseista. META-arviointitutkimus 2000-luvun kuntaliitosdokumenteista

Koski, Arto, Anni Kyösti ja Jaana Halonen (2013.) Kuntaliitokset suurennuslasina alla. Havaintoja ja päätelmiä 2000-luvun kuntaliitosdokumenteista. Suomen Kuntaliitto. Helsinki 2013

Laamanen, Elina (2008), kuntien yhdistymisen opas. Strateginen muutos selvitysvaiheesta uuteen kuntaan. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.

Laakso ja Loikkanen. Kaupunkitalous -Johdatus kaupungistumiseen, kaupunkien maankäyttöön sekä yritysten ja kotitalouksien sijoittumiseen. Gaudeamus, Helsinki

Lamminmäki, Laura (2007). Elinvoimainen kunta- kasvun ja työllisyyden edistäjänä, Suomen kuntaliitto, Helsinki

Leinamo, Kari 2010. Yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista. Vuosina 2001–2009 toteutettujen maaseutu–kaupunki –kuntaliitosten tarkastelua. Levón-instituutin tutkimuksia 131. Vaasan yliopisto. Luettavissa http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-318-9.pdf

Lysons, K., & Farrington, B. 2006. Purchasing and Supply Chain Management. 7. painos. Essex, England: Pearson Education Limited.

Lyytinen, Heikki, K. 2005. Oppivan alueen opin lisäarvo aluekehityksessä ja koulutuksessa, Oulun lääninhallituksen sivistisosaston strategiakoulutusohjelma, Jyväskylän yliopisto.

Kortt Michael A, Dollery Brian & Drew Joseph (2015), Municipal Mergers in New Zealand: An Empirical Analysis of the Proposed Amalgamation of Hawke's Bay Councils, Local Government Studies, 42:2, 228-247
(<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03003930.2015.1007133#.VuQVnV3zAnM>)

Kresl, P.K. (1995). The determinants of urban competitiveness: a survey. Teoksessa North American Cities and the Global economy, P. K. Kresl and G. Gappert (ed.), 45-68. Sage, London

Nurmi T, 2005.Kuntien arvoperheet. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 47. Pole-Kuntatieto Oy

Nupponen M, 2001. Elinkeinopolitiikka muutosten virroissa – keskittyvän ja eriytyvän kehityksen haasteet ja kehittämistyö. Teoksessa Sotaraute, Markku & Majoinen, Kaija (toim.) Kunnat virtaavassa maailmassa. Suomen kuntaliitto. Helsinki:Hakapaino Oy, 75-95

Mitzberg, H. 1996. Teoksessa Miztberg H. & Quinn, J. B (3rd ed.) The Strategy Process. Concepts, contexts, cases. International edition. Prentice Hall international

Paananen, Henna, Arto Haveri ja Jenni Airaksinen (2014). Kunta elinvoiman johtajana. 112 s. Acta 255. Suomen Kuntaliitto.

Piirainen, T. (2012.) Kohti kestävämpää kilpailukykyä ja toimintatapaa- Opas yrityksen kilpailukyvyn ja kestävyysarviointi- ja kehittämistyökalon rakentamiseen. Tekes. Tampereen Yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikö. Työelämän tutkimuskeskus. Juvenes Print, Tampere 2012

- Pietiläinen, T. (2002). Moninainen yrittäminen sukupuoli ja yrittäjänäisten toimintatila tietoteollisuudessa. Helsinki school of economics. Acta Universitatis Economic Helsingiens A-207. Helsinki: HeSE print.
- Ponteva, K, Onnistu muutoksessa. Talentum Media Oy 2010.
- Porter M. E. 1991. Kilpailuetu. Jyväskylä: Weilin+Göös.
- Porter, M. E. 1991. Kilpailuetu- Miten ylivoimainen osaaminen luodaan ja säilytetään. 3.painos. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Porter, M. E. 1985. Kilpailuetu. 2. painos. Espoo: Weilin+Göös.
- Porter. M.2000. What is strategy? Harvard Business Review, Vol 74, Number 6, 61-78
- Rannisto, Pasi-Heikki 2005. Kunnan strateginen johtaminen. Tutkimus Seinänaapurikuntien strategiaprosessien ominaispiirteistä ja kunnanjohtajista strategisina johtajina. Tampereen yliopisto. Yhdyskuntatieteidenlaitos. L Acta Electronica Universitatis Tampenis 42.
- Rantala, O. 20013. Kilpailukyvyn mittaamisen teoriaa ja käytäntöä. ETLA- Raportit No 15 <http://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-15.pdf>
- Rissanen,T. 2007. Kilpailu markkinoilla. Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti. PoleStar Ltd.
- Ruusuvuori, J. – Tiitula, L. 2005: Haastattelu – tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino
- Santalainen, T. 2009. Strateginen ajattelu &Toiminta. Talentum Media Oy. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Slack, E. & Bird, R. M. (2012.) Merging municipalities. Is bigger better? Teoksessa: Moisio, A. (toim.) Rethinking local government: Essays on municipal reform. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. VATT Publications 31. 83-130.
- Sotarauta M. ja Linnamaa R. 1997. Kaupunkiseudun elinkeinopolitiikka ja prosessien laatu. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos. Sarja A19.
- Sotarauta, M. & Lähteenmäki, T. 2001. Onko strategiatyön musta aukko mahdollista välttää? Teoksessa Sotarauta, M. & Mustikkamäki, N. Alueiden kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä. Acta-sarja 137. Suomen Kuntaliitto. Helsinki
- Sotarauta & Viljamaa (toim.) 2003. Tulkintoja kaupunkiseutujen kehityksestä ja kehittämisestä.
- Sotarauta, M. & Mustikkamäki, N. 2008. Innovaatioympäristön monet kasvot. Tampere University Press. Tampere.
- Stenvall, J., Syväjärvi, A. & Vakkala, H. (2008). ”Kun romppeet ovat paikoillaan”. Onnistunut kuntafuusio – pehmeä vai kova henkilöstövoimavarojen johtaminen? Suomen Kuntaliitto. Acta 204. Helsinki.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.

Vakkuri, J., Kallio O., Tammi., Meklin, P.& Helin. (2010.) Matkalla kohti suuruuden ekonomiaa? Kunta- ja paikallistalouden lähtökohdat Paras-hankkeessa. Paras-ARTTU ohjelman tutkimuksia nro 3. Acta 218. Tampereen yliopisto ja Suomen kuntaliitto. Helsinki.

Wilenius, Markku (2004): Luovaan talouteen. Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana. Sitran julkaisusarja 266. Edita Prima Oy. Helsinki

Sähköiset lähteet

Jyväskylä 2016, <https://jkl.fi/ajankohtaista/arkisto/1/0/87624?language=fi>

Jyväskylän kaupunki 2016. Perustietoa Jyväskylästä. Luettavissa <http://www.jyvaskyla.fi/info/pahkinankuoressa>. Viitattu 8.3.2017

Jyväskylän kaupunki 2018. Yritykset. <http://www.jyvaskyla.fi/yritykset>

Kauppalehti 2018. <https://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/jyvaskylan+seudun+kehittamisyhtio+jykes+oy/10360878>. Viitattu 25.5.2018

Keskisuomi.info, 2018. Tilasto- ja ennakkotietoja Keski-Suomesta <http://keski-suomi.info/avainlukuja/aluetuotanto/yrityskanta/>. Viitattu 26.5.2018

Koski, Arto 2014. Kuntaudistuksen strategiset lähtökohdat ja prosessit. Valtiovarainministeriö <http://vm.fi/documents/10623/357692/3%20arto%20koski%201%C3%A4ht%C3%B6kohdat%20ja%20prosessit.pdf/bb9fdd66-b39b-4cf6-a692-33fae3aa3cb1>

Kuntaliitto 2015. Kaupunkien ja kuntien lukumäärä: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/aluejaot/kuntien-lukumaara/Sivut/default.aspx> 11.11.2015

Kuntarakenne laki 29.12.2009/1698 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091698>

Kuntaliitto 2015. Ajankohtaista <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/ajankohtaistilanne/Sivut/default.aspx>

Kauppakamari 2016 <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2016/09/alueiden-kilpailukyky-2016-1.pdf>

Kuntaliitto 2017. Saantitapa: <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat>

Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari: <http://www.riihychamber.fi/index.php/ajankohdista-utiset/568-elinkeinoelama-tukee-selkeasti-kuntaliitoksia>

Suomen Yrittäjät 2018, <https://www.yrittajat.fi/yrittajat/kunnat-ja-yrittajyys/a/kunta/kunta/elpo-2018-574843>. Viitattu 26.5.2018

Suomen virallinen tilasto (SVT): Aloittaneet ja lopettaneet yritykset [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-0660. 2010, Aloittaneiden yritysten määrä lisääntyi ja lopettaneiden yritysten määrä väheni vuoteen 2009 verrattuna. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.4.2018]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/aly/2010/aly_2010_2011-10-20_kat_001_fi.html

Tilastokeskus 2016. http://www.tilastokeskus.fi/tup/vaesto_tyossakaynti/taulukko_ja_muuttujaluettelo.html

Tilastokeskus 2009. https://www.stat.fi/til/aly/2009/aly_2009_2010-10-21_fi.pdf

Tilastokeskus 2018. Suomen virallinen tilasto (SVT): Alueellinen yritystoimintatilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=2342-6241. 2016, Liitetaulukko 1. Pk- yritysten toimipaikkojen osuus maakunnan henkilöstömäärästä ja jalostusarvosta v. 2015-2016 (Korjattu 9.2.2018) . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.5.2018]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/alyr/2016/alyr_2016_2017-12-21_tau_001_fi.html

Yle, Artikkelit ” Yle selvitti kuuden suuren kuntaliitoksen vaikutuksia: työttömyyttä, lisävelkaa, veronkiristysä ” Saantitapa: <https://yle.fi/uutiset/3-9791167>

LIITTEET

LIITE 1: KYSELY SAATE

Osallistu tutkimukseen Jyväskylän kuntaliitoksen vaikutuksista yritysten toimintaan

Kysely tutkimus: Kuntaliitoksen vaikutukset elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn Jyväskylässä

Arvoisa yrityksen edustaja,

Olen hallintotieteiden maisteri opiskelija Tampereen Yliopistosta ja tekemässä Pro Gradu-tutkielmaani kuntaliitoksien vaikutuksista elinkeinoihin ja sitä kautta kilpailukykyyn. Tutkimuksessa tarkastellaan Jyväskylän kuntaliitos tapausta.

Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää Jyväskylän alueen yritysten mielipiteitä kuntaliitoksesta ja sen vaikutuksesta kilpailukykyyn ja yrittäjien toimintaan.

Miten Jyväskylän kuntaliitos on vaikuttanut teidän yrityksenne toimintaan?

Tavoitteena on tavoittaa Jyväskylän alueella toimivia yrityksiä, jotka ovat mahdollisesti kokeneet kuntaliitoksen ja miten ovat kokeneet sen vaikuttaneen oman toimintaan ja kilpailukykyyn.

Vastauksenne on siis hyvin tärkeä tutkimuksen onnistumisen kannalta.

Kyselyyn vastataan anonymisti ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Vastaa kyselyyn klikkaamalla linkkiä: <https://elomake3.uta.fi/lomakkeet/19920/lo-make.html>

Kiitän lämpimästi vaivannäöstänne ja vastauksestanne.

Ystävällisin terveisin;
Anna Taivela
Tampereen Yliopisto
Julkisentalousjohtamisen maisteri opiskelija

LIITE 2: KYSELYLOMAKE

Kuntaliitoksen vaikutukset kilpailukykyyn

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kuntaliitoksen vaikutuksia alueelliseen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään.

Tutkimuksessa selvitetään Jyväskylän alueen yrittäjien mielipiteitä kuntaliitoksesta, ja sen vaikutuksesta kilpailukykyyn ja yrittäjien toimintaan.

Taustaa kuntaliitoksesta

Viimeisin kuntaliitos tapahtui 1.1.2009, jolloin, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti yhdistyivät.

Kuntaliitoksen strategiana oli kilpailukykyinen kaupunki, joka tarjoaa kannustavat mahdollisuudet yrittämiseen.

YRITYKSEN PERUSTIEDOT

Yrityksen päätoimiala

Vapaa sana yrityksen toimialasta

Yrityksen työvoimamäärä

Yrityksen perustamisvuosi

Yrityksen sijainti vuonna 2009

Onko kuntaliitos vaikuttanut yrityksenne toimintaan? Jos on, miten?

Yhtiömuoto

Jyväskylän kuntaliitoksen yhtenä tavoitteena oli kilpailukykyinen kaupunki, joka tarjoaa kannustavat mahdollisuudet yrittämiseen. Onko tämä tavoite mielestänne toteutunut?

Yrityksen toimintaedellytykset

Yrityksen toimintaedellytyksillä tässä yhteydessä tarkoitetaan seikkoja, jotka ovat yrityksen toiminnan kannalta tärkeitä.

Kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut seuraaviin yrityksen toimintaedellytyksiin seikkoihin? ?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	Ei merkitystä
Markkinat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimialan kilpailutilanne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yritysyhteistyökumppaneiden läheisyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotannon kustannukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos yrityksen toimintaedellytyksiin ollut positiivista vai negatiivista?

Asuin- ja elinympäristön laatu

Asuin ja elinympäristön laatu vaikuttaa kilpailukykyyn.

Asuin- ja elinympäristön laadulla tarkoitetaan tässä yhteydessä alueen rakennettua ympäristöä, palveluja ja taloudellisia seikkoja.

Kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut seuraaviin seikkoihin?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	Ei merkitystä
Asuntojen hinta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tonttien saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Julkiset palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yleissivistävä koulutus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajanviettomahdollisuudet yritysten henkilöstölle	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asuinalueen viihtyvyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Päivähoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Viihde- ja kulttuuripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Urheilumahdollisuudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elinkustannukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiden hinnat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asumiskustannukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset verkostot	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos asuin- ja elinympäristön laatuun ollut positiivista vai negatiivista?

Infrakstuuri

Infrakstuurilla tarkoitetaan tässä yhteydessä yritystoiminnalle olennaista fyysistä alueentoimintaympäristöä.

Infrastruktuuriin kuuluu; liikenneyhteydet, (vesi-ilma,tie,tietoliikenneyhteydet) ja junayhteydet kaavaratkaisut, toimitilat ja energian saanti.

Myös luonnonvarat, raaka-aineiden saatavuus ja erilaiset kustannustekijät kuten sähkö-ja vesimaksut

Kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut seuraaviin tekijöihin?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	Ei merkitystä
Liikenneyhteydet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tietoliikenneyhteydet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teiden kunto	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Raaka-aineet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaavaratkaisut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teollisuusalueiden kehitys	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos infrakstuuriin ollut positiivista vai negatiivista?

Inhimillinen pääoma

Inhimillisellä pääomalla tarkoitetaan tässä yhteydessä alueella asuvia, opiskelevia ja työssäkäyviä ihmisiä.

Yritykselle on tärkeää inhimillinen pääoma, jolla tarkoitetaan osaavaa ja innovatiivista ja korkeasti koulutettua työvoimaa.

Inhimillisten voimavarojen kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon kaupunkiseudun koulutusjärjestelmä ja sen toimivuus ja kyky reagoida yritysten muuttuviin tarpeisiin. Laadukkailla koulutusjärjestelmillä voidaan houkutella opiskelijoita kaupunkiseudulle.

Miten kuntaliitos on vaikuttanut esim, yrityksen työvoiman saatavuuteen?

Inhimillinen pääoma

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	Ei merkitystä
Osaavan ja koulutetun työvoiman saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkomaalaisen työvoiman saatavuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoimakustannukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työmarkkinoiden toimivuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoiman tuottavuus ja pysyvyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos yrityksen inhimilliseen pääomaan ollut positiivista vai negatiivista?

Instituutiot

Instituutioilla tarkoitetaan tässä yhteydessä alueella toimivia instituutioita, jotka vaikuttavat paikallisesti.

Kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut seuraavien tahojen toimintaan?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	Ei merkitystä
Jyväskylän kaupunki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ELY-keskukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yliopisto ja korkeakoulu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylä kaupungin elinkeinoyksikkö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jyväskylän kaupunkirakennepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yritysneuvontapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Julkisen sektorin tuki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lupamenettely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnan ja yritysten välinen yhteistyö	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko kuntaliitoksen aiheuttama muutos instituutioiden toimintaan ollut positiivista vai negatiivista?

Miten kuntaliitos on vaikuttanut yritysten mahdollisuuksiin osallistua julkiseen palvelutuotantoon?

Miten kuntaliitos on vaikuttanut yritysten mahdollisuuksiin vaikuttaa kaupungin elinkeinopoliittikkaan?

Kaupungin imago

Kaupungin imagolla tarkoitetaan tässä yhteydessä tekijöitä, jotka vaikuttavat kaupungin imagoon.

Kuinka paljon kuntaliitos on vaikuttanut kaupungin imago tekijöihin?

	Positiivisesti	Negatiivisesti
Kaupalliset palvelut	☐	☐
Kunnan markkinointi	☐	☐
Kuntayhteistyön tuloksellisuus	☐	☐
Innovaatioiden tukeminen	☐	☐
Yrittäjämönteisyys	☐	☐
Yrittäjämönteinen kaavoitustoiminta	☐	☐
Kaupungin asioista tiedottaminen yrittäjille	☐	☐

Vapaa sana